

MAYIS 2022 / SAYI: 04

JOURNALIST

POST

26

HEPİMİZ
MUATH'IN
GÖZÜYÜZ!

24

UKRAYNA'DA
GAZETECİLİK,
SAVAŞ, GÖÇ...

42

"MEKSİKA,
GAZETECİ
ÖLÜMLERİNE
ALIŞTI!"

21

ÜLKEDEN
HABER, YAZI VE
RÖPORTAJ

HER ŞEYE RAĞMEN GAZETECİLİK [11]

Hizmetlerimiz

- İçerik pazarlama ve düzenleme
- Film ve animasyon
- Fotoğraf ve resim düzenleme
- Grafik tasarım ve düzenleme
- Çevrimiçi pazarlama e-ticaret çözümleri
- Üretim ve proje yönetimi
- Sosyal medya yönetimi ve yerel reklamcılık
- Strateji ve danışmanlık hizmetleri
- Web tasarımı
- 360 derece reklamcılık

Bizi Arayın

[+49] 152 219 004 70
info@mediatiff.de

“Size
ne lazım?”

Tasarım. Reklam. İletişim.

Dünya aydan bakınca farklı görünüyor, size dışarıdan manzarayı göstermek için buradayız.

Biz ise her zaman daha iyi olmak için çalışıyoruz.

Gerçeklerden kopmadan, sizi yakından tanımak, anlamak ve size çözüm sunmak istiyoruz.

Zanaatkarlık, öngörü ve gerçekçilik ile müşterilerimizi mutlu etmek istiyoruz.

Hazırsanız başlıyoruz.

extremism
terrorism
intelligence
foreign policy
security
military

-
-
-

only exclusive stories

www.nordicmonitor.com

■ Basın özgürlüğünü savunmalıyız

Monique Hofmann **6**

■ Dördüncü kuvvetin özgürlüğü

Reggy Moalusi **8**

■ Basın özgürlüğü günü kutlu olsun (!) **10**

■ Gerçekler sizi özgür kılar

■ Sürgünün en üzücü yanı kendinizi hiçbir yere ait hissetmemek

■ Taliban gazetecilerden korkuyor

■ Beni tehdit edenler bugün hapiste

■ Gazetecilerin sesi olalım

■ Ukrayna'da gazetecilik

Yunus Erdoğan **24**

■ Zayıflık baskıyı artırıyor

Gökhan Durmuş **29**

■ Terörün basın açıklaması

Cilene Victor / Lilian Sanches **30**

■ Brezilya'da sendikaları endişelendiren gazetecilere şiddetin arka planı

Prof. PhD. Roberto Chiachiri / Marcelo Damasceno **32**

■ Devletin hedefindeki kadın gazeteciler

Renata Juliotti / Marilia Carrera **36**

■ Tehlikenin odağındaki foto muhabirleri

Wagner Ribeiro **38**

■ Hindistan'da basın özgürlüğü

M. Behzad Fatmi **40**

■ Temel bir insan hakkı:

Medya özgürlüğü

Zia Ahmad **48**

■ Yawsef Beth Turo: Süryanicenin yok olmaması için medyaya çok iş düşüyor

Hasan Cüçük **50**

■ Marianna Kakaounaki: Görevimiz insan hikâyelerini duyurmak

Suheila Ismail **52**

■ Pakistan'da medyanın durumu

Shakeel Ahmed **54**

■ Afganistan'da yeni dönem gazetecilik

Ehsanullah Ziyayi **56**

■ Dünya gazeteciler için dev bir hapishaneye dönüştü!

Rabia Yavuz Türe **58**

■ Gazeteci cinayetinin sırrı çözüldü mü?

Iris Rohmann **60**

■ Hollanda'da gazetecilere saldırılarla nasıl başa çıkılır?

Ana Karadarevic **63**

■ Putin, bağımsız gazeteciliği nasıl yasaklıyor?

Erkan Pehlivan **64**

■ Çizgi

Carlos Latuff **66**

3 MAYIS DÜNYA BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ GÜNÜNÜZ KUTLU OLSUN (!)

2022 yılının 3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü Günü'nü kutlarken (!), aklımız, pek çok ülkede hapishanelere atılan, ölüm tehdidiyle sürgüne zorlanan hatta sürgünde infaz edilen gazeteci arkadaşlarımızda. **11**

Filistinli foto muhabiri Muath Amarneh

HEPİMİZ MUATH'IN GÖZÜYÜZ!

26

Meksikalı gazeteci Marcela Turati

"MEKSİKA, GAZETECİLERİN ÖLDÜRÜLMESİNE ALIŞTI!" **42**

SAHİBİ:
INTERNATIONAL
JOURNALISTS
ASSOCIATION e.V.

TÜZEL KİŞİ TEMSİLCİSİ:
MUSTAFA KILIÇ

GENEL YAYIN EDITÖRÜ:
YÜKSEL DURGUT

YAYIN KURULU:
ŞEMŞİ AÇIKGÖZ,
CILENE VICTOR,
LILIAN SANCHES,
TUNCAY YAVUZARSLAN,
İSMAİL SAĞIROĞLU,
HASAN CÜCÜK,
TÜRKMEN TERZİ,
ENES CANSEVER

GÖRSEL YÖNETMEN:
KENAN ASLAN

SAYFA TASARIM:
KEMAL KAHVECİ

KAPAK FOTOĞRAFI:
ABBAS MOMANI / AFP

İLETİŞİM BİLGİLERİ:
Adres: Poststraße 2-4,
60329 Frankfurt am Main
Deutschland

Tel:+49 069 84846306
GSM:+49 179 1385035

EMail: journalistpost@
internationaljournalists.org

www.internationaljourna-
lists.org

DESTEK İÇİN:
IBAN: DE29 5065 2124
0004 1249 13

PayPal: paypal@internatio-
naljournalists.org

Patreon: info@internatio-
naljournalists.org

YÜKSEL DURGUT EDITÖR

Basın özgür olmalı ki...

Medya son birkaç yıldır CO-VID-19'dan çok etkilendi. Reklam gelirleri düştü ve zaten zor durumda olan endüstriyi ekonomik olarak zayıflattı. Ancak insanlar böyle bir dönemde doğru ve güvenilir haber arayışına girdi. Dijital platformlarda gerçekleştirilen kaliteli ve bağımsız yayınlar ülkelerinin dışında faaliyetlerini sürdüren gazetecileri pandemi döneminden başarıyla çıkardı. Sürgüne zorlanan gazeteciler bu zorlu dönemde birbirleriyle en iyi dayanışma örneğini sergilediler.

Gazeteciler kendi ülkelerinden ayrıldıklarında, en önemli iki araçlarını kaybediyorlar. İlki ana dillerinde haber yapma şanslarını, diğeri de haber kaynaklarını. Yabancı dillerde haber kaynaklarının azlığı, mülteci durumunda bulunan diğer meslektaşları gibi onları farklı meslek alanlarında yeni kariyer arayışına itiyor. Benim de içerisinde bulunduğum bazı sürgün gazeteciler ise dünyanın farklı ülkelerinde 'her şeye rağmen gazetecilik' mesleğine devam ediyorlar.

Bu sayımızda farklı ülkelerden beş gazetecinin neden ülkelerini terk etmek zorunda kaldıklarını ve hayata yeniden nasıl tutduklarını okuyacaksınız. Terk ettikleri ülkelerinde bulunan ailelerine zarar gelebileceğini düşünen ve bu nedenle yazılarını müstear isimle kaleme alan devasa bir kadro da var. Bu kişiler haklı olarak röportaj vermeyi kabul etmediler.

Geçtiğimiz yılın son çeyreğinde Taliban'ın yeniden Afganistan'ı kontrolü, bu yılın başında Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, Meksika ve Haiti'de gazetecilerin

hedef olması sonucu Gazetecileri Koruma Komitesi'nin (CPJ) verilerine göre yılın ilk 3 ayında hayatını kaybedenlerin sayısı 15'i buldu.

Rus yanlısı medyanın dezenformasyon kampanyalarında önemli bir rol oynayan hibrit savaşı sürüyor. Gazeteciler için dünyanın en tehlikeli ülkelerinden biri olarak bilinen Meksika'da, organize suç örgütlerinin tehdidi ve Başkan Andrés Manuel López Obrador'un saldırgan ve kutuplaştırıcı söylemleriyle mücadele ediyor. Haiti'de de gazeteciler yine çetelerin hedefindedir.

Kamuoyu tartışmaları, hükümet ve basın arasındaki sorunlu ilişkilerden etkileniyor. Bu gerilim, her yıl yayınlanan basın özgürlüğü endeksindeki sıralamayı değiştiriyor. Endekste üst basamaklara çıkabilmek için hükümetlerin maalesef özel bir çabası yok.

"Basının her şeyi söyleme özgürlüğü olmalı ki, bazı insanlar her şeyi yapma özgürlüğüne sahip olmasınlar." Bu söz, Fransız devlet adamı, diplomat ve edebiyatçı Alain Peyrefitte'ye ait. Otoriter yönetimlerin amacı eleştirel sesleri susturmak. Medyayı özgür bırakırsanız demokrasilerin vazgeçilmez bir koruyucusu olurlar.

Basın ve ifade özgürlüğünü savunan dünyanın ilk ve tek çok dilli dergisi olarak farklı coğrafyalardaki meslektaşlarımızın koşulsuz bir şekilde salıverilmelerini ve düşünce özgürlüğünü suç sayan yasaların kaldırılmasını talep ediyoruz. 3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü Günü'nüz kutlu olsun! ■

MONIQUE HOFMANN *

Basın özgürlüğünü savunmalıyız

Media Freedom Rapid Response'un hazırladığı 2021 raporunda, Almanya'da basın özgürlüğüne yönelik 119 saldırının gerçekleştiği belirtiliyor. Bu saldırılardan 223 kişi etkilenmiştir. Alman hükümeti, gazetecilere yönelik güvenlik tedbirlerini bir an önce somut şekilde hayata geçirmelidir.

Almanya'da neredeyse tam iki senedir halk, temel hakların kanun dışı bir şekilde kısıtlandığını düşündükleri için düzenli olarak protesto gösterileri yapıyor. Ancak bu gösterileri aslında Alman anayasasının 5. maddesi tarafından korunan basın özgürlüğünü engellerek gerçekleştiriyorlar.

Medya Özgürlüğü için Hızlı Tepki (MFRR) projesi kapsamında hazırlanan 2021 raporunda, Almanya'da basın özgürlüğüne yönelik 119 saldırı olduğunu açıklamıştır. Bu saldırılardan 223 gazeteci etkilenmiştir. Rapor, 2020 yılında 72 olayın gerçekleştiği Almanya'da geçen sene medya çalışanlarına saldırıların ne kadar fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

Gazetecilere yönelik saldırılar, fiziksel, internet ortamında nefret dolu içerikler paylaşma ve yıldırma politikası olarak sıralanabilir. Fakat yaşanan olayların büyük bir kısmı, Pandemi döneminde Korona karşıtlarının protestolarında gerçekleştirilmiştir.

Geçtiğimiz aralık ayında Almanya'nın Flensburg şeh-

rindeki gösteri sırasında serbest bir foto muhabirine biber gazıyla saldırıldı. Yine Münih'te serbest olarak çalışan bir foto muhabiri protestolar esnasında polisin coplu saldırısına uğradı. Saksonya eyaletinde Korona aşısı karşıtlarının protestolarında 3 gazeteci bir grup holigan tarafından saldırıya uğrayarak dövüldü. Berlin'de yine izinsiz gerçekleştirilen Korona karşıtı gösteride 'Division Mol' isimli Neo-Nazi grubu tarafından 2 gazeteci yerlerde tekme-nerek yaralandı. Serbest olarak çalışan başka bir gazeteci iki gün ara ile önce Berlin'de, sonra Münih'te göstericilerin saldırısı sonucu yüzüne darbeler aldı.

Serbest bir fotoğrafçı MFRR'ye verdiği demecinde, "Korona protestolarında saldırıya uğramadığım tek bir olay yok" demiştir. Thüringen'de serbest gazeteci olarak çalışan bir meslektaşımız ile yaptığım görüşmede, "Baştan beri tüm Korona karşıtı protestoları inceliyorum. Olayları görüntü altına alarak, aşırı sağcı gruplarla bağlantılarını araştırıyorum. Birkaç ay önce yaptığım araştırmaları benim açımdan tehlikeli boyutlara ulaştığını düşünerek peşini

bırakmak zorunda kaldım” demişti.

Bir yıl önce korktuğumuz şey şimdi başımıza geldi. Basın çalışanları, Korona karşıtı gösterilerde her geçen gün artan saldırılar ve güvenlik sebebiyle görev almaktan artık kaçınıyorlar.

Yaşanan bu olaylar ile kamuoyunun algısında kör noktalar belirginleşmeye başlarken, demokratik değer ve prensiplerimizin söz konusu olduğu bir açmazla karşı karşıya kaldık. Koronavirüs protestoları bir ideolojiden değil, anayasamızdaki özgür ve demokrat düzeni reddeden aşırılık yanlısı gruplardan beslenmektedir.

Basın çalışanları bu konuları kamuoyunun duymasını sağlamalı, sivil toplum ve siyasetin bu gruplara karşı kendilerini müdafaa edebilmeleri için harekete geçmelidir. Bu yüzden basın özgürlüğünü savunmak zorundayız, ama nasıl?

Korona protestolarını takip etmek için olay yerine gidip yayın yapmaktan korkan, ancak işvereni tarafından habere gitmeye zorlanan muhabirlerin yardım talepleri ver.di'ye bağlı DJU'ya ulaştı. Geçtiğimiz yılın Nisan ayında Sınır Tanımayan Gazeteciler, Yeni Alman Medya Yapımcıları ve Sağcı, Irkçı ve Yahudi aleyhtarı Şiddet mağdurları Danışma Derneği (VBRG) ile basın kuruluşları için ortak güvenlik kuralları oluşturmamızın sebeplerinden biri de bu yardım çağrısıdır.

Bu yeni güvenlik kuralları çerçevesinde Frankfurter Rundschau, DPA, Zeit ve Zeit Online, TAZ ve Spiegel gibi büyük medya kuruluşları bu kuralları uygulayacaklarını beyan etmişlerdir. Ayrıca Süddeutsche Zeitung'un da altında bulunduğu Südwestdeutsche Medya Holding, Funke Medya Grubu ve ilk bölgesel gazete olan Weser-Kurier da bu kervana daha sonra katıldılar.

Güvenlik kurallarını uygulayan medya kuruluşları, çalışanlarına gerçekleştirilen saldırı ve tehdit hallerinde desteklenmektedirler. Protestolarda yayın yapmaktan çekinen gazetecilere, işverenleri tarafından kişisel koruma tahsis edilmekte ve saldırı halinde psikolojik destek sağlanmaktadır. Basın çalışanlarının adreslerinin art niyetli şahısların ellerine geçmesi durumunda, taşınma sürecine finansal olarak destek sağlanması da bu güvenlik kurallarına dahildir. Ayrıca basın kuruluşları, nefret söylemine maruz kalan

gazetecilerin durumlarını ele almakta, suç teşkil edip etmediğini incelemekte ve gerekirse gazeteciler adına şikayetçi olmaktadır. Çünkü sadece protestolarda değil, internet ortamında yaşanan bu saldırılar bütünün bir parçasıdır.

Protestolarda gazetecilere karşı korkusuzca gerçekleştirilen saldırılar, Almanya'da günden güne artan basın düşmanlığının bir göstergesidir. Bu konu kesinlikle politik çözüme ulaştırılması gereken toplumsal bir yarıdır. Almanya'daki yeni hükümetin koalisyon anlaşmasında belirttiği “gazetecilere yönelik güvenlik tedbirlerini” bir an önce somut şekilde hayata geçirilmesi gerekmektedir.

İçişleri bakanlığı, polis teşkilatı, gazeteci örgütleri ve savcılardan oluşan bir yuvarlak masa toplantısı sorunun çözümü için iyi bir başlangıç olabilir. Önemli olan çok geç olmadan harekete geçmektir. Robert Koch Enstitüsü (RKI) yöneticisi Lothar Wieler'in geçtiğimiz sonbahar ayında Pandemi için talep ettiği eylemler, basın özgürlüğü için de geçerlidir. ■

MONIQUE HOFMANN

2014'te 'Europäische Bürgerinitiative für Medienvielfalt' (medya çeşitliliği için Avrupa Halk İnisiyatifi) yöneticiliğini yaptı. 2015'te medya sektöründe ver.di'de iletişim ve halkla ilişkilerden sorumlu olarak çalışmaya başladı. Kasım 2020'den beri ver.di'deki Deutsche Journalistinnen- und Journalisten-Union'un (Almanya Gazeteciler Birliği) yöneticiliğini yapan Hofmann, ver.di sendikasında örgütlenen tüm gazetecilerin haklarını temsil etmektedir. Basın çalışanları için çalıştaylar düzenlemekte ve hukuki destek sağlamaktadır. DJU yöneticisi olarak aynı zamanda basın kartlarından sorumludur. 2016'dan beri medya konularında medya dergisi "Menschen Machen Medien" adına serbest gazetecilik yapmaktadır.

REGGY MOALUSI *

Dördüncü kuvvetin özgürlüğü

Medya özgürlüğü demokratik devletin can damarıdır. Medya özgürlüğü olmazsa, basının iktidarı yönetenlere hesap sorma yetkisi elinden alınmış olur. Gazetecilik bayrağını geleceğe taşıyacak nesillere baktığımızda, medya özgürlüğü, birlik ve dernekleşme sorumluluğunu da beraberinde getiriyor.

Dördüncü Kuvvet olan medyanın özgürlüğü anayasal demokrasilerde çok önemli bir yer tutmaktadır. Yurttaşlığa öncelik veren dördüncü kuvvet bu alanda çok kritik bir rol oynar ve bulunduğu konum itibarıyla anayasadaki yeri de çok önemlidir.

Medya, yıllar boyunca dünya çapındaki çoğu toplumda kilit ve lider roller oynayan en önemli temellerinden biri olmuş, kokuşmuşluğu ve yozlaşmayı ortaya çıkarmaktan, demokrasileri güçlendirmeye kadar değişen bir dizi rol oynamıştır. Güney Afrika medyası da bu konuda asla istisna tutulamaz.

Uzun yıllar boyunca yerel medya tüm zorluklarla karşı karşıya kaldı. Ancak apartheid yani ırkçılık dahi bu zorlukların aşılmasını engellemedi. Medya, demokrasinin uyanışını sağlamak için eleştirel bir ses olunması konusunda da kesinlikle öncü bir rol oynadı.

Güney Afrika'nın anayasal bir demokrasi haline gelmesinin üzerinden yirmi sekiz yıl geçti. Medya bu süre zarfında birçok alanda büyük roller oynadı. Hükümetin sorumluluk-

larına, özel sektörün hesap verebilmesine, zorla susturulanların yeniden düşüncülerini dile getirebilmesine ve ekonomik durumu iyi olmasına rağmen, durumu kötü olanlar söz konusu olduğunda medya hep etkin şekilde hareket etti.

Geçtiğimiz haftalarda yayınlanan Dünya Bankası raporuna göre, Güney Afrika küresel olarak eşitsizliğin en fazla olduğu toplum olarak karşımıza çıkıyor. Hükümetin, özel teşebbüslerin ve zengin sınıfın büyük ölçüde farkında olduğu ancak dile getirmediği bu gerçekleri yerel medya gündeme getiriyor.

Güney Afrika Ulusal Editörler Forumu (SANEF), 1996 yılında iki örgütün birleşmesi ile ülkenin demokratik yönetiminde kritik bir rol oynayacak tüzel bir medya oluşturmak için kuruldu. Tüm zorluklara ve baskılara rağmen SANEF, gazetecilerin taciz edilmesinden, medya kuruluşlarının ihtiyacı olan mali kaynağın bulunmasına kadar birçok rol üstlendi. Bu durum medyanın bazı aktörlerinden destek görmedi, daha da endişe vericisi, çoğu kurum için mücadele eden bir örgüt haline geldiğinden SANEF'in kapatılmasını isteyenler

tarafından hedef tahtası haline getirildi.

Güney Afrika Anayasası, Haklar Bildirgesi'ndeki ifade özgürlüğünü özenle korur. Bu bildirme, anayasayı istismar etmek isteyenler ve yeri geldiğinde medya özgürlüğünü göz ardı edenler tarafından sıklıkla çiğnenmesine rağmen kilit öneme sahiptir. Anayasa'daki bu güvence, SANEF başta olmak üzere böyle bir hakkın korunmaması durumunda ortaya çıkabilecek tehlikelerin farkında olan diğer önemli kuruluşlar tarafından da gözetilmektedir.

Elbette medya özgürlüğünün baltalandığı durumlar da yaşandı. Medyanın görevini yapmasını istemeyenler tarafından gazetecilerin düşman olarak görüldüğü örnekler oldu. Bu düşmanlığı ortaya atanlar ve bu kötülüğü yapanlar ile bunu ortaya çıkaracak herhangi bir çözümün olamayacağından kesin emin olanlar da aynı kitledir. Güney Afrika medyasının sağlam ve her zaman haberleri adil bir şekilde ele almaya istekli olduğu bilindiği için durum asla bu grupların istediği şekilde olmayacaktır. Güney Afrika medyası yıllarca karşı karşıya kaldığı soruşturmalardan gayet iyi bir şekilde sıyrılmış ve bu alanda kazandığı ödüller ise herkesin görebilmesi için sergilenmektedir.

Yakın zamanda piyasaya sürülen Edelman Güven Barometresi, güven eksikliği söz konusu olduğunda medyayı ikinci sıraya koyuyor. Medyanın ikinci sırada olduğu bu barometrede politikacılar ilk sırada yer alıyor. Güven eksikliğinden doğan ilişkinin ortaya koyduğu bu endişe verici durum, son yıllarda medyaya duyulan güven eksikliğinin sebepleri arasında etik dışı gazeteciliğin nasıl ön plana çıktığı ile ilgilidir.

Karşılıklı güven ortadan kalktığında, medya tüzel kişiliği ile ilişki kurmaya istekli görünen tek bir kişi bulmak zor olur.

Güven Barometresi rakamlarının ifade ettiği gerçekler endişe vericidir: "Genel haber ve bilgi kaynağı olarak başlı-

ca hiçbir bilgi kaynağına güvenilmiyor. Arama motorlarına güven %59, geleneksel medyaya %57, kişisel medyaya %43 ve sosyal medya sadece %37."

Şu anda SANEF'in üye editörlerimizle birlikte üzerinde çalıştığı, 'Güney Afrika medyasının karşı karşıya olduğu güven sorunları' konulu bir çalışma var. Siyasi grupların parçası olmayan ve satın alınmış gazetecilerin masa başı haberlerini kabul etmeyen etik gazetecilerle dolu haber merkezlerine sahip olabilmek için çaba sarf ediyoruz. SANEF, emekli hâkim Kathleen Satchwell, Nikiwe Bikitsha ve Rich Mkhondo tarafından hazırlanan 'Medya Etiği ve Güvenilirliği Sorgulamaları' bağımsız raporundaki önerileri üzerine bir 'Medya Etik Barometresi' hazırlamak için çalışmalar yapıyor.

Kurulun ağustos ayında hazırladığı rapordaki tavsiyeler üzerine SANEF, gazeteciliğin nasıl sürdürüleceği ve halktan ana akıma kadar, medya varlıklarının finansal olarak istikrarlı adımların sağlanacağı modellerin nasıl bulunacağına dair devam eden bir tartışmanın da aralarında olduğu çalışmayı sürdürüyor.

Medya özgürlüğü demokratik devletin can damarıdır. Medya özgürlüğü olmazsa, basının iktidarı yönetenlere hesap sorma yetkisi elinden alınmış olur. Gazetecilik bayrağını geleceğe taşıyacak nesillere baktığımızda, medya özgürlüğü, birlik ve dernekleşme sorumluluğunu da beraberinde getiriyor. Bu neslin yaptıklarına gelecek nesillerin bakmaması gerekiyor, baktıklarında gazetecilik haklarını gerektiği gibi koruyamamaktan, gazetecileri taciz etmeye, hapse atmaya ve öldürmeye kadar uzanan kötü hükümetlere karşı birlik olunamamasından dolayı hayal kırıklığına uğrayacaklar.

Bizim görevimiz, kamuoyunun önemli gördüğü konuları ele almaktır, dolayısıyla halkın güvenini yeniden kazanmamız, etik davranmamız gereken bir meslektir ve biz Dördüncü Kuvvet'in herhangi bir korku ya da iltimas olmadan işini yapabilmesine izin verebilecek güvenli alanların oluşturulması için çağında bulunmaya devam edeceğiz. ■

* Reggy Moalusi, Güney Afrika Ulusal Editörler Forumu SANEF'in (South African National Editors' Forum) İcra Kurulu Direktörü

HER ŞEYE RAĞMEN GAZETECİLİK

FOTO: FEDERICO PARRA / AFP

Sürgün, kelime olarak yaşanan yerden koparılmak anlamına gelse de, aslında insanın hayattan koparılması anlamına geliyor. Yaşlı dünyamızda, her aşırda gerçekleşen ve genel itibarıyla diktatörlerin sebep olduğu bu sürgünler, milyonlarca insanın da belleğini, hatıralarını, sevdiklerini ve hayatını yok etti... Sürgün insanların başında da genel itibarla 'yönetimi rahatsız eden' devrimciler, gazeteciler, yazarlar, bilim insanları ve sanatçılar geldi.

Dünya genelinde ne kadar gazetecinin sürgün olarak hayatını sürdürdüğüne dair elimizde net bir rakam yok. Fakat sadece Hitler, milyonlarca insanı sürgüne zorladı. Bu insanların arasında pek çok Yahudi gazeteci de vardı. Hitler'in başka bir ülkeye yönelik her yeni saldırısı sürgün hayatların sayısını daha da arttırdı. Mesela, Yahudi asıllı Alman gazeteci, yazar Erika Mann 1938 ile 1942 yılları arasında tam 5 ülke değiştirmek zorunda kalanlardan sadece birisi. Mann, en sonunda Amerika'ya yerleşiyor.

Durum hiç değişmiyor sanki. Günümüzde de, her yıl düzinelerce gazeteci hapis, işkence, şiddet ve ölüm tehdidiyle yurtlarını terk etmek zorunda kalıyor.

2022 yılının 3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü Günü'nü kutlarken (!), aklımız, pek çok ülkedeki hapisanelere atılan, ölüm tehdidiyle sürgüne zorlanan, hatta sürgünde infaz edilen gazeteci arkadaşlarımızda. Suudi asıllı gazeteci Cemal Kaşıkçı, Emmy ödüllü Hollanda'lı gazeteci Peter R. de Vries'in katledilmeleri, sürgün hayatı yaşayan Türk gazeteciler

Abdullah Bozkurt ve Erk Acarer bir çırpıda sayabildiklerimiz...

Bu dosya yayına hazırlandığı sıralarda, dünyanın en güvenli ülkelerinin başında gelen İsveç'te gerçekleşen olay ise tehdidin ne kadar üst boyutlara çıktığını bir kez daha hatırlatıyor. Türkiye'den iltica eden gazeteci Ahmet Dönmez, Stockholm'de sokak ortasında, 6 yaşındaki kızının gözleri önünde saldırıya uğradı. Beyin travması geçiren Dönmez, haftalarca hastanede yattı.

Her yıl dünyanın farklı ülkelerinden tehdit edilip vatanlarını terk etmek zorunda kalan gazetecilere geçen yıl Afganistan ve Belarus, bu yıl da Ukrayna'daki meslektaşlarımız eklendi. Ve doğal olarak bu gazetecilerin bütün hayatları alt üst oldu...

Bu sayımızda, farklı ülkelerden, tehditler sebebiyle ülkelerini terk etmek zorunda olan gazetecilerin hikâyeleri kaleme aldık. Hayatını kurtarmanın tek yolunun ülkesini terk etmek olduğunu söyleyen ve Fransa'ya yerleşen Mısırlı gazeteci Soulafa Magdy, ABD'ye gitmek zorunda kalan Türk meslektaşımız Âdem Yavuz Arslan, Taliban sonrası Almanya'da yaşamaya başlayan Afganistanlı gazeteci Nesar Ahmad Fayzi, Venezuela'dan Clavel A. Rangel Jiménez ve İspanya'da sürgün hayatı yaşayan Meksika'dan Alejandro Gutiérrez'in hikâyelerini okuyacaksınız.

Gazeteci dostlarımızla, haberlerimizin kalitesinden, aldığımız ödüllerden konuşmak yerine, sürgünlerden, tehditlerden, ölümlerden konuşsak da, 'her şeye rağmen gazetecilik' diyoruz...▶

GAZETECİ ADEM YAVUZ ARSLAN:

“GERÇEKLER SİZİ ÖZGÜR KILAR”

Herkes kendi hikâyesini-tarihini yazar. Zor durumlarda ne yaptığınız, neyi tercih ettiğiniz sizin hikâyenizdir. Ben gerçeklerin peşinde olmaya devam ediyorum ve biliyorum ki “gerçekler sizi özgür kılar”.

Adem Yavuz Arslan, Türk medyasının yakından tanıdığı ve mesleğine aşık bir gazeteci. Öyle ki, babası adını doğduğu gün öldürülen gazeteci Adem Yavuz olarak koydu.

Türkiye’de çeşitli medya kuruluşlarında çalışan Arslan, Bugün Gazetesi’nin Ankara ve Washington temsilciliği görevlerinde bulundu, köşe yazarlığı yaptı ve televizyonda haber programları hazırladı. “Bi Ermeni Var” adlı bir kitabı bulunan Arslan, ödül alan haberlere de imza attı.

Gülen Hareketi’ne üye olduğu ve 15 Temmuz darbe girişimiyle ilişkisi bulunduğu iddiasıyla hakkındaki kovuşturmalar neticesinde Türkiye’den ayrıldı ve Washington’a yerleşti.

Arslan, mesleğe başladığı ilk günden bugüne, gazetecilik aşkını hiç kaybetmedi. En son, Türkiye’nin en büyük yolsuzluk operasyonunda başrol oynayan İran asıllı Reza Zarrab’i Amerika’da bulması haberi, başta Türk medyası olmak üzere büyük yankı uyandırdı. Reza Zarrab, Amerikan yargısına teslim olmuş, İran ambargosunu Türkiye’deki siyasiler üzerinden nasıl deldiğini itiraf etmiş ve Amerika’nın koruması altında ülkede yaşamasına izin verilmişti. Gazeteci Arslan, nerede yaşadığı bilinmeyen Zarrab’i, küçük bir ipucundan bir dedektif gibi takip ederek Miami’deki çiftliğinde görüntülemeyi ve onunla konuşmayı başarmıştı.

Bu röportajımızda Adem Yavuz Arslan’la gazetecilik hayatını, şimdilerde neler yaptığını ve Reza Zarrab haberini konuştuk.

Yayın grubunuzun temsilcisi olarak gittiğiniz ABD’de, 15 Temmuz sonrası ‘sürgün gazeteci’ oldunuz. Bu değişim sizin

gazeteciliğinizi nasıl etkiledi?

İpek Medya Grubu (Bugün Gazetesi, Bugün Tv ve Kanal-türk) Washington DC Temsilciliği’ne Ankara Temsilciliği’nden geçtim. Malum olduğu üzere Ankara Temsilciliği Türk medya düzeni içinde önemli bir konuma denk geliyor. Doğal olarak ben de hem siyaset hem de bürokrasi dünyasından geniş bir çevre edinmişim. Televizyon programları yapıyor, ana akım kanallarda yorumculuk yapıyor aynı zamanda köşe yazıyorum. Yayınlanmış iki kitabım vardı. Ankara dönemimin verimli olduğunu söylersem abartı olmaz.

Ancak eleştirel ve bağımsız gazetecilik yapmanın bedeli var. Ben de bu etkileri özellikle 17 Aralık 2013 büyük yolsuzluk ve rüşvet operasyonu sonrası bizzat yaşadım. Aslında ABD’ye temsilci olarak gönderilmem de böyle bir atmosferin sonucuydu. Haziran 2014’te Washington’a taşındım ve gazeteciliği burada sürdürdüm. Ancak 28 Ekim 2015’te Erdoğan rejiminin kayyımları Tomalar ve gaz bombaları ile İpek Medya Grubunu gasp etti. O akşam işten çıkarılan ilk kişilerden birisi de bendim. Bugün Gazetesi’nden ayrılan bir grup gazeteci Özgür Düşünce Gazetesi’ni çıkarmaya başladı ve ben de 15 Temmuz 2016’ya kadar Washington muhabirliğini yaptım. Ancak 15 Temmuz’da yaşanan tuhaf ve şüpheli askeri olaylar sonrası orası da kapandı. Bu esnada 2011’de yayınlanan kitabım “Bi Ermeni Var; Hrant Dink Operasyonu’nun Şifreleri” kitabım nedeniyle müebbet hapis istemiyle giyabımda yargılanmaya başladım. Pasaportum (yeni doğan çocuğumun dahi) iptal

Gazeteci Adem Yavuz Arslan, Türkiye'de bakanlara milyonlarca dolar rüşvet veren İran asıllı Reza Zarrab'ın izini Amerika'da bulmuş ve büyük bir gazetecilik başarısına imza atmıştı. Arslan, fotoğrafta da Zarrab'ın izini sürmek için gittiği Miami'de görünüyor.

edildi. Washington'a sıkıştık kaldık. Ancak pes etmeyip online gazeteciliğe geçtik.

Bir grup meslektaş Brüksel merkezli TR724.COM'u kurdu ve ben orada Washington muhabiri ve köşe yazarı olarak başladım. Aynı zamanda Twitter ve Youtube başta olmak üzere tüm sosyal medya mecralarında yer aldım. Düzenli bir gelirim olmadığı için yani gazetecilikten geçinmek için gerekli parayı kazanamadığım için de bu esnada Uber yaparak ailemi geçindirdim. Biraz arabesk bir hikaye gibi ama gündüzleri gazetecilik akşamları da taksicilik yapmak durumunda kaldım.

Tabi rejimin medyasında hakkımızda inanılmaz hikayeler yazıldı. Şeytanlaştırıldık. En ağırını da o oldu aslında; beni şahsen tanyan, yakın dostum olduğumu sandığım insanlar hakkımda neler yazdılar neler. Akla hayale gelmedik iftiralar atıldı. Hatta bir tanesi Uber yaparak, asgari ücretle geçindiğimi, iki odalı küçük bir apartman dairesinde yaşadığımı gördüğü halde "çaldığı himmet paraları ile ABD'de köşkte yaşıyor, lüks hayat yaşıyor" diye yazdı. Hal böyle olunca da Türkiye'den birçok insan benimle irtibatla kalmaktan korktu, çekindi. Birçok haber kaynağı da bu şeytanlaştırmanın sonucunda kendini geri çekti. Böyle olunca da gazetecilik ekstra zorlaştı.

Yayın grubunuza rejim el koyunca neler hissettiniz ve kendinize nasıl bir yol haritası çizdiniz?

Ben mesleğe, polis adliye muhabiri olarak başladım. 2003 Irak savaşını ve 2004 Kosova çatışmalarını yerinde izledim. Yani sıkıntılı yerlerde bulunmaya alışık birisiyim. Soğukkanlı olduğumu söyler meslektaşlar. Ancak 28 Ekim 2015 sabaha

karşı yaşananlar beni çok yıprattı. Dünyanın öbür ucundaydım ve sürece uzakta yakalandım. Türkiye'de olabilip meslektaşlarıyla birlikte İpek Medya'nın kapısını savunabilmek isterdim. Çünkü o kapı kırılınca Erdoğan'ın önünde set kalmayacaktı nitekim öyle de oldu. Ekrandan izlediğim olaylar, konuştuğum meslektaşların anlattıkları beni çok yıprattı. O gün Bugün Gazetesi için son kez köşe yazdım. "Biz başımız dik yürüyeceğiz, ya siz?" başlıklı bir yazı yazdım ve gazetenin web sitesinde yayınlandı. Maalesef o gün rejimin despot güçleri karşısında yalnız bırakıldık ve Türkiye bunu çok ağır ödedi. O gün İpek Medya'nın kapısı kırılmıyorsa Türkiye bu kadar yoldan çıkmazdı. Kendime nasıl bir yol izlediğime gelince;

Önümüzde çok fazla alternatif yoktu. Ya mesleği bırakacağız ya da kendimize yeni bir yol açacağız. Mesleği bırakmak seçenek değildi benim için. O yüzden bulabildiğim her ortamda gazeteciliğe devam ettim. Blog açtım, Youtube sayfası yaptım, Twitter ve Facebook'u etkin kullandım en nihayetinde TR724.com'da gazeteciliğe devam ettim. Gazetecilikten geçinmek için yeterli parayı kazanamıyordum ama online mecralarda tam zamanlı gazetecilik yapmaya devam ettim. Diyebilirim ki gazeteyle el konduğu günden sonra bir gün bile boşluk bırakmadım. Bir yandan da kendimi geliştirmenin yollarına baktım. Uzun yıllardır sahada çalışan bir gazeteci olarak pratiğim iyiydi diyebilirim ama akademik olarak kendimi yetiştirmem gerektiğini görüyordum. Bu yüzden uluslararası ilişkiler mastırına başladım. İki yıl boyunca bu alanda çalışmalar yaptım ve mastır tezimde Erdoğan rejiminin sosyal medya politikaları ve yasakları üzerine oldu. ►

Erdoğan rejiminin adamlarından tehditler gelmeye devam ediyor. Evimin önünde günlerce tuhaf adamlar dolaştı. Eşimin, çocuklarımın fotoğraflarını çekip, medyada yayınladılar. Sosyal medyadan ev adresimi yayınlayıp 'bekle bizi' mesajları attılar.

Bir önceki soruda ifade ettiğim gibi şaşırtıcı değil ama düşündürücü. Onlar adına düşündürücüydü. Çünkü bu benim dört dörtlük bir haberimdi. Tarihe böyle geçti. Ben yılın haberi denebilecek haberi yapan kişi onlar da bu haberi çalan kişiler olarak tarihe geçtiler. Bu gerçeği hiçbir şey değiştiremez. Onları iki yüzlülüğünü ise gün gelir yüzlerine hatırlatırım. Birçok meslektaşım yaşadıklarının travmatik etkisiyle Türkiye defterini kapattığını söylüyor. Ben aksini düşünüyorum ve diyorum ki; yüzleşmek, bize bu iftiralara hakaretleri yapanlarla yüzyüze gelmek için döneceğim. Herkes yaptıklarının hesabını verecek.

Türk basınının bugün içinde olduğu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Basın, ülkenin genelinde yaşanan çöküşten azade değil. Her şey gibi basın da çöktü, bitti, koktu. Bir avuç gazeteci ancak kaldı. Bir kısmı rejimin söylemlerini -isteyerek ya da istemeyerek- benimsemiş gibi davrandı. Kraldan çok kralcı davrananlar, 'atıl kurt' modunda bekleyenler, içinden küfretse de 'neme lazım' deyip masum insanlara terörist diyenler... Maalesef ana akım medya filan kalmadı. Artık gazeteler, televizyonlar ve internet siteleri sadece rejimin propaganda aygıtı. Gerçek haberler ve haberciler için artık tek yol sanal alem. Ben de bu alanda yoğunlaşıyorum. Tüm yasaklara rağmen (YouTube ve twitter hesabım Türkiye'den kapatıldı) ama yine de yüzbinlerce kez izleniyor, takip ediliyor. Diyebilirim ki tek başına ürettiğim içerikler Hürriyet + Sabah bilimum gazetelerin toplamından daha fazla insana ulaşıyor.

Recep Tayyip Erdoğan ve bakanların Washington ziyaretlerinde ne gibi sıkıntılar yaşadınız?

Rejimin düşman ilan ettiği adam olarak işiniz tabi ki kolay olmuyor. Mesela Türkiye'den gelen heyetlerin Washington'da-

► Sürgünde gazetecilik yapmanın zorlukları nedir? Ve bunları nasıl aşıyorsunuz?

Sürgünde gazeteciliğin en zor tarafı rejimin hedefinde olmanız. Sizi öyle bir şeytanlaştırıyorlar ki birçok insan sizinle teması kesiyor. Dolayısıyla haber kaynaklarınız büyük oranda kuruyor. Ancak pes etmezseniz bu arada yeni kaynaklarda bulabiliyorsunuz. Çünkü Türkiye'de gazetecilik fiilen bitmiş hale geliyor. Bu durum aslında size avantaj da sağlayabiliyor. Mesela 'bu haberi Türkiye'de kimse yayınlamaz' diyen birileri size bir şekilde bilgi ulaştırabiliyor. Yani negatif yönleri olduğu gibi avantajları da var. Maddi zorluklar vs. ise her sürgününün yaşadığı bir gerçek.

Gazeteciliğe devam ediyorsunuz ancak gazetecilikle yaşamınızı idame etmeniz mümkün değil. Bir taraftan çalışıp diğer yandan mesleğe devam motivasyonunu nereden alıyorsunuz?

Gazetecilik bir fiildir. Fiilen doktorluk yahut mühendislik yapmazsanız yine de 'doktor' yahut 'mühendis' sayılabilirsiniz ama gazetecilik öyle değil. Gazetecilik yapmazsanız gazeteci değilsinizdir. Birincisi mesleğe saygımın gereği hiç ara vermedim. İkincisi cezaevindeki meslektaşlarımız için mücadele etmek gerekiyordu ki bu konuda ciddi emek harcadığımızı da düşünüyorum. Üçüncüsü herkes kendi hikayesini-tarihini yazar. Zor durumlarda ne yaptığımız, neyi tercih ettiğiniz sizin hikayenizdir. Ben gerçeklerin peşinde olmaya devam ediyorum ve biliyorum ki "gerçekler sizi özgür kılar".

Reza Zarrab'ı yıllar sonra ortaya çıkaran gazeteci oldunuz. Bu konudaki duygularınızı ifade eder misiniz?

Bugün her ne kadar yapılmasa da gazetecilikte 'fikri takip' olmazsa olmazdır. Reza Zarrab'ı Türkiye'de ilk duyanlardan birisiydim. 2013'te daha 17 Aralık patlamadan önce duymuştum ve yıllardır gündemimde olan birisi. 2016'da Miami'de tutuklanıp ayakları ve elleri kelepçeli şekilde New York'taki mahkemeye getirildiğinde de oradaydım. 2017'deki duruşmayı ilk gündünden son güne kadar takip eden birkaç kişiden birisiyim. Tüm duruşmaları günde iki yayınlama periscope'tan anlattım ve yüzbinlerce kez izlendi. Bana akıl almaz iftiraları atanlar bile benim yayınlarımdan takip etti o davayı.

Zarrab'ın peşini yine bırakmadım ve yıllarca gündemimde kaldı. Sonuçta bu adam Amerika'da yaşıyordu ve ben bulmalıydım. Bir gün bir bilgi kırıntısı aldım ve o bilgi kırıntısının peşine düştüm. Aslında açık kaynaklardan iz sürerek, doğru kişilere doğru soruları sorarak Zarrab'ın izini bulmuştum. Araştırmaları yaptıktan sonra Miami'ye gittim. Aslında riskli bir işti ama gazetecilikte risk almak gerekiyor. Zarrab'ı buldum ve kısa da olsa konuşmuştum. Tüm bilgileriyle hazırladığım haber bence dört başı mamur bir araştırma haber oldu. Tüm Türk medyası hatta dünya medyası kullandı ama Türk medyası benim haberimi çalıp kendine mal etti. Şaşırtmadı ama düşündürücüydü. Bu kadar bariz bir olayda bile bu kadar adice davrananlar başka hangi konularda neler yapmazdı ki?

Yılın gazetecilik olayına imza atmanıza rağmen Reza Zarrab haberini alıntılamanın yaygın organları sizi yok saydı veya 'Fetö firarisi' dedi. Bu tutumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Arslan, düzenli bir geliri olmadığı için Uber yaparak ailesinin geçimini sağladığını belirtiyor.

Arslan, gazetecilik yapabilmek için evinin bir köşesini stüdyoya çevirdiğini söylüyor.

Amerika'daki önemli davaları takip eden Arslan, Beyaz Saray'daki görüşmelere özel önem veriyor.

ki temaslarını izleyemiyorsunuz. 15 Temmuz öncesi az da olsa programları izleyebiliyorduk. Ancak onlarda da çok sorun çıkıyordu. 2016 Mayıs'ında Erdoğan'ın Washington seyahatinde Brookings Enstitüsü'ndeki bir programa davetliydim. 100 yıllık bir kurum Brookings ve Erdoğan'ın konuşması için beni davet etmişlerdi. Yakamda basın kartı ve davetiyem varken Erdoğan'ın korumalarının saldırısına uğradım. Fiili saldırı yaptılar ve binadan çıkartıldım. Her şey kameraların önünde oldu. CNN ve Washington Post gibi saygın kurumlar ilk sayfalarına taşıdı yaşananları. Basın özgürlüğünün adeta kutsandığı bir şehirde bu yaşananlar akıl alır gibi değildi. Nitekim olay ertesi gün dönemin başkanı Obama'ya doğrudan soruldu ve Obama 'bu tip olayların yaşanmasını tasvip etmiyoruz' demek durumunda kaldı.

O gün beni en çok üzen şeylerden birisi de şu olmuştu. Ben 1994'ten bu yana fiilen gazeteciyim. Askerlik dışında hiç ara vermedim. Muhabirlikten editörlüğe, Ankara Temsilciliği'nden köşe yazarlığına kadar her alanında çalıştım. Dolayısıyla hatırı sayılır bir çevre edindim. O gün Erdoğan'ın korumaları bana saldırırken yıllarca aynı kurumlarda çalıştığım, uzun seyahatlere çıkıp çokça vakit geçirdiğim meslektaşlar yüzlerini döndüler. Hiçbiri 'ne yapıyorsunuz siz' demedi Erdoğan'ın korumalarına. Hatta yetmiyormuş gibi benim fotoğrafımı çekip hakkımda akıl almaz tweetler atıp, yazılar yazdılar. Oysa ki birkaç yıl öncesine kadar bu kişiler benim çalışmalarımı yazılarına, programlarına referans yapar, beni yayına almak için ricacı olurlardı. Her şey bir şekilde unutulur ancak o meslektaşların tavırları unutulmayacaktır.

Erdoğan rejiminin adamlarından tehditler gelmeye devam ediyor. ABD'de oturduğum apartmanın önünde günlerce tuhaf adamlar dolaştı. Eşimin, çocuklarımla fotoğrafını çektiler, tüm medyada birinci sayfadan yayınladılar. 3 bin dolarlık arabam 'lüks araca, sıradan iki odalı mütevazı apartmanım ise 'mansion'a dönüştü. Sosyal medyadan ev adresimi yayınlayıp 'bekle bizi' mesajları attılar. Benzeri tacizler muhtelif şekillerde sürdü, sürüyor.

Sürgün gazetecilere tavsiyeleriniz nedir ?

Öncelikle 'sürgün' olmak bir değerdir. İlkelerinizden ödün vermediğinizin delilidir. O yüzden enseyi karartmaya gerek yok. Yürüyecek ayak yol bulur ve biz de bir şekilde yol buluyoruz, bulacağız. Elimizde imkanlar olmamasına rağmen ürettiğimiz işlerle Erdoğan medyasından daha fazla insana ulaşabiliyoruz.

Ben meslek hayatımda ne kudretli generaller, burundan kıl aldırmayan siyasiler gördüm. Hepsi gelip geçti. Ama iyi gazeteciler hep var olmaya devam edecekler. İyi gazeteci olun, iyi şeyler üretip sunun gerisi önemli değil. Ayrıca sürgün bütün zorlukları yanında öğreticidir de. Sıfırlanmak, her şeyinizi kaybetmek de önemli bir tecrübe. Önemli olan her zaman iyi iş üretmektir. Yaşadığınız tüm sıkıntılar geçer, tüm zorluklar unutulur ama tarihe yaptığınız işler, ürettikleriniz kalır. Bahanelere takılmadan üretmeye devam. ■

Venezuela-Amerika

CLAVEL A. RANGEL JIMÉNEZ:

**SÜRGÜNÜN EN ÜZÜCÜ YANI
KENDİNİZİ HIÇBİR YERE
AİT HİSSETMEMEK**

Venezuela'da neler yaşanıyor?

21. yüzyıldan itibaren otoriter bir rejim tarafından yönetilen Venezuela'da yönetim biçimi, ülkelerin özgürlüklerini öldürmek ve sol hareketi kullanarak iktidarı ele geçirmek için demokratik seçim ve popülizmin birleştirildiği sistem şeklindedir. Yolsuzluk ve muhalefete yönelik zulüm Venezüella'daki sistemin bir parçasıdır.

2022 yılı, tüm dünyada gazetecilere yönelik şiddetle başladı. Ülkenizdeki gazeteciler için durum ne kadar kritik?

Evet, hatta Hugo Chavez başkan olduğundan beri Venezuela'da gazetecilere yönelik baskı çok fazla. Nicolas Maduro hükümetinde ülkedeki durum daha da kötüye gitti. Birçok gazeteci sayısız nedenden ülkesini terk etmek zorunda kaldı. Gazetecilerin ülkelerini terk etmelerinin sebeplerinden ilki siyasi iktidar tarafından uğradıkları zulüm, diğeri ise ekonomik ve yasal baskıların artması ile çok sayıda gazete, televizyon ve radyo istasyonunun kapatılmasıdır.

Çok gençsin ve bu genç yaşta neden sürgün gazeteci oldun?

36 yaşındayım ve Venezuela'da gazetecilik yaptığım için ülkemi terk etmek zorunda kalacağım aklıma hiç gelmezdi. Yüksek lisans veya farklı eğitim programı için yurt dışında bir süre yaşayacağımı düşünüyordum. Ancak mevcut durum benim de sürgün gazetecilerin arasına katılmamı zorladı.

Neden Venezuela'dan kaçmak zorunda kaldınız? Neden hükümetinizin hedefi haline geldiniz?

Bir gazeteci arkadaşımınla birlikte, Venezuela'nın güneyindeki Guayana bölgesinde alüminyum ve demir işi yapan bir iş adamını araştırıyorduk. Bu iş adamının yolsuzluğa karıştığı bilgisine ulaştığımız ve araştırmaya başladık.

Yaşadığım şehirde, çoğunlukla madencilik ile uğraşan devlet şirketlerini ve sendikaları araştırma haberlerini takip ediyordum. 2016 yılında yazdığım bir haberden dolayı çalıştığım gazeteye, editörüm bana bu haberin ortaya çıkmasından dolayı soruşturma başlatıldı. Bana ilk olarak dava açılmamıştı ancak soruşturma kapsamında editörüm bu haber gerekçe gösterilerek yargılandı. 2022 yılında ise açılan davanın devamı,

haberi beraber araştırdığım gazeteci arkadaşım ve bana kadar dayatıldı. Bu olayın verdiği rahatsızlık ve Venezuela'daki genel siyasi havanın bozulması, ülkeyi terk etmeme neden oldu.

Sürgündeki bir gazeteci olarak ne gibi zorluklar ve sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

Sürgünün en zoru yanı yeni bulunduğunuz ülkeye uyum sağlayıp yenisinden yaşama sarılmak. Bunun yanı sıra ailemi, arkadaşlarımı ve erkek arkadaşımı özleyiyorum. Bunun verdiği psikolojik bir etki olduğunu söylemeliyim.

Ardından bildiğiniz işi, gazetecilik mesleğinizi ülkenizden çok uzaklarda yeniden yapmaya odaklanıyorsunuz. Kendinizi hiçbir yere ait hissetmemek üzüyor. Son olarak, tüm yasal prosedürler sırasında düzenli ve güvenli bir şekilde işinizi yeniden yapabilmek için bazı izinleri almalısınız. Tüm bu süreç çok yavaş işlediği için de büyük bir sabrınız ve paranız olmalı.

Venezuela, gazeteciler için çok zor bir ülke. Şu anda yaşadığınız yerde Venezuela hükümetinin tehdidi hala devam ediyor mu?

Kendimi burada güvende hissediyorum. Burada tehdit edilmiyorum. Ancak Venezuela'da yolsuzluğa karışmış kişilerin yeni ülkemde yaşadıklarını biliyorum.

Haber kaynaklarınıza ulaşabiliyor musunuz?

Evet, ama bazı haber kaynaklarımı artık kaybettim. O kaynaklarım Venezuela dışında başka bir ülkede yaşayan bir gazeteci ile konuşmaktan korkuyor.

Şimdi demokratik ve özgür bir ülkede yaşıyorsunuz. Kendinizi özgür hissediyor musun?

Şimdi özgür hissediyorum, ama sonrasında neler yaşanır asla bilemeyiz.

Sürgünde basın ve ifade özgürlüğü için mücadele eden meslektaşlarınıza mesajınız nedir?

Ülkemden bir yıldır uzaktayım. Benim durumumda olanlara ne diyeceğimi bilemiyorum. Diğer ülkelerdeki gazeteci meslektaşlarımla konuşmayı çok isterdim. Ama sadece şunu ifade etmeliyim. Kendi işinize ve sonrasında çıkacak sonuca güvenin! ■

CLAVEL A. RANGEL JIMÉNEZ

Venezüellalı gazeteci Clavel Rangel, Soy Arepita bülteninin editörü. Venezuela'nın güneyindeki Arco Minero'nun politikası ve politik etkisi üzerine habercilik yapan serbest bir gazeteci. Venezuela'daki Andrés Bello Katolik Üniversitesi'nde gazetecilik profesörüdür. Venezüella Amazonia'daki son beş yıldır yürütülen araştırma projesinin koordinatörlüğünü de yürütüyor.

Altın madencilğinde kaçırılmalara odaklanan bir araştırmacı gazetecilik projesinin editörü ve koordinatörü olarak çalıştı. Resilience Found Fellow 2020, Inter American Press Association Ödülü 2020, Roche Ödülü 2017'nin sahibidir.

AFGANİSTAN'LI GAZETECİ NESAR AHMAD FAYZİ:

TALİBAN GAZETECİLERDEN KORKUYOR!

Taliban'ın gazetecilerden korktuğuna inanıyorum. Çünkü ifade özgürlüğüne inanmıyorlar. Ülkenin kontrolünü 20 yılın ardından yeniden ele geçiren Taliban zihniyeti, benim çocuk yaşta hatırladığım Taliban ile aynı. Düşünce ve davranışlarında hiçbir değişiklik ve gelişme olmadığını gözlemledim.

eden sürgünde bir gazeteci oldunuz?

Taliban'ın benden ve diğer gazetecilerden korktuğuna inanıyorum. Çünkü ifade özgürlüğüne inanmıyorlar. Eğer önümde Afganistan'da işime devam etme seçeneğim olsaydı, bunun için sadece iki seçeneqli bir fırsatım olurdu.

Birincisi, mesleğim ile ilgili faaliyetlerimi sınırlandırarak Taliban'ın hoşuna gideceği konuları haberleştirmek, diğeri ise rastgele hayatlarını kaybeden diğer birçok arkadaşım gibi kaza kurşununa kurban giderek öldürülmek. Bu seçeneklerin dışındaki bir diğer fırsat ise işimi yurt dışında sürdürmekti. Ben bu seçeneği seçtim.

Afganistan'ı terk etmekten başka seçeneğiniz yok muydu?

Savaşta doğup, savaşta büyüdüm. Ülkemi asla terk etmek istemedim. İşimi sevdiğim için her koşulda mesleğimi yapıyordum. Ancak gazeteciliği artık ülkemde yerel bir medya mensubu olarak yapmak mümkün değildi. Ben de hedeflerimi hayata geçirme adına, zor olan adımı attım ve ülkemden ayrılmaya karar verdim.

Taliban'ın hedefi haline gelmenizin sebebi neydi?

Taliban baskıcı ve bencil bir terörist gruptur. Kendilerine düşman olarak gördükleri sivil toplum aktivistlerini, gazetecileri, insan hakları savunucularını ülkede istemiyorlar.

Bir gazeteci olarak benim işim yaşanan gerçekleri dünyaya duyur-

maktı. Taliban, dünyanın kendi gerçeklerinden haberdar olmasından korkuyordu. Bu yüzden gerçekleri dünyaya iletmek olan gazetecilik mesleğim beni Taliban'ın hedefi haline getirdi.

Sürgünde bir gazeteci olarak karşılaştığınız zorluklar neler?

Yeni ülkeme gelişimin ikinci gününden itibaren bir işim var. Maddi durumum iyi ve yeterince para kazanıyorum. Güzel bir hayatım var ama keşke kendi ülkemde özgür olsaydım ve işimi çok uzaklardan yapmak zorunda bırakılmasaydım.

Afganistan yaşaması zor bir ülke, Taliban tehditleri devam ediyor mu? Haber kaynaklarınıza ulaşabiliyor musunuz?

Bu soruyu çok dikkatli bir şekilde yanıt vermeliyim. Afganistan'da şu anda devam eden iki önemli konu var: İlk olarak ülke çok büyük bir yoksulluk ile mücadele ediyor. Medya kuruluşları ülkedeki yoksullukla ilgili birçok haber ve raporlar yayınlıyorlar. Bu konu ile ilgili açık kaynaklardan bilgilere kolay bir şekilde ulaşabilmek mümkün.

Diğer konu ise Taliban'ın ülkenin kontrolünü 20 yılın ardından yeniden ele geçirmesi ve sonrasında neler yaptığı ile ilgilidir. Ancak Taliban'ın ülke genelinde yaptıklarıyla ilgili erişimler çok sınırlı hatta yok denecek kadar az. Halk röportaj vermektan çok korkuyor. Bu yüzden de kaynakların çok sınırlı olduğunu söylemeliyim.

NESAR AHMAD FAYZI:

Afganistan'ın Şibirgan şehrinde 1988'de dünyaya geldi. Associated Press, BBC, Al-Jazeera, CBS, Al Hurra, CGTN, Al Mayadeen'da görev yaptı. Şimdi Alman ZDF kanalında çalışıyor.

Politikacılar, gazetecilerin sessiz kalmasını istediğinde gazeteciler geri adım atmalı mı?

Tabii ki hayır! Bence gerçek gazetecilik, politikacıların gazetecilerin sessiz kalmasını istemesiyle başlar. Gazeteciler haber yapmanın bir şekilde yolunu bulmalı. Politikacıların neden haber yapılmaktan korktuklarının nedenini araştırmalı ve yanlışlığı insanlara göstermelidir.

Bence gazeteciler ve bu kişiler arasındaki ilişki, (gazetecileri sevmediklerini düşündüğümüz halde), karşılıklı sevgi ile ilgili bir durum değil. Bunlar gazetecilerden korkuyorlar ve bu korkularını bastırabilmek için bizleri tehdit ediyor ya da öldürüyorlar.

Eğer fırsatınız olsaydı, sizi sürgüne zorlayan insanlara ne sormak isterdiniz?

Onlara bir sürü sorum var aslında. Ama önemli olduğumu düşündüğüm soru şu: yansıtıktıkları mevcut düşünceleri ve inançları ile uzun süre var olacaklarına gerçekten inanıyor-

lar mı?

İlk defa Taliban yetkililerini yabancı bir medyaya demeç vermeleri konusunda ikna etmişim. Bu haberin yapılmasından dolayı mutluydum ama diğer taraftan da çocuk yaşta hatırladığım Taliban ile karşılaşmaktan çok endişeliydim. Ancak yıllar sonra bile düşünce ve davranışlarında hiçbir değişiklik ve gelişme olmadığını gözlemledim.

Şu anda demokratik ve özgür bir ülkede yaşıyorsunuz; gerçekten özgür hissediyor musunuz?

Burada çok yeniyim, şu ana kadar işimi yapmamı engelleyen hiçbir sebep yok.

Sürgünde basın ve ifade özgürlüğü için mücadele eden meslektaşlarınıza mesajınız nedir?

Afganistan 20 yıl önceki ülke değil artık. İnsanlar değişti ve biz gazeteciler halkın desteğini aldık. Bu yüzden herkesin mücadeleye devam etmesini istiyorum. ■

ALEJANDRO GUTIÉRREZ
Alejandro Gutiérrez, 2007'den beri İspanya'da Proceso dergisinin muhabirliğini yapıyor. Daha önce, Meksika'da politika ve sınır güvenliği konularını kapsayan diğer medya için çalıştı. Aynı zamanda "Narco tráfico, Calderón'un büyük mücadelesi" kitabının da yazarıdır. Proceso için yazdığı kronikler arasında "I. Juan Carlos'un kara serveti" ile ilgili bir makale dikkat çekiyor.

ALEJANDRO GUTIÉRREZ:

BENİ TEHDİT EDENLER BUGÜN HAPİSTE

Meksika'da neler oluyor?

Meksika, yıllardır halkın kendisini güvensiz hissetmesine ve yüksek oranda şiddet eğilimine sebep olan bir sosyal ayrışma süreci yaşıyor. Bu yaşanan olumsuzluklar, Meksika'yı en tehlikeli ülkeler sınıfına sokuyor.

Gazetecilere yönelik cinayetler, saldırılar, tehditler ve zorla sürgüne gönderilmeler, demokrasinin temel taşları olan bilgi edinme hakkına ve ifade özgürlüğüne yönelik bir saldırı ve ihlaldir. Artículo 19 gibi bazı kuruluşlar, bugüne kadar 138'i erkek

ve 12'si kadın olmak üzere 150 gazetecinin Meksika'da öldürüldüğünü ilan ettiler.

Şimdiye kadar, ülkedeki iktidar ve muhalefet partileri, gazetecilere karşı yapılan saldırı ve tehditler konusunda ciddi bir adım atmadı. Bu yüzden de, siyaseti ve organize suçları birbirine bağlayan bu ağlar, her geçen gün daha da güçlenerek, emniyet, savcılık ve mahkemeleri yolsuzluklarla teker teker etkisizleştirerek işlevsiz hale getirdiler. Bu yüzden de hiçbir kurum gazeteci cinayetlerini soruşturmakla artık ilgilenmiyor.

2022 yılı, Meksika'da gazetecilere yönelik şiddetle başladı, gazeteciler için durumun kritikliği ne seviyede?

Enrique Peña Nieto'nun görev döneminde Meksika'da 47 kişi öldürüldü. Buna kıyasla, Andrés Manuel López Obrador hükümetinde şimdiye kadar 31 meslektaşımız hayatını kaybetti. Bu rakamlara göre Meksika'daki gazeteciler için çok dramatik bir yıl oldu. Maalesef katiller ellerini kollarını sallayarak dolanıyorlar.

Neden sürgün gazeteci oldunuz?

Mexico City'deki Proceso dergisinde siyasi meseleleri ele almaktan ve yolsuzluk davalarını soruşturmaktan sorumluydum. Önceki dönemlerde Chihuahua ve sınır şehri Ciudad Juárez'de bir muhabir olarak uyuşturucu kaçakçılığı, narko-politika, ulusal güvenlik ve sınır konuları üzerinde uzmanlaştım.

Felipe Calderón hükümetinin "uyuşturucuya karşı savaş" emri verdiği için bu haberleri takip ediyordum.

2007'de, Michoacán Ailesi - Zetas kartelinin ismime çıkarttıkları suikast emri verdiği bilgisini aldık. Çalıştığım Proceso dergisinin yönetimi, Meksika'da kalmamın çok riskli olduğunu düşündü ve alternatif olarak İspanya'ya gitmemi önerdiler. Suikast emrinden 7 gün sonra ülkeyi terk ederek Madrid'e geldim.

Neden Meksika'dan ayrılmak zorunda kaldınız ve nasıl Meksika hükümetinin hedefi oldunuz?

Michoacán'da aralarında bir yüksek rütbelinin de olduğu askerlerin öldürülmesine karışan suç örgütlerinin adlarını ve rütbelerini ayrıntılı olarak yayınladığımızdan dolayı Meksika Kamu Güvenliği Sekreteri Genaro García Luna'nın ekibinden olan Ramón Pequeño tarafından tehdit edildim.

Elimizde, García Luna'nın ve ona yakın ekibin organize suçlarla bağlantılı olduğunu dair kanıtlar vardı. Hatta bazı yolsuzluk eylemlerini bile yayınladık.

Hükümetteki bir askeri kaynak, bana yönelik tehdidin uyuşturucu çetesinden değil, Garcia Luna'nın kendi sekreterliğinden gelebileceğine dair şüpheleri olduğunu söyledi. Ancak bu iddiayı hiçbir zaman teyit edemedik. Kesin olan bir gerçek var ki, García Luna bugün hapis hanede ve Sinaloa karteliyle bağlantılarından dolayı New York Federal Mahke-

mesi'nde yargılanmayı bekliyor.

Sürgündeki bir gazeteci olarak ne gibi zorluklarla karşılaşıyorsunuz?

Bazen ülkemizi terk etmek hayatımızı kurtarmanın tek yoludur, ama bu hiç de kolay değil. Ülkenizden ayrılmak zorunda kaldığınızda, travma ve büyük stres yaşıyorsunuz. Yeni ülkenizde iyi insanlar ile karşılaşırsanız bile, hayatınızı yeniden inşa etmek gerçekten kolay değil.

İspanya'da dergim için yeniden gazetecilik yapabildiğim için şanslıyım, ancak bunun da bazı zorlukları var. Ne yazık ki, ülkesini terk etmek zorunda kalan diğer Meksikalı meslektaşlarım böyle bir şans yakalayamadılar.

Şu anda yaşadığınız yerde hala tehditler alıyor musunuz?

Meksika gazeteciler için çok tehlikeli bir ülke. Başkent dışındaki şehir ve kasabalarda tehlike oranı daha yüksek. Çalıştığı medya kuruluşunun desteğini alamayan meslektaşlarım için bu tehlike daha da büyük. Psikologlar, buralarda görev yapan gazetecilerin, bir savaş muhabirinin yaşadığı travmadan çok daha kötüsünü yaşadığını söylüyor.

Benim İspanya'da olmam bana karşı yapılan tehdidi şimdilik ortadan kaldırdı. Birkaç kez Meksika'ya gittim ve şu ana kadar herhangi bir sorun yaşamadım.

Haber kaynaklarınıza ulaşabiliyor musunuz? Gazeteciler, yapılan baskılar karşısında araştırmayı bırakmalı mı sizce?

Eski kaynaklarım ile artık çok daha az görüşüyoruz. Çünkü bu kaynaklarımın çoğu güvenlik sebepleriyle benimle rahat görüşemiyor.

Araştırmaya devam etmek veya yazmayı bırakmak bir çıkmazdır. Yazmayı bırakmaya karar veren bir meslektaşımı eleştiremem. Her birimiz yaşanacak riskleri ve bir haber konusunda ne kadar ileri gitmemiz gerektiğini tartabiliriz. Bunun da en ideali, güvenliğimizi koruyarak çalışmalarımızı sürdürebilmektir.

Yeniden fırsatınız olsa sizi sürgüne gönderenlere ne sormak isterdiniz?

Bana suikast emrini vermelerindeki gerçek nedeni öğrenmek isterdim. Bu emrin verilmesine hangi hükümet üyeleri dâhil oldu? ■

"Hükümetteki bir askeri kaynağım, bana yönelik tehdidin aslında Garcia Luna'nın sekreterliğinden gelebileceğine dair şüpheleri olduğunu söyledi. Bunu teyit edemedim fakat kesin olan bir gerçek var ki, García Luna bugün hapis hanede ve Sinaloa karteliyle bağlantılarından dolayı New York Federal Mahkemesi'nde yargılanmayı bekliyor."

MISIRLI GAZETECİ SOULAFA MAGDY:

ZAYIF GAZETECİLERİN SESİ OLALIM

“Mesleğimizi savunurken meslektaşlarımızı kaybettik. Fedakârlıklarının boşa gitmesine izin veremeyelim. Zayıf grupların sesi olalım. Diktatörlükler karşısında kalemlerimiz galip gelecektir, buna inanmalıyız.”

Mısır, Türkiye ve Çin'in yanında dünyanın en çok gazeteci hapseden ilk 3 ülkesi. Mısır'da basın durumu nasıl?

Son 11 yıllık Mısır'daki profesyonel gazetecilik dönemimi göz önüne alırsam, Mısır'da gazetecilerin durumunun kötüleştiğine bizzat yaşayarak tanık oldum.

Mısır'da bu 3 aşamada gerçekleşti. 2008'den 2011'e kadar olan dönemde, eski rejim, Gazeteciler Sendikası'nın gazetecilerin haklarını güçlü bir şekilde savunması sebebiyle basın özgürlüğü için bir alan açmak zorunda kaldı. Mübarek rejimine karşı olan birçok internet sitesi yayına başladı. Gazeteciler, en uç sınırlarda olanların dışında, kendilerine özgür bir atmosfer oluşturdular.

İkinci aşama ise devrim sonrası başladı ve bu dönem Mısır basını için adeta altın bir dönemdir. Resmî gazeteler bile devlete olan sadakatlerine isyan ettiler. Fakat bu durum uzun sürmedi.

2013'ten bugüne süren üçüncü aşama var. Mısır'daki askeri darbeden bu yana durum tersine döndü. Gazetecilerin işlerini yaparken tutuklanmasına ve öldürülmesine tanık olduk. Ayrıca yetkililerinkinden farklı bir açıklamayı belgelemeye çalışanların doğrudan hedef alındığına şahit olduk.

O günden beri ülkede durum iyice kötüleşti. Mısır'da gazeteci olmak deyim yerindeyse bir suç unsuru haline geldi.

Gazeteciler Sendikası, bu yaşananlara bir müdahalede bulunmadı. Bir zamanlar Mısırlı gazetecilerin son kalesi olan Gazeteciler Sendikası bile, (sendika konseyinin bazı üyelerinin bireysel girişimleri dışında) gazetecileri savunma rolünü gerçekleştiremedi ve basının susturulması için yetkililerle iş birliğine girdi.

Bugüne kadar birçok suçlamaya maruz kaldınız. Neden tutuklandınız ve neden serbest bırakıldınız?

Bunu tam olarak ben de bilmiyorum. İki ka-

rar da kanun dışıydı. Örneğin, savcılığa teslim edilmeden önce, kaçırıldığımdaki sorgu sırasında, Ulusal Güvenlik Teşkilatı'ndan görevli birisi bana çalışmalarımın bedelini ödemek için burada olduğumu söyledi. Bunun sebebi ise, Mısır'da gerçekleştirilen 'Ocak devrimine' katılmam ve onları rahatsız eden gazetecilik çalışmalarını yapmam. Ayrıca internet sitelerinin kapatılması ile sosyal medya platformlarındaki kişisel hesapları alternatif haber platformlarına dönüştürme projesi de dosyama dâhil edilmişti. Birleşmiş Milletler'de burs almaya hak kazanmam, Mısır'da Eylül 2019 gösterileri sırasında BM Genel Sekreteri ile diyalog kurmam ve ABD'ye yaptığım son gezi de tutuklanmamın en önemli nedenlerinden gösterildi.

Savcılık beni, bir terör örgütüne katılmakla suçladı. Fakat tek bir delil gösteremedi. Serbest bırakılmam bile kanun dışıydı. Ulusal Güvenlik Teşkilatı'ndan bir memur gece cezaevine geldi. Beni teşkilatın merkezine götürdü ve oradan savcılığa çıkmadan serbest bırakıldım. Ardından savcılıktan beni serbest bırakma kararı verildi.

Sürgün bir gazeteci olmak sizin için ne ifade ediyor?

Sürgünde bir gazeteciyim, çünkü ülkem basının özgürlüğüne saygı duymuyor ve iki yıl hapis cezasıyla sonuçlanan bir yargı süreci geçirdim. Sürgündeki bir gazeteciyim, çünkü Mısır yargı sistemi henüz bağımsız değil ve Mısır gazetecileri demir parmaklıklar ardına koyma konusunda dünya çapında 3. sırada yer alıyor.

Sürgünde gazetecilik mesleğini sürdürmek zordur ve az sayıda gazeteci mesleğine devam edebilir.

Ne tür zorluklar ile karşılaşıyorsunuz?

Karşılaştığım en önemli zorluklardan biri, gazetecinin araçları arasındaki temel direkleri olan dil, kültür ve siyasi yapılarındaki farklılıklar.

Bu konularda ustalaşmak zaman alacaktır. İşgücü piyasasındaki fark çok büyük. Bu konuda ayrıca bir zorluk teşkil ediyor.

Şimdi Fransa'da kendinizi özgür hissediyor musunuz?

Fransa'da basın özgürlüğü ve ifade özgürlüğü için çok fazla alan olduğunu düşünüyorum ve hükümet de bu konuda destek veriyor. Şimdiye kadar gazetecilik alanında kapsamlı bilgi sahibi olabilmek için doğrudan Fransız basın çevrelerinde gazetecilik çalışmalarıyla uğraştım. Gördüğüm kadarıyla bu alandaki durum çok umut verici.

Eğer fırsatınız olsaydı, sizi sürgüne zorlayan insanlara ne demek isterdiniz?

Masum insanların yargılanmasını sona erdirmek için hayatımın sonuna kadar mücadele edeceğimi, ayrıca gerçek suçluların bir gün adil bir şekilde yargılanmaları gerektiğini söylemek isterdim. Bu bir intikam duygusu değil. Bundan sonra ne bir gazetecinin ne de başka birinin, benim başıma gelenleri tekrar yaşamaması için bu gerekiyor.

Vatanımı terk etmeyi hiç istemedim, buna zorlandım. Bu nedenle gerçek suçluların yaptıklarını açığa çıkarmaya çalışacağım. Tarihin bize öğrettiği gibi, diktatörlüklerin sona ereceğini, 'herkes için adalet' temelini inşa etmek üzere yeniden vatanımıza döneceğimiz günü ve özgür basının bu zaferimizin öncüsü olacağı günü bekleyeceğim.

Tüm dünyada gazeteciler mesleklerini sürdürmek için mücadele ediyor ve birçoğu da sürgünde. Sürgün meslektaşlarınıza mesajınız nedir?

Basın özgürlüğü, hayatımız boyunca fedakârlıklar yaptığımız bir savaşımızdır. Mesleğimizi savunurken meslektaşlarımızı kaybettik ve bir kısmı da kaçırıldı. Fedakârlıklarının boşa gitmesine izin vermeyelim. Basın için mücadele edelim, zayıf grupların sesi olalım. Karanlıklar ve diktatörlükler karşısında kalemlerimiz sonunda galip gelecektir, buna inanmalıyız.

Everyday Footage'ın kurucularından birisiniz. Everyday Footage ne yapar?

2017 yılında Mısır rejiminin haber sitelerini engellemeye başlamasıyla kurulan 'Everyday Footage', özgür ve bağımsız basının sesini duyurmak için bir çözüm oldu.

Sosyal medyadaki hesaplarımızı, alternatif haber platformlarına dönüştürmeye başladık. Bu, Mısır halkı tarafından geniş çapta kabul gördü. Deneyimlerimizi başkalarına aktarmanın gerekliliğine olan inancımızdan yola çıkarak, Mısır'daki ilk cep telefonu gazeteciliği okulu olan Everyday Footage'ı kurduk. Amacımız, Mısır'ın farklı bölgelerinde, yeni nesil bağımsız gazetecilerden oluşan bir ağ oluşturmaktır. Aynı zamanda haber yapmak için en basit araçları kullanmayı öğretmektir. ■

SOLAFA MAGDY:
Gazeteci ve insan hakları savunucusu. Mobil gazetecilik konusunda eğitim programları sunan bir okul olan 'Everyday Footage'ın kurucularından. 2020 Gazetecilik Cesaret Ödülü sahibi.

YUNUS ERDOĞDU

Ukrayna'da gazetecilik, savaş ve göç

Rusya'nın Ukrayna'ya saldıracağı gün gibi ortadaydı, ancak buna inanmak istemeyenlerdendim. Bu düşüncem, gece 04.30'da gelen iki roket sesiyle değişti. Çocuklarımla, eşimi penceresi olmayan, evin en güvenli yeri olarak düşündüğüm banyoya kapatıp son gelişmeleri haberleştirmeyi sürdürdüm.

Bu yazıyı İsviçre'de, Ukrayna'dan gelen mülteciler için kamp olarak tahsis edilen askeri bir üste yazıyorum. 1998'de 'Zaman' Türkmənistan'da başladığım gazetecilik mesleğinin ikinci durağı, 1 Ekim 2005'te 'Cihan' Haber Ajansı muhabiri olarak tayin edildiğim Ukrayna oldu.

Kiev'de sürekli basın kartına sahip ilk Türk muhabir olarak çalıştım. Rutin sürdürdüğüm meslek hayatım 16 Temmuz 2018'de bir anda değişti. Sürekli oturumlu gazeteci Yusuf İnan, Türk Millî İstihbarat Teşkilâtı (MİT) ve Ukrayna istihbaratının ortak operasyonu ile Türkiye'ye kaçırıldı. Ukrayna medyası ertesi gün, MİT'in kaçırmak istediği diğer 5 kişinin isminin olduğu bir liste yayınladı.

Medyada geniş şekilde yer alan bu listede, Cihan Haber Ajansı çalışanı olduğum için benim adım da yer alıyordu. Türkiye'de 15 Temmuz 2016 yılında yaşanan darbe girişimi sonrasında rejimin cadı avının hedefinde binlerce insan gibi ben de yer aldım. Ukrayna makamları yayınlanan listeyi hiçbir zaman yalanlanmadı. MİT'in hedef listesinde olduğum için aylarca evimden dışarıya adımımı atmadım.

Sosyal medya hesaplarının yanı sıra, Gürcistan ve Rusya telefon hatlarından aranarak ölümle tehdit edildim. Ukrayna Basın Polisi tehditleri ve delilleri inceleyerek, 'yasalarında gazeteci koruma programı' olmadığını, bu nedenle fiziki koruma sağlayamayacaklarını belirttiler.

KAÇIRILMA KORKUSU VE ARDINDAN SAVAŞ HAVASI

MİT'in kaçırmaya tehdidi ile mesleğimi mümkün olduğunca evimden sürdürdüm. Ancak bu gerginlik şubat ayında, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal edeceğini tehdit etmesiyle daha da farklı bir hava aldı.

ABD ve İngiltere kaynakları çok önceden Rusya'nın, Ukrayna'ya saldıracağını haber vermişti. Hatta bu saldırının gerçekleştirileceği tarihleri de duyurmuşlardı. Bu tarihlerin birisi de 16 Şubat'tı.

Basına da yansıyan saldırı haberlerinin öncesinde, ABD, Kanada, İngiltere gibi çok sayıda batılı ülke, elçiliklerini Ukrayna'nın Polonya sınırına yakın Lviv şehrine taşıdı. Bu sıcak saatlerde Rusya büyükelçiliği bütün resmî belgeleri yakarak binasını boşalttı.

Bütün kaynaklar ve gelen istihbarat bilgileri Rusya'nın Ukrayna'ya saldıracağını haber veriyordu. Ancak bu açıklamalar halk tabakasında kabul görmedi. 21. yy'da Avrupa'nın ortasında böyle bir savaşın yaşanabilme ihtimalinin olamayacağına inanıyorlardı. Bu yüzden hayat normal akışında bir süre devam etti. Rusya'nın Ukrayna'ya saldıracağı gün gibi ortadaydı ancak ben de buna inanmak istemeyenlerdendim. Bu yüzden ülkeyi ilk başta terk etme planım hiç olmadı. 'Gerçeği bilmek ve bu gerçeğe inanmak.' Bu ikisinin farklı şeyler olduğunu şimdi çok daha iyi idrak ediyorum.

VE SAVAŞ BAŞLADI

23 Şubat'ta Rus tankları Ukrayna sınırına ilerlemeye başladığında başkent sokaklarında günlük hayat devam ediyordu. 24 Şubat gecesi Ukrayna Cumhurbaşkanı Volodimir Zelenski'nin, Rus halkına sesleniş videosunun haberini yaparken, kapımıza dayanan bu savaşın hâlâ durdurabileceğini düşünüyordum.

Bu düşünce gece saatlerinde dışarıdan gelen iki roket sesiyle noktalandı. Ukrayna'nın başkenti Kiev'de gece 4.30 sıralarında ilk patlama sesi duyuldu. Arkadaşlarıma 4.47'de, "savaş başladı" mesajı gönderdim. Çocuklarımla, eşimi penceresi olmayan, evin en güvenli yeri olduğunu düşündüğüm banyoya kapatıp son gelişmeleri haberleştirmeyi sürdürdüm.

Sabaha kadar savaşın etkileri başkent Kiev'in semalarında uçan roket ve uçak sesleri ile devam etti. Günün ilk ışıklarıyla tanıdığımız aileler, Kiev'den toplu şekilde ayrılmaya karar verdi. Meslektaşlarım ülkesini terk etmemişken ve dünyanın dört bir yanından gazeteciler gelişmeleri takip etmek için ülkeye akın ederken, bir muhabir olarak Ukrayna'dan tüm ısrarlara rağmen ayrılmak istemedim.

Daha önce Bangladeş'te Rohingya Müslüman mültecilerinin haberlerini takip etmek için görev yapmıştım. Haiti depremi sonrasında bölgeye giden ilk Türk gazetecilerden birisiydim. İhtilafli bölgelerde habercilik yapmıştım ama bunların hiçbirinde yanımda ailem olmadı. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin bir savaş başlatmıştı. Bir taraftan ailemin güvenliği diğer taraftan habercilik yapmanın zorluğunu Ukrayna-Rusya savaşında yaşadım. Ailemi savaş ortamından olabildiğince güvenli bir yere yerleştirerek 5 gün daha haber takibi yapmayı sürdürdüm.

Kurucusu olduğum Ukraynahaber.com'un (@ukraynahaber) sayfası ile Telegram kanalına anlık gelişmeleri aktardım. Ancak dışarıda bomba sesleri, sanalda ise siber saldırıların artması nedeniyle siteye haber girmek imkânsız hal aldı. Savaşın beşinci gününde evimizin yakınına bombalar düştü. Bunun üzerine 1 Mart tarihinde ailemi ve beraberimde savaşta mahsur kalan 3'ü çocuk, 6 kişiyi de yanıma alarak, topçu ateşi altında başkent Kiev'den ayrıldım. Geride ise canları pahasına haber yapan meslektaşlarımı, 16 yıllık birikimimi ve en büyük değerim olan arşivimi bırakarak cehennemden kaçtım.

6 GAZETECİ HAYATINI KAYBETTİ

Ukrayna Gazeteciler Sendikası Başkanı Serhiy Şturhetkiy ile 17 Mart'ta görüşüğümde gazeteciler için ülkede durumun çok daha ağırlaştığını, savaşın başladığı günden beri 6 gazete-

cinin hayatını kaybettiğini ve kaçırılan gazetecilerin de olduğunu söyledi.

Dünya genelindeki bütün gazetecilik meslek ve insan hakları kuruluşları Ukrayna'da görev yapan gazeteciler için teyakkuza geçmesine rağmen durum hiç açıcı değil.

Rus devlet medyasının Ukrayna işgalini 'savaş' olarak adlandırması yasaklandı. Bunun yerine, gazetecilere Ukrayna'yı 'askerden arındırmak' için 'özel bir askeri operasyondan' bahsetmeleri talimatı verildi. Rus gazeteci Marina Ovsyannikova devlet televizyonunda Putin'in Ukrayna'daki savaşına karşı pankart açarak 'Savaşa hayır' çıkışı yapan bir gazeteci oldu.

Bu olay dünya çapında ses getirirse de gazeteci arkadaşım Şturhetkiy'in, 21 günlük savaşta gazetecilerin durumlarını içeren mesajındaki acı gerçeği değiştirmede.

"Ukraynalı Dilerbek Şakirov (26 Şubat), Yevhen Sakun (1 Mart televizyon kulesi vurulduğunda), Ukraynalı savaş muhabiri Viktor Dudar (6 Mart), ABD'li Rent Renault (13 Mart), İrlandalı Pierre Zakrzewski ve Ukraynalı Oleksandra Kuvşinova (14 Mart) hayatını kaybetti.

12 Mart'ta Ukraynalı bir gazeteci Herson'da kaçırıldı. Çok sayıda yaralı da var. Stefan Weichert, fotoğrafçı Emil Filtenborg Mikkelsen, Stuart Ramsay, kameraman Richie Mockler, İsviçreli gazeteci Guillaume Briquet, Mairan Kuşnir, foto muhabiri Juan Arrendondo, Benjamin Hall yaralandı.

TAHLİYE BEKLEYEN GAZETECİLER VAR

Onlarca gazeteci çatışmaların en şiddetli olduğu Ukrayna'nın güneydoğusundaki Mariupol şehrinde mahsur kaldı. Ukrayna Gazeteciler Cemiyeti Başkanı (NSJU) Serhiy Tomilenko, gazetecilere kask ve balistik yelek gibi güvenlik malzemeleri tedarik etmeye çalıştıklarını ve arkadaşlarımızın ateş hattında sıkışıp kaldıklarını aktardı.

NSJU, gazetecileri savaş alanlarından çıkarmak için 7/24 çaba veriyor. Bu bölgeden şu ana kadar 50 gazeteci tahliye edilmesine rağmen, bir o kadarının da hayatı tehlikesi sürüyor.

Ukraynalı sivillerin ve bölgede görev yapan medya mensuplarının her zamankinden daha fazla morale ve desteğe ihtiyacı var. Şimdi bambaşka bir ülkeye göç etmek zorunda kaldım ama 17 yıl beraber yaşadığım toplum ve arkadaşlarımla kurduğum gönül bağından dolayı şimdiden özlemlerini çekiyorum.

Ukrayna'daki medya ve ifade özgürlüğü mücadelem bundan böyle İsviçre'de devam edecek. Bu savaşı hak etmeyen Ukrayna topraklarına, bir an önce barışın gelmesini ümit ediyorum. ■

HEPİMİZ MUATH'IN GÖZÜYÜZ!

Filistinli foto muhabiri Muath Amarneh, haber takibi sırasında İsrail ordusu tarafından atılan bir merminin sol gözünün hemen altına isabet etmesiyle yaralandı. Amarneh, "Gazeteciliğimi bırakacak değilim, ancak kendimi şu anda güvende hissetmiyorum." diyor.

LUCAS SIQUEIRA *

Muath Amarneh ilk kez 15 Kasım 2019 tarihinde İsrail işgali altındaki Batı Şeria'da Hebron yakınlarındaki Surif adlı şehirde Filistinli yerlilerin gerçekleştirdiği bir protestoyu izlerken gündeme geldi.

Filistinli foto muhabiri Muath Amarneh, burada gerçekleştirilen protestoyu takip ederken İsrail ordusu tarafından atılan bir merminin sol gözünün hemen altına isabet etmesiyle yaralandı.

İsrail, bunu görünmeyen bir kaza olarak nitelerken, foto muhabirine ateş edilen silahın görünmeyen bir kazanın failinden daha çok, hedefini arayan bir mermi ve organize bir

eylem olduğu yönünde iddialar ortaya atıldı. Amarneh'in başına gelenleri daha net anlayabilmek için olaydan birkaç gün öncesi yaşananlara göz atalım.

11 Kasım sabahında Muath Amarneh, birlikte çalıştığı diğer üç gazeteciyle birlikte İsrail'in Hebron'un kuzeyindeki El-Arroub mülteci kampında gerçekleştirdiği operasyonu kamera kaydına almıştı. Bu kayıta, genç bir köy sakini olan Omar Haitham Al-Badawi, İsrail'in saldırısı sonrasında bombaların neden olduğu yangını söndürmek için bir evin çatısında görünüyordu.

Bu esnada İsraili askerlerin ateşi ile Omar H. Al-Badawi'yi göğsünden iki kez vuruldu ve yere düştü. Olayın yaşandığı anda İsrail ordusu ile Omar H. Al-Badawi arasında yalnızca gazeteciler vardı. Gazeteciler, vurulan genç adama yardım etmek istedi. Fakat İsrail askerlerinin ateşi sürdürmeleri nedeniyle yardım etmekte başarılı olamadılar.

Omar'ın vurulmasına neden olan İsrail, genç Filistinlinin elinde Molotof kokteyli taşıyor olabileceğini iddia etti. Gazeteciler tarafından çekilen görüntülerde ise Omar'ın elinde askerlere barış mesajı olarak taşıdığı sadece

beyaz bir havlu olduğu görüldü.

Uluslararası medyada yayınlanan görüntülerin büyük yankı bulması ile dünya genelinde İsrail'e büyük tepki yağdı. Bu tepkilerin hemen sonrasında Filistinlilere yönelik baskılar gözle görülür şekilde arttı.

Omar'ın öldürülmesinden 4 gün sonra Muath Amarnah, Batı Şeria'da gerçekleştirilen protestolarla dolu bir günün haber takibini yapabilmek için son hazırlıklarını yapıyordu. Filistinliler gösterilerini o gün tarım bölgesi olan Surif'te gerçekleştirdi. O bölgeyi askeri bölge yapan kararnameyi, yani bir başka Filistin bölgesinin İsrail'in kontrolü altında olmasını protesto ediyordu. Gösterilerin en başında İsrail, gazetecilere araçlarını bölgeden çıkartmaları talimatını verdi.

Gazeteci Muath, olay yerine giden en son kişi oldu. Aracını park eder etmez, askerlerden biri ona yaklaştı ve arabasının anahtarlarını teslim etmesini istedi. Aralarında tartışma yaşandı. Muath, aracının askerler tarafından bir kalkan olarak kullanılmasından korktuğu için anahtarını vermeyi reddetti. Yaşanan tartışma kısa süre sonra İsraili keskin bir nişancı tarafından sonlandırıldı.

Muath Amarnah'in hayatını tamamen değiştiren İsraili keskin nişancıyı, vurulmasından dakikalar öncesinde bir gazeteci arkadaşı fotoğraflamıştı.

Bu röportajda, Filistinli foto muhabiri Muath'ın, sol gözünü kaybetmesinin üzerinden 3 yıl geçmesine rağmen hala gündemdeki yerini koruduğunu ve Filistin halkının mücadelesini ve Batı Şeria'da gazeteci olmanın zorluklarını ve adanmışlık duygusunu okuyacaksınız.

Omar'ın öldürüldüğü gün, İsrail'in hedefi haline geldiğinizin farkında mıydınız?

Evden ayrılmadan önce amcam tek parça halinde dönmemi söyledi. Omar'ın öldürüldüğü haftadan itibaren bütün gazeteciler hedef haline geldi. Arabayı park ettikten sonra, kaskım ve kurşun geçirmez yeleğim de dahil olmak üzere tüm koruyucu kıyafetlerimi giydim, her ikisinde de yazılı olan "Basın" ile gazeteci olduğum apaçık ortadaydı. Diğer gazetecilerin yanlarına ulaştığımda İsrail ordusunun bizlere karşı bir hazırlık içerisinde olduğu apaçık ortadaydı. Bu yüzden meslektaşlarımdan kendilerini korumalarını istedim.

O an neler yaşandı?

Meslektaşlarımla konuştuğuktan birkaç dakika sonra, kafamda güçlü bir darbe ve yüzümde yanıcı bir sıcaklık hissettim. İlk anda, bir kayanın bana çarptığını düşündüm. Bunun bir mermi olduğunu fark ettiğimde, merminin çıkışını aramak için elimi başımın arkasında gezdirdim. Az önce yüzümden vurulmuştum ama hala ayakta olduğum için yaşıyor muyum yoksa ölmüş müydüm hiçbir fikrim yoktu.

Birkaç dakikalığına bilincimi kaybettim. Bilincim yerinde olmadığı için tam hatırlamıyorum. Diğer gazeteciler beni kurtardı, kollarında taşıdı, su verip yüzümü yıkadılar. O anda İsrail askerleri bana yaklaşarak yüzümün birkaç fotoğrafını çekti. Beni vuranın bir mermi değil, bir "Filistin taşı" olduğumu söylediler.

Hebron'daki bir hastaneye götürüldüm. Ancak yaranın derinliği nedeni ile Kudüs'teki modern bir hastaneye nakledilmek zorunda kaldım. Hadassah Tıp Merkezi'nde, bana isabet eden kurşundan kalan şarapneli aldılar. Parçayı alırken

Filistinli Gazeteciler Sendikası'na göre, 2019'da "Filistinli ve uluslararası" gazetecilere karşı İsrail, 760'a yakın ihlal gerçekleştirdi. "Gazze'ye Büyük Dönüş Yürüyüşü" protestolarını haber yapan iki gazeteci öldürüldü. Amarnah'ın olayı ise, basına yönelik şiddetin başka bir fotoğrafı.

sol gözümü de almak zorunda kaldılar. Merminin bir parçası beyne çok yakın bir yerde olduğu için çıkarılamadı. Ameliyatın, tedavisi mümkün olmayan sorunlara hatta ölüme neden olabileceği söylendi.

Bu olay medyada büyük yankı uyandırdı. Sonrasında neler yaşandı?

Olayın duyulmasıyla birçok yabancı medya benimle röportaj yapmaya geldi. Omar'ın öldürülmesinden, Kudüs'teki hastaneye nakledildiğim ana kadar ki süreci ayrıntılı olarak anlattım. İsrail hükümeti ise, bu konuda tek bir açıklama yaptı; gözümü kaybetmeme neden olan kurşunun tesadüf olduğu ve bir İsrail İşgal Kuvvetleri (IOF) tarafından gerçekleştirildiği.

Sol gözümü kaybettikten bir hafta sonra tek silahı kalemli olan gazetecilere yönelik bu saldırıları Filistinli gazeteciler protesto etti. Protesto sırasında meslektaşlarım, başıma gelenleri duyurabilmek için birer göz bandı taktılar. Ancak bu gösteri de bir kez daha şiddet uygulanarak sonlandırıldı. Düzinelerce insanı göz yaşartıcı gazla boğdular ve plastik mermilerle yaraladılar.

Bu gösterilerin sonrasında, "Hepimiz Muath'ın Gözüyüz" hareketi ortaya çıktı. Bu hareket, sanatçıların, öğrencilerin, siyasi liderlerin, sporcuların ve diğer uluslararası kamuoyunun sol gözünü eliyle kapatarak fotoğraflarını yayınlamasının ardından yaşandı ve son derece dikkat çekiciydi. "Hepimiz Muath'ın Gözüyüz" kampanyası ne yazık ki etkisini kaybetti.

İsrail'in mermisi sol gözümü kaybetmeme neden olduğu günden bugüne değişen hiçbir şey olmadı. 2020 yılında Pandemi döneminde bile Filistinli gazetecilere yönelik İsrail tarafından 600'den fazla vaka kaydedildi.

Kameranı tekrar tutabilmenin bir yıldan fazla sürdüğünü söylemiştin...

Evet, kameramı elime alabilmek bir yıldan fazla sürdü. Kudüs'teki hastaneye gitmem gerektiğinde telefonumdan bir şey çekiyorum ama bunu yaparken bile korkuyorum. ►

“

Hala cep telefonumdan bir şeyler çekiyorum ama bunu yaparken bile korkuyorum. Protestolara gittiğimde, birinin bana çarparak yere düşürmesinden korkuyorum. Çünkü çarpmanın etkisiyle kafamdaki kurşunun hareket etme ihtimali var ve bu beni öldürebilir. Çocuklarım yetim kalabilir.

► Protestolara gittiğimde, birinin bana çarparak yere düşürmesinden korkuyorum. Çünkü çarpmanın etkisiyle kafamdaki kurşunun hareket etme ihtimali var ve bu beni öldürebilir. Çocuklarım yetim kalabilir.

İsrail'e karşı gösteriler gerçekleştiril-mese, bölgede neler yaşanır?

Biz Filistinliler için protesto, siz Brezilyalılar için olandan farklı. Burada protesto için tarih belirlemiyoruz, pratikte her gün protesto gösterisi düzenliyoruz. Özellikle katılımın daha fazla olduğu Cuma günleri. Bu topraklarda protesto, varlığımızı sürdürme hakkını güvence altına almak demektir. Eğer halk bir gün dahi sokağa çıkmazsa, İsrail gelip diğer bir mahalleyi işgal eder. Bunun neticesinde her gün daha fazla aileyi evlerinden kovar.

Artık gösterilere katılmadığım için bir bunalım içindeyim. Bu yüzden de kendimi, eskisi gibi savaşamayacağımı düşündüğüm için Filistin'e bir yük gibi hissediyorum. Bu konuşmamız beni duygulandırdı. Başıma gelenler hala Filistin'in kurtuluşu için bir araç olarak hizmet ettiğini hissediyorum.

Bugün üzerinde "BASIN" yazılı yelek ve kask takarken kendinizi güvende mi yoksa bir hedef olarak mı hissediyorsunuz?

Yelek ve kaskı kullanıyorum ve her zaman da kullandım. Askerlerin kime ateş

ettiğini bilmediği mazeretini işitmek ve bunu engellemek için giymemiz gerektiğini biliyoruz. Çatışmalarda birçok gazeteci vuruldu. İsrail, gazetecileri ayırt edemediğini iddia etti. Can yelegi ve kask kullanmak seni koruyor, doğru ama aslında daha çok İsrail askerlerinin mazeretlerini engelliyor. Ancak seni vurmak isterlerse, vurabiliyorlar.

Muath Amarneh, Batı Şeria'da foto muhabiri olarak çalıştığı 10 yıl boyunca, sayısını hatırlayamadığı kadar plastik kaldığını, göz yaşartıcı gaz saldırısı altında kaldığını ve ekipmanının kaç kere hasar gördüğünü ve elinden alındığının hatırlamıyor. Kasım ayında Muath'ın davası üçüncü yılını dolduracak ama şu ana kadar bir sonuç alınmadı. Muath ile yapılan bu röportaj, İsrail hükümeti ile tüm dünyaya hem Muath hem de diğer gazetecilerin haklarını korumak ve mücadele edileceğini göstermek için gerçekleştirildi.

Muath için yapılan kampanyaya katılan ve destek olan herkesin kendisine şu soruyu sorması ve cevaplaması gerekiyor: "Hepimiz hala Muath'ın gözü müyüz?" ■

*Lucas Siqueira: Foto muhabiri, belgeselci ve gazetecidir.

* Röportaj, Araççadan Portekizceye Yehad Hamis Muhammed Afaghani ve Portekizceden İngilizceye Isabella Pandolfelli tarafından çevrildi.

GÖKHAN DURMUŞ TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI GENEL BAŞKANI

Zayıflık baskıyı arttırıyor

Türkiye basın ve ifade özgürlüğü konusunda neredeyse 15 yıldır sonlardaki yerini istikrarlı bir biçimde koruyor. Gazeteciye, gerçeğe düşman iktidar, basın özgürlüğü konusundaki saldırganlığından hiç vazgeçmiyor.

Cumhurbaşkanı sistemine geçildikten sonra İletişim Başkanlığını, Basın İlan Kurumu'nu, RTÜK'ü talimatlarla yöneten, özerk yapılarını tamamen ortadan kaldıran iktidar, bu kurumları kendisine muhalif gördüğü medyaya karşı baskı aracına döndürdü. Milyonlarca lira para cezaları, yılları geçen ilan kesme cezaları ile medya susturulmaya çalışıyor. Şu an 37 olan cezaevlerindeki gazeteci sayısı, (hapis süreleri dolduğu için tahliye edilmeleri sebebiyle) her geçen gün azalırken, adliyelerde yargılanan gazeteci sayısında bir azalma yok maalesef.

Bütün dünya gibi Türkiye de pandemide ikinci yılı geride bırakıyor. Küresel anlamda yaşanan ekonomik kriz, Türkiye'yi daha da derinden etkiledi. Bağımlı ekonomi politikaları, krize dönüştü.

Gözlerinin içindeki ışıltısı sönen bakanlar ne döviz kontrol edebiliyor ne de enflasyonu. Hal böyle olunca açlıkla boğuşan halk, iktidardan hızla uzaklaşıyor. İktidar kan kaybına çözüm bulmak için de baskıyı daha da arttırıyor.

SEDEF KABAŞ NEDEN TUTUKLANDI?

Türkiye 2022 yılına bir gazeteci tutuklamasıyla başladı. Gazeteci Sedef Kabaş, Cumhurbaşkanı'na hakaret suçlamasıyla tutuklandı ve 49 günlük tutukluluk süresinin ardından tahliye edildi. Bir televizyon kanalında kullandığı atasözü nedeniyle Cumhurbaşkanı'na hakaret ettiği iddia edilen Kabaş, gece yarısı baskını ile evinden gözaltına alındı. Gözaltı öncesinde iktidar cephesinden gelen açıklamalar hukukun bağımsız karar veremeyeceğinin de işaretleriydi. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Adalet Bakanı Abdülhamit Gül, Ak Parti Genel Başkan Yardımcısı Ömer Çelik, Başbakanvekili Numan Kurtulmuş, İletişim Başkanı Fahrettin Altun ve MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin art arda Sedef Kabaş'ı suçlayan açıklamalarının ardından herhangi bir hâkimin, bağımsız karar vermesi beklenemezdi. Ve öyle de oldu. Sedef Kabaş tu-

tuklandı. Son olarak yaşanan bu tutuklama da bize gösteriyor ki, hukuk sistemimiz talimatlarla çalışan bir yapıya dönüştü. Basın özgür değilse hukuk da özgür olamıyor maalesef.

BİR GAZETECİ ÖLDÜRÜLDÜ, BİR GAZETEYE SALDIRILDI

İktidarın gazetecilere bu kadar düşmanca yaklaşımları, yerlerde de hayat buluyor. 2022'nin daha başında Kocaeli Ses Gazetesi İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Güngör Arslan, bir ihale haberi nedeniyle katledildi. "Yazılarını beğenmiyordum" açıklaması yapan katil Ramazan Özkan'la birlikte 10 kişi tutuklandı.

Yine aynı tarihlerde Mersin Haberci Gazetesi de onlarca kişinin saldırısına uğradı. Saldırıya neden olan olay ise yine bir ihale haberi idi. Ve yine 'haberlerinizi beğenmiyoruz' diyenler tarafından yapıldı saldırı.

Ulusalından, yereline çürümüşlüğü, yolsuzluğun su yüzüne çıktığı bugünlerde gazeteciler hedef oldu.

Bilgiye, doğruya en fazla ihtiyaç duyulan bugünlerde gazetecilerin sorumlulukları da artıyor.

BARIŞ GAZETECİLİĞİ

Bu karanlık durum sadece Türkiye'de yaşanmıyor şüphesiz. Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesinin ardından peş peşe ölümler ve basın özgürlüğü ihlalleri yaşanmaya başladı. Ukrayna'da 6 gazeteci öldürüldü. (Yazı 21 Mart'ta kaleme alınmıştır) Rusya'da savaş karşıtı yazıları engellemek için sansür kanunu çıkartıldı. Barış yanlısı gazeteciler hedefe kondu. Demokrasinin beşiği olduğunu iddia eden Avrupa ülkeleri Rusya medyasını yasakladı. Twitter Türkiye'de Rusya medyasında çalışan gazetecileri fişledi.

Bu emperyalistlerin çıkar kavgasında binlerce masum sivil hayatını kaybederken, gazeteciler de hedef haline geldi.

Böylesi durumlarda gazeteciler için birinci önceliğin, barış gazeteciliği olması gerekiyor. Toplumun, mazlum halkların sesi ve güçlü olan gazetecilerin savaş dönemlerinde daha fazla rolü olduğunu unutmadan hareket etmesi gerekiyor. ■

CILENE VICTOR / LILIAN SANCHES *

Terörün basın açıklaması

Terörizmi bir koz olarak kullanan ve bunun için medyayı kontrol altına alan otoriter rejim, korku ve güvensizlik ortamı bir Türk gazetecinin Brezilya'yı terk etmesine neden oldu.

Terörist ve hava korsanını, bağlı olduğu oksijeninden mahrum bırakmanın yollarını bulmaya çalışmalyız. 1979-1990 yıllarında İngiltere başbakanı olarak görev yapan Margaret Thatcher'ın Londra'da düzenlenen Amerikan Barolar Birliği kongresinde bu sözleri söylediğinde tarih 15 Temmuz 1985'i gösteriyordu.

Thatcher konuşmasında ima ettiği sözleri, aynı yılın haziran ayında Kahire'den San Diego'ya hareket eden ve dünya çapında büyük bir ses getiren Trans World Havayollarına ait uçağın 150'den fazla yolcusu ile rehin tutulmasına atıfta bulunmak içindi. Bu yazının sonunda bulunacağımız önerimizin tutarlılığını korumak için saldırıyla ilişkili "terör grubunun" adından bahsetmemeye karar verdik.

Eski İngiliz Başbakanı'nın konuşmasında dile getirdiği söylem, yıllarca terörün medya içerisinde ne anlama gel-

diğini, rolü ve etkilerini ve özellikle de 'Medya, teröristleri güçlendirebilir mi?' anlayışı üzerine akademik alanda, hükümetler ve hükümete bağlı kuruluşlar, medya ve kamuoyu tarafından tartışmasız olarak kabul edildi.

Ancak son yıllarda terör saldırıları üzerine yapılan araştırmalar ve çalışmalar sessizliğin daha şiddetli saldırıların göz ardı edilmeyecek şekilde artmasına katkıda bulunabileceğini göstermiştir. Bu argüman, UNESCO tarafından üretilen ve medyanın oksijen tüpü olmak yerine terörizmi susturabileceğinden bahseden "Terörizm ve Medya: Gazeteciler için bir el kitabı"nda mevcuttur.

Yayınlanan bu makalenin omurgasını, özellikle de UNESCO'nun el kitabında mütevazı bir şekilde, "Bazı devletlerin medyayı susturmak ve bozguncu gazetecileri kontrol altına almak için 'terörizm' argümanını kullandıklarından" bahsettiğinde ortaya çıkıyor. Medya her

zamankinden daha fazla bu devletlere ve onların gazeteci, aydın, siyasetçi ya da sivil toplum olmak üzere düşmanlarını susturma planlarına karşılık bu oksijeni kesmeli ve susturmalıdır.

Medya, aynı otoriter devletler tarafından gazetecilere, medya kuruluşlarına ve muhaliflere karşı yapılan terörizmle ilgili basın açıklamalarını haber yapmaya hazır mı?

Brezilya medyasındaki bazı ayrışmalar göz önüne alındığında, önümüzde uzun bir yol olduğunu söyleyebiliriz. Bu konuda yaşanmış iki vakadan örnek verelim. İlki 2019 yılında yaşandı. 2007'den beri Brezilya'da yaşayan ve 2016'da Brezilya vatandaşlığını alan bir Türk işadamlarının, Erdoğan yönetimi tarafından terörist suçlaması ve Gülen hareketiyle bağlantısı nedeniyle São Paulo'da tutuklanmasıyla gerçekleşti. Türk hükümeti iadesini istedi, ancak Brezilya Yüksek Mahkemesi bu talebi reddetti. Brezilya medyası, Erdoğan'ın bu stratejilerini bastırması olsa da benzer vakaların tekrarlanması riskini değerlendiremedi ve yönetemedi.

Bir diğeri ise yakın zamanda Aralık 2021'de, ABD Hazine Bakanlığı'ndan yapılan bir basın açıklamasının dünya başkentlerindeki büyükelçilikleri tarafından servis edilmesi ile yaşandı. Açıklamada üç küçük işadamları grubu desteklediği için El Kaide'ye bağlı teröristler olarak listelendi. Bu iş adamlarından ikisi Mısır'dan, diğeri Lübnan'dan Brezilya'ya gelmiş. Lübnanlı işadamları son 32 yıldır burada yaşıyor. Büyükelçilik tarafından yapılan basın açıklaması Brezilya genelindeki basın organlarının yanı sıra dünya çapında da birçok medya kuruluşuna servis edildi ve sonrasında da haber olarak yer aldı. Bazı yayın organlarında, basın açıklaması derinlemesine analiz edilmeden ve eleştirel bir şekilde düşünülmeden yayımlandı.

Bahsini ettiğimiz ilk davada, işadamları serbest bırakıldı ve iadesi gerçekleşmedi. Bu, kısmen, medyada yer alan haberlerin ve özellikle de bu konuya meyilli deneyimli gazetecilerin çalışmalarının bir sonucu olarak

ortaya çıktığı değerlendirilebilir. Elbette buna Brezilya'da bulunan Türk toplumunun baskısı ve gücünü de eklemek gerekir. Bununla birlikte, Brezilya'ya sığınan birçok Türk göçmenin yaşanan olayın etkisi ile ülkeyi terk etmek zorunda kaldığını da belirtmeli.

Diğer örnekte ise, üç işadamları haklarında yapılan suçlamadan dolayı derinden etkilenen hayatlarına devam etmek zorunda kaldılar. Banka hesapları kapatıldı, e-posta adresleri iptal edildi ve isimleri dağıtılan basın bülteni sonucunda medyanın yayınladığı haberler ile dünyanın birçok yerinde birer terörist ve destekçisi olarak anıldı.

Bu iki olayın yanı sıra, Brezilya'da çok daha fazla olay yaşandı. Medyada yer alan haberlerde, düşmanlarına göz açtırmamak için terörizmi bir koz olarak kullanan ve bunun için medyayı kontrol altına alan otoriter rejimlere ve siyasi müttefiklerine yer verilmedi.

Korku ve güvensizlik ortamı bir Türk gazetecinin Brezilya'yı terk etmesine neden oldu. Terörizm adıyla gerçekleştirilebilecek olası bir basın bildirisinde adının açıklanmasına ve Brezilya medyasında yayınlanması riskine karşılık ülkeyi terk etti. ■

** Cilene Victor, gazeteci ve araştırmacı yazar. İnsani Gazetecilik ve Medya Müdahaleleri Araştırma grubunun başkanlığını yürüten Metodista Üniversitesi'nde Profesör. İran, Irak, Lübnan, Fas, Türkiye, Polonya, Fransa, Belçika, Almanya, Japonya ve Ekvador'a uluslararası elçi olarak yürütülen faaliyetler de dahil olmak üzere insani konuları gazeteci olarak takip etti. Halk Sağlığı alanında doktora (USP), Planlama ve Bölge Yönetimi alanında post-doktora derecesine sahiptir.*

Lilian Sanches, gazeteci ve Sosyal Psikoloji doktora adayı. Araştırmacı olarak insani ve barış gazeteciliği alanında çalıştı. Terörizm ve medya temsili olgularına odaklanmıştır. Uluslararası ilişkiler, ekonomi, şehir yönetimi ve kamu hizmetlerini kapsayan 10 yılı aşkın mesleki deneyime sahip. 2019'da Jornal da Cultura için Irak ve Lübnan'a uluslararası elçi olarak beş özel haber yayımlattı.

PROF. PH.D. ROBERTO CHIACHIRI / MARCELO DAMASCENO *

Brezilya'daki seçimlerde sendikaları endişelendiren gazetecilere şiddetin arka planı

Ulusal Gazeteciler Federasyonu'na göre, son iki yılda Brezilya'nın tüm eyaletlerinde yürütülen, yolsuzluk ve organize suçlarla ilgili soruşturmalar 858'e ulaştı. Bu şu ana kadar gerçekleşen en yüksek rakam.

Askerî diktatörlük döneminde Luiz Eduardo Merlino'nun öldürülmesi (1971) ve Mário Eugênio Rafael de Oliveira, nam-ı diğer Gogó das Sete (1984) gibi Brezilya'da gazetecilere yönelik şiddet olayları bilinen bir gerçek. Bu olaylar, medyada siyasi, polis veya soruşturma raporlarının yayınlanması sırasında gazetecilerin maruz kaldığı şiddet olaylarından sadece bazıları.

Brezilya'daki en sembolik davalardan biri, Vlado olarak bilinen gazeteci Vladimir Herzog'un kiydi. Tarihi belgelere göre, suç, Emílio Médici'nin başkanlığı sırasında (1969-1974) ordunun iç direktifleri tarafından oluşturulan siyasi bir baskı organı olan Bilgi Operasyonları Müfrezesi, İç Savunma Operasyonları Merkezi'ne (DOI-CODI) gönüllü

olarak komünizm, yıkıcı eylemler ve sol örgütlerle mücadele amacıyla ta-nıklık etmesinden sonra gerçekleşti.

Gazetecilere yönelik şiddet olayları, ülkenin 1980'lerin sonlarındaki demokratikleşme adımlarından sonra da pek değişmedi. Ulusal Gazeteciler Federasyonu'na (FENAJ) göre, son iki yılda Brezilya'nın tüm eyaletlerinde yürütülen politika, yolsuzluk ve organize suçla ilgili haberler ve soruşturmaların 858'e ulaşarak en yüksek orana eriştiği kaydediliyor.

2021'deki 430 şiddet vakasınının 147'sinden sorumlu olan Brezilya Devlet Başkanı Jair Bolsonaro baskının itibarını zedelemek için ağır ithamlarda bulundu. Zaten sendika temsilcilerini şimdiden endişelendiren olay da bu. Goiás Gazeteciler Birliği (Sindjor) olayın vahametini

FOTO: WAGNER RIBEIRO

anlatabilmek için şu şekilde bir açıklamayla dikkatleri çekiyor: “Büyük bir endişeyle izliyoruz. Cumhurbaşkanı Dilma Rousseff’e yönelik darbe hazırlıkları tekrarlandığında şiddetin artmasından korkuyoruz. Her suçu basın mensuplarının üzerine “yıkamak” isteyen insanlarla gösterilerin yoğunlaşmasına sebep olabilir. Bunu yıl boyunca gözlemlemek için şirket yetkililerle konuşuyoruz.”

Benzer bir endişe de gazetecilerin farklı siyasi akımlar tarafından desteklenen siyasi gösterileri takibi sırasında yönlendirilmesi ile yaşanıyor. Sokaklar, FENAJ’ın 2021 raporunda kaydettiği gibi olası şiddet vakaları için sözlü saldırılar, tehditler, sindirme ve işçi sendikalarına yönelik şiddet elverişli ortamlar var.

Acre Gazeteciler Birliği (SINJAC) Başkanı Luiz

Cordeiro’nun paylaştığı bir not, gazetecilere yönelik şiddetin artışından endişe duyduklarına yönelik. Cordeiro, bugün şiddetin olduğu bir ülkede yaşadıklarını söyleyerek, “Sosyal sorumluluk ve tarafsızlığın yol gösterdiği gerçek gazetecilik, meşakkatli bir misyona sahip olacaktır. Bilgi almak ve nefret ile ideolojiler tarafından motive edilen şiddet yanlıları tarafından teşvik edilen saldırılara karşı çok dikkatli olunması gereken zorluklardan birisi.” dedi.

Devlet sendikalarının endişesi, 26 eyalete ve Federal Bölgeye baktığımızda daha da belirgindir. 2021 FENAJ raporu, farklı eyaletlerde ve Federal Bölgede şiddet olaylarına işaret etti; bu kurumların her türlü şiddetle mücadele ve gazetecileri destekleme konusundaki dikkatini çeken bir konu. ►

► Son iki yıl boyunca, 2021’de 169 vaka da dahil olmak üzere, basın özgürlüğüne yönelik saldırıların en yüksek olduğu bölge ülkenin Orta Batısı oldu. Buna ek olarak, Goiás’ta gazetecilere yönelik altı şiddet vakası gerçekleşti.

Mato Grosso Gazeteciler Birliğinden Itamar Perenha, kurumunun, profesyonelleri desteklemek için devletin farklı bölgelerinde bulunmayı, polis güçleriyle ve kamu kurumlarıyla iyi bir diyalog kurmayı ve ayrıca “şehirlerde ikamet eden gazetecilere yardımcı olmak için hukuk departmanını yapılandırmayı” amaçladıklarını vurguladı.

Brezilya’daki şiddet ve siyasi kutuplaşma zemininde gazeteciler bu yılki genel seçimlere hazırlanıyorlar. 2014 ve 2016 yıllarında gazetecilere yönelik 364 saldırı olayı kaydedilirken, FENAJ

tarafından bu soruşturmanın 2020 ve 2021 yıllarında %30,76’sı temsil ediliyor. SINJAC’ın yetkili ismi Cordeiro’ya göre, kutuplaşmış çevre nedeniyle seçimlerin ulusal çapta takip edilmesinden daha fazla endişe duyulduğunu kaydediyor ve ekliyor: “Bunun ulusal düzeyde olacağına inanıyorum. Uygulanan senaryo bile, bilginin nasıl saldırıya uğradığını ortaya koyuyor, çünkü karşıt uçlar gerçeğin kendi düşüncesine sahip olunmadığını anlar.”

“Ne yazık ki, burada Devletteki gazeteciler, işlevlerini yerine getirirken maruz kaldıkları saldırıları sendikaya ulaştırmıyorlar. Ancak geçtiğimiz günlerde, araştırmacı gazeteci Giovanni Grizzotti’nin kimliğini ifşa eden Bagé Belediye Başkanının davası hakkında basın aracılığıyla bilgi aldık. Bu yıl, Garibaldi/

RS'den gazeteci Daniel Carniel, çalıştığı yerel televizyon binasının önünde pusuda bekleyen iki adam tarafından saldırıya uğradığında, kendisine 10 adet dikiş atıldı ve vücudunda morluklar oluştu. Bu saldırının siyasi nedenleri olduğuna inanılıyor. Saldırı güvenlik kameralarında görünmesine rağmen polis her herhangi bir şüpheli yakalayamadı." diyor Rio Grande do Sul Gazeteciler Sendikası (SINDJORS) direktörü Carla Seabra.

Bu sene yapılacak olan seçim öncesinde şiddetin artması ile yaşanacak olayların daha da kötü olacağını düşünmenin üzücü olduğuna değinen Carla Seabra, endişelerini şu şekilde dile getiriyor: "Seçimler çalkantılı olacak. 2018 yılındaki seçimlerden çıkartılan başkan adayı ile yeniden yarışacak ve kazanacağına kesin gözüyle bakılıyor. Yargıç Sérgio Moro tarafından yürütülen soruşturma kapsamındaki siyasi mahkum Luiz Inácio Lula da Silva, daha sonra Bolsonaro'nun bakanı olmuştu. İktidarı ele geçiren bu grubun kurduğu tuzaklar özgür basına nefreti arttırdı."

Yukarıdaki örnekler, Brezilya vatandaşlarının temsilcilerini seçmelerine yardımcı olmak için birer bilgi. Araştırma gazeteciliğin önemli olduğu bir yılda bu rakamlar, yayıncıları fiziksel ve psikolojik şiddete maruz bıraktığı için Brezilya'yı profesyonel gazeteciler açısından tehlikeli bir yer haline getiriyor

KADIN GAZETECİLERE YÖNELİK ŞİDDET

Brezilya'da basının çoğunluğu kadınlardan oluşsa da, vakaların %55,89'unda erkekler şiddet mağduru oldu. Ancak 2021'de ülke kadın nüfusunun %26,64'ünü temsil eden kadın gazeteci gerçeğine rağmen FENAJ, Brezilya'da Riograndedosul sendikası tarafından medyada "en büyük güç" olarak işaret edilen iletişimci olmanın zorluklarını ortaya koyduğunu söylüyor.

Seabra, Dilma Rousseff'ın, "2016 darbesinden sonra dönemin cumhurbaşkanına karşı gazetecilere ve özellikle kadın gazetecilere yönelik şiddetin artması inkâr edilemez" sözlerini hatırlatıyor.

Geçen yıl yaşanan olayların %61,3'ü profesyonel gazeteciler, siyasi konuları haber takibi yaparken gerçekleşti. Bu saldırıların kurbanlarından biri de CNN Brezilya sunucusu Daniela Lima. Ocak ve Kasım 2021 arasında, hepsi küçük düşürücü konuşmaların olduğu yedi saldırının hedefi oldu. Başka bir olayda ise Başkan Jair Bolsonaro (PL), halka açık bir etkinlikte maske tak-

madığı için Vanguarda TV muhabir Laurene Santos'u toplantıdan çıkarttı.

YENİ SİYASİ GAZETECİLERİN EĞİTİMİ

Brezilya'daki gazeteciler için şiddet ortamına rağmen, ülkede siyasi gazeteciliği geliştirme çabaları da devam ediyor. Gazetecilik kursları veren üniversitelere ek olarak, devlet kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları, Brezilya'daki siyaseti takip etmekle ilgilenen öğrencileri ve yeni mezun gazetecileri eğitmek için ücretsiz kurslar sunuyor.

İletişim şirketi Oboré tarafından sürdürülen "Geleceğin Muhabiri Projesi" de bunlardan biri. Itapevi Belediyesi (SP) tarafından sürdürülen Ricardo Boechat Siyasi Gazetecilik Kursu ve Ödülü, gelecekteki siyasi gazetecilerin eğitilmesine yardımcı olmayı amaçlıyor. Proje Koordinatörü Cilene Victor, "Bu kurs, gazetecilik okullarının siyasi haberleri takip eden gazetecilerin ve editöryel ekibe katılmaya gönüllü kişilerin eğitimini geliştirme çabalarını desteklemeyi amaçlıyor." diyor.

Instituto do Legislativo Paulista, Saberes, Oficina Municipal tarafından teşvik edilen siyasi gazeteciliğin geliştirilmesine yönelik faaliyetler, Itapevi Parlamento Okulu genel müdürü Roberto Lamari'nin görüşüne göre basın özgürlüğünü ve gazetecinin çalışmalarını güçlendiriyor. ■

Prof. PhD. Roberto CHIACHIRI

Semio Humanitas Araştırma Grubu'nun lideri olduğu São Paulo Metodist Üniversitesi'nde (UMESP) tam profesör ve araştırmacı. Paris 1 Üniversitesi'nde doktora sonrası - Sorbonne, PUCSP tarafından İletişim ve Göstergibilim alanında Doktora ve Yüksek Lisans yaptı. Brezilya'da UNESCO / UESP Bölgesel Kalkınma İletişim Başkanlığı Direktörü. Üye: Uluslararası Göstergibilim Derneği (Brezilya delegesi), Latin Göstergibilim Federasyonu, Brezilya Göstergibilim Derneği, Fransız Göstergibilim Derneği ve Uluslararası Görsel Göstergibilim Derneği. CNRS-Fransa'nın bilimsel dergisi Hermès la Revue'nin Brezilya'daki temsilcisi (Dominique Wolton tarafından yönetildi). Avrupa Üniversitesi - Lizbon - ve Sorbonne Paris 1'de davetli profesör.

Marcelo Damasceno

Brezilyalı Gazeteci, Çağdaş Siyaset Bilimi Uzmanı ve Sosyal İletişim Yüksek Lisansı sahibi.

RENATA JULIOTTI / MARILIA CARRERA *

Devletin hedefindeki kadın gazeteciler

Araştırmalar, Brezilya'da kadın gazetecilere yönelik saldırıların sistematik hale geldiğini gözler önüne seriyor. Saldırganlar, kadın gazetecileri taciz ediyor ve onların kişisel verilerini paylaşıyor.

Sosyal iletişimin toplumda temel bir rolü var. Bu nedenle, gazetecilik, bireylere başkalarıyla bağlantı kurabilecekleri bir referans noktası vererek, halk ile siyasi, ekonomik ve sosyal güç arasında bir bağlantı haline gelir. Bu yüzden, farklı haberleri içerisinde barındıran bir haber merkezi, insani bir bakış açısıyla geri planda kalan konularla ilgilenme ve gazeteciliğin toplumla bağını benimsemesini içselleştirme duyarlılığını ortaya koyar.

Haber odalarında kadın gazetecilerin temsil edilmesi, bu katılımların bir üst seviyeye çıkartılması anlamına geliyor. Ne yazık ki, bu temsil kadın gazetecilere yönelik durmaksızın devam eden şiddet haberleriyle sekteye uğruyor. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ve Uluslararası Gazeteciler Merkezi (ICF) 2020 yılının sonlarına doğru 125 ülkeden 901 katılımcıyla bir anket gerçekleştirdi. Anket katılan 714 kadın gazetecinin %73'ü mesleklerinden dolayı sosyal medyada

şiddete maruz kaldıklarını aktardı. Çevrimiçi şiddetin ruh sağlığı üzerindeki etkisi ise yüzde 26 olarak açıklanarak en sık dile getirilen sonuç oldu.

Raporda, online şiddetin kadınları kamusal tartışmaların dışında tutmayı amaçladığı belirtilirken, diğer konular da şu şekilde sıralandı. Kadın gazetecileri küçümsemek, küçük düşürmek, utandırmak, korkmalarına, sessiz kalmalarına ve geri çekilmelerine neden olmak, mesleki olarak itibarsızlaştırmak, hesap sorulacak konuma getirmek, gazeteciliği ve gerçeklere olan güveni baltalamak.

Son zamanlarda Brezilya'da, yukarıda bahsi edilen başlıklara rastlamak mümkün. Özellikle Başkan Jair Bolsonaro olmak üzere, mevcut hükümetin üyeleriyle yapılan protestolarda veya basın toplantılarında bu tür şiddetler artmaktadır. Siyasi kutuplaşma, kadın düşmanlığını açık şekilde gün yüzüne çıkardı. Esasen, bu önyargı kültürü, birçok haber merkezinin siyasi ve çarpık

görüşlerine kadar uzanıyor.

Brezilya Araştırmacı Gazetecilik Derneği (Abraji) Kasım 2020'de "ifade özgürlüğüne yönelik saldırılar" kategorisine giren 43 özel rapor hazırladı. Bu saldırılardan beşi sanal ortamda gerçekleşti ve hepsi de kadınlara yönelikti. Yıl içinde bu kategorideki 72 başvurunun 20'si kadın çalışanlara, 36'sı medyaya ve 16'sı erkeklere karşı gerçekleşti.

Araştırmalar, Brezilya'da kadın gazetecilere yönelik saldırıların nasıl sistematik hale geldiğini gözler önüne serdi. Saldırganlar, taciz, kadın düşmanlığı ve kişisel verilerin paylaşılmasını kendilerine has kullandıkları sosyal ağlar ve uygulamalar aracılığıyla dijital dünyada yaymanın yolunu bulduklarını ortaya çıkardı.

Kadın gazetecilerin işyerlerinde güvenliklerini sağ-

lama adına yapılan girişimlerin yanı sıra, toplumsal bazda cinsiyet ayrımcılığı, ruh sağlığı ve çalışma ortamının kalitesi için kurumsal desteğe duyulan ihtiyaç etkin bir şekilde ele alınmalı. Ancak bu raporlardan çok daha fazlasına ihtiyacımız var. İnsani bir bakış açısıyla olaylara baktığımızda, konuyu öngörülerin çok daha üzerinde düşünmemiz gerekiyor.

Kitle iletişim aracı olarak toplumun her kesimini kucaklayan gazetecilik, çeşitlilik açısından sağlam bir kaynak olmasının yanı sıra, birey ve toplum arasındaki ilişkinin anlaşılmasını sağlar. Bununla birlikte, kadın gazetecilerin maruz kaldığı şiddet ile ilgili farkındalığı artırmak için sosyal içeriklerin önemi, cinsiyet eşitliği ve temsil anlayışının yardımıyla birlikte önyargılı davranışların azaltmanın bir yolu anlamına geliyor. ■

WAGNER RIBEIRO *

Tehlikenin odağındaki foto muhabirleri

Brezilya'da foto muhabiri olmak hikaye sevenler için muhteşem bir etkinlik. Bu, özellikle protestoların ve çatışmaların sürdüğü durumlarda daha da heyecanlı bir hal alıyor. Ancak foto muhabirlerinin işi sanıldığına aksine hiç de kolay değil. Görevleri sırasında kullandıkları ekipmanlar son derece pahalı ve yaptıkları işin riskleri çok büyük ancak maaşları ise oldukça düşük.

Brezilya'da foto muhabirliği mesleğini yapmak son 5 yılda iki sebepten dolayı daha karmaşık hale geldi. Birincisi fotoğraf çekenlerin sayısı her geçen gün katlanarak büyük ölçüde arttı. Diğeri ise foto muhabirleri, siyasi kampanya sürecinde, polisin ve mevcut Cumhurbaşkanı Jair Bolsonaro'nu destekleyen vatandaşların saldırılarının açık hedefi haline geldi.

PEKİ, PROTESTOLARI KİMLER FOTOĞRAFLIYOR?

Gazeteler, dergiler ve sosyal portallardan foto muhabirleri protesto gösterilerinde sahada hazır bulunuyor. Foto muhabirleri, yasal konu da dahil olmak üzere büyük ölçüde haber kuruluşlarının desteği ile güven altında çalışıyorlar.

En büyük grup bağımsız foto muhabirleri işlerini mali veya yasal destek almadan yapma zorluğuyla karşı karşıyalar. Eylemler sürerken, fotoğraflarını haber bültenlerine satmaya çalışıyorlar ve eğer satabilirse fotoğraf başına ortalama 15 R \$ (yaklaşık 3 ABD Doları) alıyorlar.

Brezilya'daki foto muhabirleri, polisler, protestocu vatandaşlar ve cumhurbaşkanının destekçileri tarafından tanınıyor. Silahlarını, yumruklarını ve sözlü sal-

dırganlıklarını hangi yöne doğrultacaklarını biliyorlar. Kendinizi foto muhabiri olarak tanıttığınızda, durumunuzu tehlikeye sokabilirsiniz. Bu nedenle, fark edilmeden çalışmak tek seçenek olduğunda bile, profesyonel güvenlik ekipmanlarınızı üzerinize giymek zorunda kalabilirsiniz.

Bu, Brezilya'daki ve belki de dünyadaki tüm foto muhabirleri için mesleğin bir paradoksudur. Bir yandan, koruyucu ekipmanlar kullanma zorunluluğu, diğer yandan kask ve güvenlik yelekleri üzerindeki "basın" kelimesinin foto muhabirlerini açık hedef haline getirmesi. Güvenliğini sağlamaya çalışırken, hedef olmak. Bu durumdan kurtulabilmek için foto muhabirleri kendi aralarında yeni yöntemler geliştirdiler.

Foto muhabirleri, üzerine "basın" yazılı kask ve yelek kullanmak yerine, gerektiğinde kolayca çıkarılabilen tak-çıkart etiketler tercih ediyorlar. Bu fikir, Brezilya polisi tarafından kullanılan bir stratejiden alıntılandı. Yasadışı olmasına rağmen, bazı polis memurları saldırganların hedefi olmamak için protestolar sırasında üniformalarından 'polis' ibaresini rahatlıkla sökebiliyorlar. Bu yöntem foto muhabirleri tarafından kayıt altına alınan saldırı davalarının daha da az kayda geçmesine sebep oluyor.

ŞİDDET OLAYLARININ RAPORLANAMAMASI

Foto muhabirlerine yönelik saldırılara ilişkin bazı veriler alabilmek için Gazeteciler Birliği, Arfoc (Brezilya Fotoğraf ve Film Muhabirleri Birliği) ve Abraji (Brezilya Araştırmacı Gazetecilik Birliği) ile görüşmeye çalıştım. Ancak konu hakkında sadece Abraji bana bilgi verdi.

Abraji'ye göre, 2021'de Brezilya'da foto muhabirleri-

FOTO: RODRIGO PINAS

ne ve kameramanlara karşı toplam 22 saldırı gerçekleştirilmiş. Saldırıların bu yıl yüksek olmasının bir nedeni var. Abraji yetkilisi Katia Brembatti'ye göre, foto muhabirleri önceki yıllarda diğer medya çalışanlarıyla aynı sınıfta tutuluyordu.

Abraji tarafından bildirilen vakaların yanı sıra, benim de saha çalışmalarına dayanarak, foto muhabirlerine yönelik kurumun listesinde yer almayan birçok saldırı eyleminin de olduğunu eklemem gerekiyor. Gazeteciler sendikası ve Arfoc'un doğru verileri ortaya koyamamasının yanı sıra, Brezilya'daki foto muhabirlerine ve kameramanlara yönelik şiddetin kayıt altına alınmadığı gerçeği çok endişe verici.

FOTO MUHABİRİ GERÇEĞİN ANLATICISIDIR

Brezilya'da, yazılı ve dijital medyadaki foto muhabirleri ve kameramanlar, savaş cephelerinde olduğu gibi protestolar ve çatışmalar sırasında da saldırıların direk hedefindedir. Foto muhabirleri, olayların ışığında

sahadaki bilgileri, haberleri yazan muhabirlerine tüm çıplaklığıyla aktarıyorlar.

Yazılı haberlerin, foto muhabirlerinin izlenimi ile ortaya çıkması, foto muhabirlerini gerçeklerin birer aktarıcısı konumuna getiriyor. Bu durum, gerçeklerin korunması adına, medya şirketleri ve kamu kuruluşlarının foto muhabirleri ve kameramanların güvenliğini sağlayacak mekanizmalar geliştirmelerini zorunlu kılıyor.

Bu, Brezilya'da ve dünya çapında yüzleşmemiz gereken acil sorunlardan biri. Foto muhabirlerinin tutkuları iyi hikayeler ortaya koymaya yetmiyor. Ayrıca korunmaya ve iyi çalışma koşullarına da ihtiyaçları var. ■

Wagner Ribeiro

Brezilyalı bir profesör ve foto muhabiri. Ribeiro, çoğunlukla Latin Amerika, Avrupa ve Orta Doğu'daki protestoları, çatışmaları ve insani krizleri fotoğraflıyor. Kadrajına yansıyan gerçekler, birçok gazete, dergi ve televizyonda yer buluyor.

M. BEHZAD FATMI YAZAR VE SİYASİ YORUMCU

Hindistan'da basın özgürlüğü

Hindistan, 75 yıllık tarihinde demokratik bir cumhuriyet olarak yere göğe sığdıramadığı anayasasındaki özgürlüklere henüz tam olarak ulaşmış değil.

Hindistan, Batının sahip olduğu demokrasiyi hiçbir zaman elde edememiş olsa da, 1947'de İngiltere'den bağımsızlığını kazanmasından bugüne sorunlu ama her zaman işleyen bir demokrasiye sahip olmuştur.

Büyük ölçüde özgür ve adil seçimler yapılması, laikliği anayasal bir değer olarak benimsemesi, etkin bir şekilde işleyen bir ulusal parlamento ve diğer devlet kurumlarını kurmuş olması nedeniyle Hindistan'dan övgü ile bahsedilmektedir.

Tıpkı diğer tüm demokratik düzenlerde olduğu gibi, medya, Hindistan'ın kurucu babaları, Jawaharlal Nehru ve Mahatma Gandhi gibi vizyonerler tarafından belirlenen yüksek standartları karşılamaya yönelik kolektif çalışmalarda son derece kritik bir rol üstlenmiştir. Eski Başbakan Indira Gandhi'nin, 1975 ve 1977 yılları arasında ülke çapında 21 ay ilan ettiği Olağanüstü hal döneminde de açıkça görüldüğü gibi, ülkede demokrasinin bocaladığı zamanlar oldu. Ve medya, Bharatiya Janata Partisi (BJP) üyesi olan deneyimli politikacı Lal Krishna Advani'nin, "Sadece boyun eğmeleri istenmişti, oysa onlar sürünmeyi tercih etti" sözüne örnek olacak biçimde hareket ediyordu. Ancak tartışmasız bir biçimde ifade edilebilir ki, bugünkü medyanın durumu, Indira Gandhi'nin Olağanüstü hal döneminden çok daha kötü bir durumda.

Aradan geçen yıllara rağmen Hindistan

medyası, iktidara gelen tüm partilerin kısıtlamaları nedeniyle çok acılar çekti. Medyanın şu an bulunduğu durum oldukça kaygı verici.

Hindistan'daki pek çok kişi, Başbakan Narendra Modi'nin yönetimindeki Hindu milliyetçisi BJP hükümetinin ülkeyi "ilan edilmemiş OHAL" olarak tanımlanan bir yönetimle idare ettiğini düşünüyor. 2014 yılından beri iktidarda olan Modi'nin medya kuruluşları üzerindeki baskısı, diğer tüm kurumlarda otoritesini ispat etmek istediği gibi giderek sıkılaşıyor. Hindistan'ın Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'ndeki sıralaması, 2019 genel seçimlerinde üst üste ikinci dönem zaferini kazanan Modi hükümetinin ardından 2020'de 142. sıraya geriledi.

Hindistan Başbakanı olarak Modi, 2002 yılında batıdaki Gujarat eyaletinin siyasi lideri olarak 1000'den fazla Müslüman'ın kendi yönetimi altında tecavüze uğradığı ve öldürüldüğü korkunç üç günlük Müslüman katliamı sırasında yapamadığını şu anda başarıyla gerçekleştiriyor. Uluslararası bir medya kuruluşuyla yaptığı röportajda Modi tüyler ürpertici bir itirafta bulunuyor. En büyük pişmanlığının ne olduğu sorusuna karşılık Modi, "Medyayı yönetememesi" cevabını veriyor.

Hint televizyon haber kanallarının birçoğu, iktidar partisi politikacıları ve hükümet yanlısı şirketlerine ekranlarında daha fazla yer verdikçe, sosyal medyanın yanı sıra tartışma programları

FOTO: ANDYL EUNGHIK, PIXABAY.COM

aracılığıyla hükümet propagandasında kilit rol oynadıkça, ekrandaki popüler yüzlerin parti propagandacılarına dönüşmemesi işten bile değil.

Bu tür eğilimi olanların istifa etmekten başka seçenekleri kalmadı. Bu ilkeli gazetecilerin çoğu dikkat çekici bir şekilde, YouTube platformuna girdi ve şimdi yaygın olarak izlenen haber programlarından bazılarını yürütüyorlar. Tüm imkansızlıklara rağmen, Hindistan'daki bağımsız gazeteciliğin yok edilmesini engelliyorlar.

Hükümetin baskılarına karşılık savunmasız kalan Hint medyasının en büyük zaaflarından birisi de, yıllardır gelirlerinin büyük kısmını oluşturan reklamları veren kamusal kurumların eline bakmasıdır.

Sonuç olarak, Modi'ye yakınlığı ile bilinen milyarder Mukesh Ambani'nin Reliance Industries Limited'i giderek daha da büyük bir ana akım medya sayısına sahip oldu. Bunun bir sonucu olarak ise Reliance'ın sahip olduğu medya kuruluşları, iktidardaki BJP partisini destekleyici haberler üretmeye ve Modi'nin hem en büyük pazarlama yayın organı hem de savunucusu konumuna geldiler.

Görünüşte, Hint medyası 123'ten fazla dilde ve lehçe-de yayın yapan dünyanın en çeşitli medyalarından biridir,

ancak bu çeşitlilik ne yazık ki açık şekilde ortadan kaybolmuştur. Çünkü çok azı hariç tüm medya kuruluşları birkaç şirket tarafından ele geçirilmiştir.

Hindistan, gazeteciler için hem devlet hem de devlet dışındaki aktörler tarafından uygulanan şiddet yönüyle dünyanın en tehlikeli ülkelerinden biri haline gelmiştir. Sınır Tanımayan Gazetecilere göre 2020'de dört gazeteci meslekleri yüzünden öldürüldü. Ayrıca, polis ve siyasi çeteler tarafından sahada görev yapan gazetecilere yönelik fiziksel saldırılar günlük bir gerçekliktir, bunun dışında gazeteciler sürekli olarak tacize maruz kalıp tehdit almaktadırlar ve bu da NDTV'den Ravish Kumar gibi bazı önde gelen hükümet eleştirmenlerinin üst düzey güvenlik korumaları olmadan sokağa bile çıkamamasına neden olmaktadır.

Hindistan, 75 yıllık tarihinde demokratik bir cumhuriyet olarak yere göğe sığdıramadığı anayasasındaki özgürlüklere henüz tam olarak ulaşmış değil. Ancak iktidardaki BJP ve onun ideolojik ustası Rashtriya Swam-sevak Sangh'ın (RSS) bu anayasayı kabul etmedikleri göz önüne alındığında, basın özgürlüğü de dahil olmak üzere anayasal özgürlüklere yönelik saldırılarında acımasız davranmaktadırlar. ■

Meksikalı gazeteci Marcela Turati:

MEKSİKA'DA İNSANLAR GAZETECİLERİN ÖLDÜRÜLMESİNE ALIŞTI!

Ekonomik sorunlar, çalışma koşulları ya da gazetecilerin yaşadıkları sorunlar yüzünden tükenmişlik yaşayan gazeteciler çok fazla. Evet, ben de korkuyorum ama devam edeceğim.

YÜKSEL DURGUT

2 011 yılında, Meksika'nın kuzeyindeki San Fernando şehrinde çok sayıda toplu mezar bulundu. Los Zetas uyuşturucu karteli ile ilişkilendirilen cinayetlerde toplam 193 kişinin vahşice öldürülüp gömüldüğü ortaya çıktı. Bir yıl öncesinde ise, San Fernando'da bir başka katliamda 72 göçmen öldürülmüştü.

Meksikalı gazeteci Marcela Turati bu olayı araştırdığı için tehditler aldı. Devletin sadece uyuşturucu kartellerini değil, Marcela gibi gazetecileri de Pegasus casus yazılımı kullanılarak izlediği ortaya çıktı. Cumhurbaşkanı Andrés Manuel López Obrador'un görev süresinin ilk yarısında 25 gazetecinin öldürüldüğü Meksika'da 2022'nin ilk üç ayında ise 5 gazeteci hayatını kaybetti.

İstatistiklere göre, savaşta olmayan bir ülke için en fazla gazetecinin öldürüldüğü yer Meksika. İnsan hakları örgütü Artículo 19'a göre, dünyanın en tehlikeli ülkelerinden birisi olan Meksika'da 2000 yılından günümüze toplam 145 medya mensubu görevleri başında öldürüldü. Bu sayıya 2022 yılının ilk 3 ayında öldürülen 5 gazeteci dahil değil.

Meksika'da muhalif gazetecinin iki seçeneği var: Ya itaat ya ölüm. "Meksikalı gazeteciler için riskler daha arabanızdan çıkmadan başlıyor." diyor gazeteci Marcela Turati bir yazısında.

Kendini mesleğine adanmış pek çok gazeteci ya öldürülüyor ya kayboluyor ya da tehdit ediliyor. Yani susmaları için her türlü baskıya maruz kalıyorlar. Cinayetlerin ve kaçırılmaların failleri ise hep cezasız kalıyor.

Marcela Turati, Meksika'daki uyuşturucu savaşının kurbanlarını ve geçmişlerini araştıran ödüllü bir gazeteci. Turati, aldığı tehditleri, ülkesindeki son durumu ve gazetecilerin yaşadıklarını Journalist Post'a anlattı.

Bir gazeteci yazı yazarken özgür olmak ister. Yazılarını kalem alırken veya fikirlerini ifade ederken kendini özgür hissediyor musun?

Yazılarımı yazarken kendimi özgür hissediyor muyum? Cevabı hayır. Meksika'da gazetecilere karşı farklı bir sansür ve baskı var. Hangi konuların yasak olduğunu bilmek zor. Hangi konuları yayınlayıp yayınlamayacağınız kesinlikle belirsiz. Hangi alanlardan bilgi toplamanıza izin verildiği de belli değil. Bilgi toplarsanız tehditlere kapı aralyorsunuz. Bazı tehditler doğrudan ve dolaylı olarak yerine ulaşıyor. Tehlikeli addedilen konularla ilgili makaleleri yayınlamayız.

Gazeteciler sık sık tehditlere maruz kalıyor. Yalnızca bilgi kaynaklarına ulaştığınız için tehdit alabiliyorsunuz. Buradaki sorun şu, savaş yokken bile dünyada gazeteciler için en büyük tehdit olan ülkede bir yığın zorlukla karşı karşıya kalıyoruz.

"Gazeteciler sık sık tehditlere maruz kalıyor. Yalnızca bilgi kaynaklarına ulaştığınız için tehdit alabiliyorsunuz. Buradaki sorun şu, savaş yokken bile dünyada gazeteciler için en büyük tehdit olan Meksika'da bir yığın zorlukla karşı karşıya kalıyoruz.

Hiçbir yaptırımın olmadığı bu yerde, gazetecilerin sesini kesmek için kiralık bir katil ayarlamak oldukça kolay. Nasıl olsa, hiç kimse faillerin peşine düşmüyor. Belki tetikçi yakalanabilir ama bu tehditlerin arkasındakiler, başlarına hiçbir şey gelmeyeceğinin garantisini altındalar.

Biz ise sürekli tehdit altındayız. Bazıları gazeteci olarak her zaman paranoyak olduğumuzu düşünüyor. Her zaman peşimizden sürekli birinin takip ettiği fikrine kapılıyoruz.

Bu yıl bir çoğumuz Pegasus listesindeydik. Meksika'da bu büyük bir skandal. Pegasus'un potansiyel hedefleri listesinde 50 bin Meksikalı aktivist vardı. En tehlikelilerin yer aldığı 70 kişilik listede 35 gazeteci var. Benim adım da bu listede. Ben ve üç meslektaşım gazetecileri tehdit eden bu listeleri açığa çıkardık.

Pegasus listesinde adınız olduğunu duyunca nasıl tepki verdiniz?

Bir gün beni aradılar ve yarın listeyi yayınlayacaklarını ve benim de hedeflerden biri olduğumu söylediler. Başlangıçta şok olmuştum. Ama sonra listede olduğum gerçeğine alıştım.

Meksika'da her zaman tehlikede ve gözetim altındasınız. Hiçbir şey iyiye gitmiyor. Kızgındım ve korkmuştum. Meksika'da hayati bir zorunluluk olan bilgi kaynaklarıma gizlilik garantisini veremezsem, röportajlarımı tekrar nasıl yayınlayabileceğimi çok düşündüm.

Hükümetin hedefi olmak çok kolay. Hükümet teröristlere veya uyuşturucu kartellerine karşı kurallar koymuyor. Güçlerini araştırma yapan insanlara karşı kullanıyorlar. Araştırmalarım yalnızca failin kim olduğuyla ilgili değil, hükümetin yaptığı yasadışı işlerle de ilgili. Ayrıca, neden faillerin kimliklerini bulmuyorlar ve neden toplu mezarların var olmasına izin veriyorlar. Bu soruların da cevaplarını arıyorum. ►

Javier Malde ve Sienna Laura da bir suç örgütüyle ilgili yazdıkları haberlerden dolayı öldürüldüler.

Gazeteci arkadaşımız De La Cruz, doğal kaynakların bütçesi ile ilgili bir yazı yazdı ve aniden ortadan kayboldu...

► **2017’te silahlı bir kişi, meslektaşınız Miroslova Breach’in öldürülmesinin “boş-boğaz” olduğu için gerçekleştirildiğini belirten bir not bıraktı. Arabanızdan çıkmadan önce bile risklere maruz kalıyorsunuz. Bu riskler nelerdir?**

Meksika’da her şey darmadağın. Bu yıl öldürülen gazeteci sayısı yetkililer gizlediği için bilinmiyor. Ama elimizde hem korunan gazeteciler hem de öldürülenler için birçok dava var. Kaçırılanlar da cabası.

Karteller ve hükümetin birçok yerde birlikte çalıştıklarını biliyoruz. Suçun sessiz şekilde gerçekleşmesi ve halkın bunu asla öğrenmemesi gerektiğini düşünüyorlar. Gazetecilere karşı haklarında ne olduğunu bilmediğimiz birçok dava var. Onlardan biri de kaçırılan arkadaşımız De La Cruz. Ekoloji hakkında araştırmalar yapıyordu. Doğal kaynakların bütçesi ile ilgili bir yazı yayınladı ve sonra aniden ortadan kayboldu.

Javier Malde ve Sienna Laura da tehdit olarak görülüyorlardı. Bir suç örgütüyle ilgili ortaya çıkardıkları haberlerden dolayı öldürüldüler. Hükümet hiçbir soruşturma yapmıyor. Gazeteciler sırf tehdit oluşturdukları için hedef oluyorlar.

Meksika’nın her yerinde şiddeti görebilirsiniz. Benim gibi narkotik konuları takip eden gazeteciler siyaset ve uyuşturucu kartelleriyle uğraşiyor ve tehdit altındalar. Ama tehdit altında olmaya alışıyor insan. Javier Maldez kaçmaya çalıştı ancak başaramadı ve ülkesine döndü. Sürgünde yaşamının koruma sağlayıp sağlamadığı da bir muamma.

Meksika’da şu sıralar neyi araştırıyorsunuz?

Şu anda elimdeki dosyada toplu mezarları araştırıyorum. Kayıp insanları, kaçırılmaları araştırıyorum. Cinayetler ve insan hakları gibi konuların derinine inmeye çalışıyorum. Ayrıca gazetecilere yönelik suikastlar var. İnsan haklarıyla ilgili bu tür projelerin koordinasyonuna her zaman katılıyorum. Kimliği belirsiz cesetler, toplu mezarları ve tüm bunlar hakkında adli kovuşturma gördüm. Başından beri takip ediliyordum.

Bazı durumlarda yaptığımız bütün araştırma ve verilen emekler doğrudan çöpe gider. Bu sık sık olur. Her yıl topladığım tüm bilgiler kayboluyor ve bir düşüş yaşıyorum. Bu yıl başsavcılık tarafından takip edildim,

çünkü beni organize bir suça ve adam kaçırmaya suçlamalarına dahil ettiler ve sebep olarak ise yalnızca bir katliamı araştırmam gösterildi. Yani, şu anda yargılanma sürecindeyim. 1,5 yıldır takip ediliyorum.

Bir makalenizde, ölüm-kalımın olduğu bir yoldan gitmeye karar verdiğinizden bahsediyorsunuz. Gerçekten korkuyor musunuz ve diğer gazetecileri nasıl koruyorsunuz?

Bizi güvende tutacak programlar oluşturmaya çalışıyoruz. Araştırmalarımız için iletişim kurmak zorundayız. Hangi bilgileri gönderdiğimiz ve hangi yöntemi kullandığımız değişiyor. Bir tehlike anında, takip edildiğinizde, iyi olduğunuzu bildirmek için bir meslektaşınızla iletişim halinde olmanız gerekir.

İyi olduğunuz bilgisini vermezseniz, sizi takip eden meslektaşınız yetkililere bilgi vererek sorular sormaya başlıyor. Psikolojik destek için gazeteci arkadaşlarımla birlikte bir aradayız. Elimdeki imkanları güvenlik ve terapiler için kullandım. Çünkü artık dayanamıyorum. Her şeyden korkuyordum, terapiler sayesinde yaptığımız araştırmaları durdurmak zorunda kaldık, çünkü çok fazla korkum vardı. Kolektif terapiye hiç bu kadar önem vermemiştik.

Politikacılar veya ordu gazetecilerden yaptıkları araştırmaları bırakmalarını istiyor. Sizce gazeteciler bu durumlarda araştırmayı bırakmalı mı?

Duruma göre değişir. Her konu farklıdır. Bence bu uyarıyı ciddiye almalısınız çünkü Meksika’da öldürülen gazetecilerin %80’inin uyarı aldığını biliyoruz. Öncelikle kamuoyunu bilgilendirmem için ikna etmeye çalışıyorlar. En büyük sorun da bu konuda kimsenin hesap vermemesi. Bir gazeteciyi öldürmenin hiçbir yaptırımına maruz kalmayacaklarını biliyorlar. Çünkü Meksika’da bu çok normal. Kimse bedelini ödemeyecek. Bizler için bu çok normal ve insanlar gazetecilerin öldürülmesine alıştı.

Gazetecileri bulmak ve serbest bırakılmaları için gösteriler ve kampanyalar yapıyorsunuz. Bu çağrınıza hükümet cevap veriyor mu?

Hayır, hiçbir şey olmuyor. Kasım ayında protesto yaptık. Hakkımda açılan adli dosya

ve casusluk belgelerini bulduğumda hükümet hiçbir şey söylemedi. Yani söylediklerimiz onlar için önemli değil. Bunlara karşı hiçbir siyasi yaptırım uygulanmıyor. Kimse onlara, "Hey, bunu neden yapıyorsunuz bu yaptıklarınızdan utanmıyor musunuz?" diyemiyor. Biz gazeteciler, bu siyasi bedelin ödenmesi için başka yollar aramak zorundayız. Hükümetin faileri araştırması için sokaklara çıkıyoruz.

Peki, Meksika'da gazetecilere başka ne tür sansürler uygulanıyor?

Asla kendi adımızla yayınlar yapamıyoruz. Makalelerin altına başka isimler yazıyoruz. En çok uyguladığımız yöntem ise haberlerimizi diğer medya kanallarında yayınlamak.

Yazı yazarken, konunun tehlikeli olduğunu düşündüğümüzde beklemek zorundayız. Bazen haber kaynağımızın ortaya çıkmasından endişe ettiğimiz için haberi bırakarak kaynağı korumanın bir yolunu bulmaya çalışıyoruz.

Bu ülkede bu tür risklerle başa çıkmak için beklemelisiniz. Örneğin ben katliamlar üzerine çalıştığım için araştırmalarımı yapıyorum. Ama aynı zamanda da endişeliyim. Hakkımda 4-5 soruşturma var ve bazen nedenin ne olduğunu bilme-

diğim tehditler alıyorum. Bu yüzden her adımında durup yeniden düşünmeliyim.

Bir yazınızda, "Birbirimizi takip etmek ve korumak biz gazetecilere kalmış, birbirimizden başkasına güvenemeyiz." diyorsunuz. Durum hâlâ aynı mı?

Bazen ifade özgürlüğünü savunan sivil toplum kuruluşları bize yardımcı oluyorlar.

Takip ettikleri bir sürü dava var. Başka dosyaları olduğu için aramalarımıza cevap veremediklerini söylediler. Herkes bu sorunla mücadele etmekten yorulmuş olabilir. Bu nedenle bizler için dijital güvenlik daha iyi.

Cinayetlerin, kaçırılmaların ya da başka tür suçların çoğu gazetecilere yönelik ve biz artık bunun normal olduğunu düşünüyoruz. Kendi ayaklarımızın üzerinde durmasını bilmek zorundayız. İnsanlar artık bu meseleden yoruldu.

145 gazeteci öldürüldü. Bu son zamanlarda bizim tek gündemimiz. Aslında benim için en önemli olan gazetecilerin moral olarak iyi durumda olmaları. Evimin kapılarını tükenmişlik sendromu içinde bulunan gazetecilere yardım için açmayı hayal ediyorum. ►

"Asla kendi adımızla yayınlar yapamıyoruz. Makalelerin altına başka isimler yazıyoruz. Bazen haber kaynağımızın ortaya çıkmasından endişe ettiğimiz için haberi bırakarak kaynağı korumaya çalışıyoruz."

Evet, korkuyorum ama mücadeleye devam edeceğim...

Suç örgütlerinin bizleri durdurmak için her yerde eli var. Bir gazetecinin öldürülmesi olayında sadece polislerin parmağı olduğunu sanmıyorum. Araştırmalarımızda bunun arkasında orduyu, büyük kartelleri ve büyük insanları keşfettik.”

► Ekonomik sorunlar, çalışma koşulları ya da gazetecilerin yaşadıkları tüm bu sorunlar yüzünden tükenmişlik yaşayan gazeteciler çok fazla. Artık riskleri aza indirmek istiyorum. Şimdi bunun üzerinde daha çok çalışıyorum. Duygusal ve psikolojik olarak kendine yetebilme alanında daha fazla yazıyorum.

Meksika'nın bazı bölgelerinde durum çok daha vahim. Gazetecilerin duygusal problemlerini güvence altına almak için başka yollar bularak çözüm üretmeliyiz.

Bunca tehdiye rağmen kaynak bulmayı, haberleri yayınlamayı nasıl başarıyorsunuz?

Evet, oldukça zor. Örneğin, bir ay önce ülkeyi terk ettim, ancak tehditleri ciddiye almamak için açıklamalarda bulundum. Netliğin olmaması bazen bir strateji olarak karşımıza çıkıyor. Beni tehdit etmelerinin sebebi açıkçası umurlarında değildi, yalnızca mesaj veriyorlardı. Tehdiye maruz kaldığımızda, neler olduğunu anlamak için insanlarla konuşmanız gerekir.

Bazen delirdiğimi sanıyorum. Çoğu zaman, haber kaynağı bulamıyorsunuz, bu yüzden hangi konuların tehlikeli olduğunu bilmiyorsunuz. Yani bir sürü bilgi var ortada. Riskleri görebilmek için araştıran insanlar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalısınız. Çünkü bazen tehdit edene ve tehlikeye girene kadar bir bağlantıları olduğundan haberi-miz olmuyor. Başlangıçta, çok az bilgi oluyor elimizde. Daha fazla haber detayına ulaşabilmek için, iyi bir metodoloji kullanmalısınız.

Suç örgütlerinin bizleri durdurmak için her yerde eli var. Bir gazetecinin öldürülmesi olayında sadece polislerin parmağı olduğunu sanmıyorum. Araştırmalarımızda bunun arkasında orduyu, büyük kartelleri ve büyük insanları keşfettik. İşte o zaman hangi kaynakların tehlikeli olduğunu fark etmeye başlıyorsunuz ve derine indikçe asla tahmin edemeyeceğiniz insanlarla karşılaşıyorsunuz.

Kaleme aldığımız hemen hemen tüm makaleler ve araştırmalar yolsuzlukla ilgili. Kuralları en baştan belirlemelisiniz ve belki de en tehlikeli makaleyi yazarken ve tüm araştırmalarınız için aynı kuralları belirlemeye karar vermelisiniz.

Meksika'dan çıktığınızı söylemişsiniz. Yurt dışında kalmayı düşünmediniz mi? O zaman sürgündeki gazetecilere daha iyi yardım edebilirsiniz.

Şimdi insanlar bana ülkeyi terk etmek isteyip istemediğimi soruyor. Ama emin değilim. Daha sıkı önlemler alıyorum. Beni yurt dışında yaşamaya zorlayacak şu an bir sinyal yok. Birincisi, 2014'te yurt dışındaydım, sonra 2017'de yurt dışında olmak, sakin kalmak ve hayatımı yeniden gözden geçirmek için 5 ay boyunca yardım istedim. Ancak tamamen ayrılmadım.

Bir araştırma üzerinde çalışıyor olsanız bile başka bir şeye odaklanıp aylar sonra geri dönmek gerekebiliyor. Bunu tek başına yapmamak için stratejiler bulunabilir. Uluslararası organizasyonları yanınızda olmaya davet edebilir ve katılımı artırabilirsiniz. Evet, araştırmalarımız önemli ama kendime de iyi bakmalıyım.

İsmin, yaşamın araştırdığın insanların elinde değil. Önemli olan bilgi. Hiçbir zaman başka bir ülkede yaşamak zorunda kalacak bir durumda olmadığımı düşünüyorum. Başka ne tür araştırmalar yapmak istediğim konusuna odaklanabilirim. Bunu yapabilecek kapasitedeyim. Kurşun geçirmez bir şekilde araştırmalarıma devam edebilirim. Bunu bu ülkede yapmama izin verecek bir yol bulacağım. Evet, korkuyorum ama devam edeceğim.

Sürgünde olmaktan mı yoksa öldürülmekten mi korkuyorsunuz?

Öldürülmekten korkuyor muyum? Bazen gerçekten korkuyorum. Önce araştırıp tehditlerin asılsız olup olmadığına bakmalıyım. O zaman yurt dışına gitmek için yardım talebinde bulunmak gibi başka seçeneğim olmadığını biliyorum. Bu tarz şeyleri deniyorum. Durup düşünmek ve sonra devam etmeye karar vermek için zaman var.

Son sorum şu, Belarus, Azerbaycan, İran, Afganistan ve Türkiye'de olduğu gibi dünyanın pek çok yerinde gazeteciler benzer sorunları yaşıyor. Cezaevlerindeki gazetecilere bir mesajınız var mı? Çünkü sizin de onlar gibi üç olasılığınız olduğunu biliyorsunuz: hapiste olmak, sürgün edilmek

“Meksikalı gazeteciler olarak birbirimize destek olabilmek amacıyla kurduğumuz gruplarımız var. Umarım bir gün, birbirimize güç vermek için gazetecilerle dünya çapında büyük bir ağ oluşturabiliriz...”

veya öldürülmek.. Bu meslektaşlarımıza neler söylemek istersiniz?

İlk olarak, gerçeğe bağlılıklarına hayranım. Gerçeğe olan bağlılık ve bu meslek için tek değerli mihenk taşı. İnsanlara yardım etmek, neler olup bittiği hakkında insanları bilgilendirmek ve başkalarının anlatmak istemediği gerçekleri haykırmak bizi bu işin içinde tutuyor.

Meksikalı gazeteciler olarak koordine ettiğimiz ve birbirimizi güvende tuttuğumuz gruplarımız var. Yalnız olduğunuzu düşündüğünüzde, biz dinliyoruz ve yanınızdayız. Dünyadaki diğer gazetecilere neler olduğu hakkında bilgi vermek için onları ağımıza dahil ediyoruz, onlarla buluşuyoruz. Diğerlerinden çok şey öğreniyoruz. Umarım bir gün, birbirimize güç vererek gazetecilerle dünya çapında büyük bir ağ oluşturabiliriz ve savunduğumuz her şey için, kahraman olarak görülürüz.

Meksika’da bir gazeteci öldürüldüğünde tepki vermek için çok geç kalıyoruz. İçinde bulunduğumuz sessizliğe rağmen halkı bilgilendirmeye ve adalet beklentimize ve bunları savunmaya çalışan insanlara hayran kalıyoruz. Meksika’da bunu kendi çapımızda gerçekleştiriyoruz. Kendi yolumuzu savunuyor ve tehlikelerden kaçmaya çalışıyoruz. Dünyanın bilmediğimiz bölgelerinden insanlarla kardeş gibiyiz ve bu yüzden mesajım yalnızca güçlü olmaya devam etmeniz çünkü bizler sizinleyiz... Yalnız değilsiniz. ■

MARCELA TURATI

1974 yılında Mexico City’de doğan Marcela Turati, kendisini insan hakları ihalleri ve Meksika’daki uyuturucu mücadelesi sırasındaki şiddet gören mağdurları araştırmaya adanmış. Bölgesel bağımsız medyanın güçlendirilmesini ve ülke çapında gazetecilerin işbirliğini, korunmasını ve eğitilmesini destekleyen “Periodistas de a Pie” ağını kurdu. 2014’ten bu yana, “Ayotzinapa’da 43 öğrencinin kaybolması ve ordunun bu kaybolmalarda oynadığı rolü” gibi önemli çok sayıda araştırmada çalıştı.

‘Cross Fire: Victims Trapped in the War on Drugs’ adlı kitabın yazarı Turati, Gabriel García Márquez Gazetecilik Ödülü, Gazetecilikte Louis Lyons Vicdan ve Dürüstlük Ödülü, WOLA İnsan Hakları Ödülü ve LASA Medya Ödülü gibi pek çok uluslararası ödülün sahibi. Gizli mezarlarla ilgili 2018 yılında yaptığı araştırma haber ile Latin ve Güney Amerika’daki en iyi haber araştırma alanında Gabo gazetecilik ödülünü kazandı.

ZIA AHMAD *

Temel bir insan hakkı: Medya özgürlüğü

Bilgi özgürlüğü, özgür bir toplumun temel unsurlarından biridir, barışçıl ve uyumlu bir yaşam için gereklidir. Aynı zamanda, hem gerçekleri kimse-den korkmadan söylemek hem de kimseye boyun eğmeden, doğruluk ve netlikle elde edip yaymak bir insan hakkıdır.

Geniş kitlelere ulaşmak için kullanılan medya araçları toplumumuzda hayati bir rol oynamıştır. Medya, ulus devletlerinde siyasi, adli ve kolluk kuvvetleriyle birlikte iyi yönetişimin temel kurumlarından biridir.

Geleneksel medya olan kitaplar, dergiler ve gazeteler bilginin yayılması rolünü yerine getirdiler. Şimdilerde ise hayatımızda giderek fazla yer bulan filmler, radyo, TV, internet, e-posta, sosyal medya platformları bilgi alışverişinde adeta bir devrim yarattı.

Batı demokrasilerinin güçlü yönlerinden biri, medyanın genel nüfusa bilgi sağlamasıdır. Bununla birlikte devlet kurumları üzerinde kontrol ve denge unsuru da olmuştur. Ancak, büyük medya imparatorluklarını elinde tutan medya baronları, gündemleri kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirerek medya özgürlüğünü engelleyebilmektedir.

Öte yandan, bazı ülkelerde otoriter rejimler kitle iletişim araçları üzerinde kontrol sağlayarak, kitlelere sınırlı bilgi akışı sağlayarak kötü yönetim, yolsuzluk ve baskıya sebep olmuştur.

Gazeteciler, halka bilgi sağlarken bunu doğruluk ve büyük sorumlulukla yerine getirmeleri kritik bir öneme

sahtir. İyi bir toplumda, gazetecilere gerçekleri bildirme, güncel olaylar hakkındaki fikir ve görüşlerini korkmadan, boyun eğmeden ifade etme fırsatı verilmelidir. Ayrıca, iyi yönetim için eleştiri ve şikâyetleri önyargısız bir şekilde paylaşmaktan, çeşitli fikir ve görüşlerini yansıtmaktan da sorumludurlar.

Gazeteciler adaletsizlik, yolsuzluk, zulüm, güç ve servetin kötüye kullanılması konusunda gerçeği aramalıdır. Cesaretleriyle farkındalık yaratmalı, adil bir toplum inşa etmek için düzeltici eylemleri teşvik etmelidir.

Ne yazık ki, genel olarak üçüncü dünya ülkeleri olarak nitelendirilen birçok Müslüman ülkede, gazetecilerin bilgiyi özgürce yayma fırsatlarının sınırlı olduğu bir medya görülmektedir. Bazı bağımsız medya kuruluşlarına müsamaha gösterilmiyor, gerçekleri özgürce ifade etme özgürlüğünü kullanmak isteyen gazeteciler hapse atılıyor, sürgüne gönderiliyor veya öldürülüyor.

2 Ekim 2018'de Suudi Arabistan'ın İstanbul'daki Konsoloslukunda öldürülen, Cemal Kaşıkçı'nın cesedi hala bulunamadı. Suudi rejiminin izlediği politikalar hakkında yorum yapan gazeteci Kaşıkçı'nın dudak uçuklatan bir davası var.

Suudi Gazeteci cinayetiyle ilgili uluslararası soruşturma-yı yöneten BM insan hakları müfettişi Özel Raportörü Agnes Callamard, Suudi hükümetinin suçtan sorumlu olduğuna dair kesin kanıtlar elde etti. 7 Şubat 2019 Perşembe günü

yaptığı açıklamada, olayı “Suudi Arabistan devlet yetkilileri tarafından planlanmış ve işlenen vahşi ve önceden tasarlanmış bir öldürme” olarak niteledi.

Aralarında Suudi Arabistan, Mısır, Türkiye, Suriye, Bahreyn, BAE ve Bangladeş’in de bulunduğu birçok Müslüman ülkede bağımsız medya kuruluşları ya kapatıldı ya da hoş görülmedi. Gazeteciler taciz edildi, hapse atıldı ve sürgüne zorlandı.

Sürgün edilen gazetecilerin çoğu bugün Batı ülkelerine sığındı. Onlar buldukları ülkenin yerel dillerini öğrenerek, ek nitelikler kazanarak hayatlarını yeniden inşa etmeye çalışıyorlar.

Kuzey Amerika, İngiltere, Avrupa ve Avustralya’da çok kültürlü ve çok dilli medya kurumları gelişti, göçmen gazetecilerin kendi ülkelerindeki insanlara olduğu kadar kendi toplumlarına da hizmet etmeleri için fırsatlar sağladılar.

Ana akım medya büyük ölçüde savaş, çatışma, suç ve saldırılarla ilgili olumsuz haberleri vurgularken, toplum temelli medya ise iyi haberleri, toplum yaşamının olumlu yönlerini, toplum örgütlerinin haberlerini ve insanların yaptıkları iyi işleri paylaşıyor.

Avustralya’da, ana akım gazeteler ile diğer medya kuruluşlarına ek olarak, ülkenin çok kültürlü topluluğunu temsil eden çok sayıda etnik ve çok dilli topluluk gazetesi bulunuyor.

AMUST, 1991 yılında haftalık olarak yayınlanan çok dilli bir topluluk gazetesi Australasian Muslim Times olarak yayın hayatına başladı. Gazete, Temmuz 2014’te Avustralya’nın çeşitli Müslüman topluluğunun sesi olarak yeniden şekillendirildi. AMUST Gazetesinin dinamik bir internet sitesi, sosyal medyası, aylık e-posta bülteni ve ulusal gazete baskısı var. Yayınlarının içeriğinde yerel, ulusal ve küresel haberler, görüşler, topluluk etkinlikleri, yaşam tarzları ve spor etkinlikleri de bulunuyor.

Dünyanın pek çok yerinden insanların, korkmadan düşüncelerini paylaştıkları, medya özgürlüğü açısından en iyi fırsatları sunduğuna inandığım bu ülkede, yarım yüzyıldır yaşamaktan büyük gurur duyuyorum. ■

Bilgi özgürlüğü,
özgür bir toplumun
temel unsurlarından
biridir, barışçıl ve
uyumlu bir yaşam için
gereklidir. Aynı za-
manda, hem gerçekleri
kimseden korkmadan
söylemek hem de kim-
seye boyun eğmeden,
doğruluk ve netlikle
elde edip yaymak bir
insan hakkıdır.

ZİA AHMAD

Zia Ahmad, Avustralya’da yayın yapan Muslim Times (AMUST) gazetesinin Genel Yayın Yönetmenidir. Ayrıca, İslami Eğitim ve Refah Vakfı’nın (IFEW) ve Çok Kültürlü Bayram Festivali ve Fuarı Organizatörleri Konorsiyumu’nun (MEFF) mütevelli heyetindedir.

2021’de Premier’in Çok Kültürlü İletişim Ödülleri’nde (PMCA) Yaşam Boyu Başarı Ödülü’nü kazandı. Ayrıca, 2019’da PMCA’da En İyi Baskı Raporu Ödülü, 2018’de Dinler arası Diyalog Ödülü ve Mükemmellik Ödülü, 2016’da PMCA’da Yılın En İyi Başyazı/Yorumu Ödülü ve Avustralya Mezunlar Derneği ödülü, 1998’de Sydney Üniversitesi Madalyası gibi birçok ödül kazandı.

Yawsef Beth Turo: Süryanicenin yok olmaması için

MEDYAYA ÇOK İŞ DÜŞÜYOR

“Süryanice dilinin globalleşmeyle beraber günlük hayatta kullanımının azalması, Süryanileri bu konuda kaygılandırmaktadır. Bunun için de medyaya daha fazla iş düşüyor.”

HASAN CÜCÜK

Süryani medyası denince akla gelen ilk isimlerden biri olan Yawsef Beth Turo, Siirtli bir baba ve Midyatlı bir annenin çocuğu olarak 1975 yılında dünyaya geldi. Çocukluğu ve gençliği Mardin’de geçti. İlk ve orta eğitimini tamamladıktan sonra Mardin’de bulunan Deyrulzafaran manastırında eğitim gördü. Ayrımcılıkla ortaokul yıllarında tanıştı. Maruz kaldığı baskı ve hakaretlerden dolayı eğitiminde aksamalar oldu. Yaşanan baskılar ile okulu bırakıp manastırda eğitim almaya başladı.

Takvim yaprakları 1993 yılını gösterdiğinde Beht Turo’nun hayatında köklü değişiklikler gerçekleşir. Etnik ve inançları yüzünden gördükleri baskılardan dolayı binlerce Süryani Avrupa’ya göç etmeyi seçmiştir. Süryanilerin yaşadığı benzer kadere ortak olur ve bu kervana katılan Yawsef Beth Turo’nun adresi Hollanda olur.

Yayıncılık hayatına 1996 yılında başlar. O yıllarda Belçika merkezli yayın yapan Med TV, Medya TV ve daha sonra Roj TV adını alacak olan Kürt televizyonlarında Süryanice programlar sunmaya başlar. Beht Turo şimdi çeyrek asırdır mesleğine devam ediyor.

Süryani medyasının oluşmasında büyük emeği olan Yawsef Beth Turo, 1999 yılında Hollanda’da Bahro Production Vakfı’nın kurucuları arasında yer alır. 2004 yılında hayata geçen ilk Süryani kanalı olan Suroyo TV’nin kurucularından biridir. Televizyonun kurulması için maddi desteğin yanı sıra, TV çalışanlarının yetiştirilmesinde önemli rol oynar. Onlara bir anlamda ‘öğretmenlik’ yapar.

Diğer taraftan birçok ülkede yaşamlarını sürdüren Süryanileri yakından tanıma ve birlikte program yapma fırsatı bulur. 1915 Soy-

kırımı ile ilgili onlarca seminer, toplantı ve televizyon programı hazırlayıp sunar.

“1915 Sayfo”, “The Cry Unheard”, “Suryoye in Nederland”, “Sayfo 1915 u Mrodo” gibi belgesellerini hem hazırlar hem de sunar. Televizyon yönetim kurulu üyeliğinin yanında haber merkezi müdürlüğü ve siyasi programlar editörlüğü gibi çeşitli görevler üstlenir. Beth Turo, halen gönüllü olarak İsveç’in Södertälje şehrinden yayın yapan Suroyo TV’de güncel konular üzerine programlar sunuyor. Yawsef Beth Turo ile Süryaniler üzerine konuştuğumuz...

Süryaniler, Avrupa’da hangi ülkelerde daha yoğun yaşıyor? Birbirleriyle ilişkileri nasıl? Ortak bir çatı kurumu var mı?

Günümüzde Avrupa ülkelerinde yarım milyona yakın bir nüfusa sahip Süryani diasporası bulunmakta. Asuri-Arami-Keldani olarak da bilinen Süryaniler, Ortodoks, Katolik ve Protestan olmak üzere farklı kiliselere bağlılar. Fakat ağırlıklı olarak Ortodoks Kilisesine bağlı olduklarını ifade etmeliyim. Bu kiliselerin tamamı Şam’da ikamet eden patriklik tarafından idare ediliyor. Süryaniler çoğunlukla Almanya ve İsveç olmak üzere, Hollanda, Belçika, Fransa, Avusturya, İsviçre gibi farklı ülkelerde hayatlarını sürdürüyorlar. Buldukları ülkelerde 160 civarında kilise, 120 kadar dernek ve federasyon kurarak topluma entegre olmaya çalışıyorlar. Bu ülkelerde yaşayan Süryaniler, Hıristiyan oldukları için kendilerini yaşadıkları ülkenin bir parçası olarak görüyorlar.

Süryanilerin birbirleriyle olan ilişkileri, daha çok kilise çatısı altında ve federasyonlar aracılığıyla devam ediyor. Hem sosyo-kültürel hem dinsel hem de ulusal temelde gerçekleştirdikleri aktiviteler ve festivaller sayesinde bir araya gelip geleneklerini sürdürmeye çalışıyorlar.

Bir takım çatı kurumların Avrupa çapında varlığından söz etmek mümkün. Bunlar daha çok federasyon, konfederasyon ve birliklerden oluşuyor. Birbirleriyle olan ilişkilerinin gayet iyi olduğunu ifade edebilirim. Özellikle anavatanlarıyla ilgili konularda, bu türden kurumların kenetlendiklerini görüyoruz.

Süryani medyası deyince akla neler geliyor? Neden bir medya aracına ihtiyaç duydunuz?

Televizyon, radyo, sosyal medya mecraları, farklı online platformların varlığından söz etmek mümkün. Fakat bunlar arasında en sürdürülebilir ve yaygın olan mecranın yine televizyon olduğunu söylemek isterim. Özellikle Avrupa ve Amerika'dan yayın yapan 10'un üzerinde televizyon kanalı mevcut. Bunlar da özellikle sosyo-kültürel, dinsel ve toplumsal konuları işleyen kanallar.

Süryani halkının oldukça dağınık bir coğrafyada yaşıyor olması, onları bir arada tutacak mecraya olarak medyanın aktif rol oynaması motive edici olmuştur. Medya organları Süryani halkının ortak duygularına ve hislerine tercüman olmuştur. Amerika, Avustralya, Avrupa ve diğer kıtalara dağılmış olan Süryanileri bir araya getirmede en önemli rolü medya araçları sağlamıştır.

Süryani medyasında ağırlıklı olarak hangi haber ve yayınlar yer alıyor?

Televizyon ve diğer sosyal medya ağlarında ağırlıklı olarak müzik, folklor, dini ve ayinsel konuları kapsayan yayınlar yapılmaktadır. Bunun yanında toplumsal ve sosyal konuları ele alan programlar da mevcut. Ayrıca siyasi içerikli programlar da bulunuyor. Tabii, haber ağırlıklı programlar ilk sırada izleniyor.

Diasporadaki Süryaniler, nelere özlem duyuyor?

İlk akla gelen elbette anavatana duyulan özlemdir. Bunun yanında eski anılar, geçmiş ve nostalji, Süryanilerin anavatanlarına olan ilgilerini ve hasretini canlı tutmaktadır. Süryanice dilinin globalleşmeyle beraber günlük hayatta kullanımının azalması, Süryanileri bu konuda kaygılandırmaktadır. Bunun için de medyaya daha fazla iş düşüyor.

Yayınlarnızı anadilde mi yapıyorsunuz?

Yayınlarnın çoğu Süryanice dilinde yapıyor. Bunun yanı sıra Arapça ve Türkçe yayınlar da var. Elbette Avrupa'da bazı yayınların Almanca, İsveççe ve İngilizce de yapılma zorunluluğu oluştu. Hem gençlere hitap etmesi hem de daha fazla kitleye ulaşabilmesi açısından bu türden programların yapıldığını eklemem gerekir.

Süryaniler Türkiye'de azınlık bir grup. Avrupa'da da azınlıklar içinde azınlıksınız. Bu durum yayınlarınızın nasıl yansıyor?

Karşılaştığımız en büyük zorluk, Süryanilerin dağınık bir şekilde yaşıyor olmaları. Her ne kadar belirli kent ve şehirler etrafında yaşıyor olsak da anavatanın dışında Avrupa, Amerika ve Avustralya gibi birbirinden oldukça uzak coğrafyalarda bulunmamız işimizi zorlaştırıyor. Mesela, konuk bulma konusunda sıkıntı yaşıyoruz. Buna rağmen teknolojinin imkanlarından yararlanmaya çalışıyor ve aradaki mesafeleri kapatmaya çabalyoruz. Yani zor olanı başarmak ve birlik olmak için daha fazla uğraşılıyor, kültürümüzü, geleneğimizi, dilimizi yaşatmak için mücadele veriyoruz.

Elektriği olmayan bir köyden gelip İsveç'in enerji bakanı olan İbrahim Baylan, en hor görülen bir toplumdaki enerji bakanı olan Reem Alabali-Radovan gibi ya da futbol sahası olmayan Turabdin'in köylerinden gelip İsveç Premier Ligi'nde top koşturan Assyriska FF ve Syrianska FC futbol takımları, bizlere imkansızlıkların başarılabilceğinin umudunu aşıyorlar. ■

Invisible belgeselini yapan gazeteci Marianna Kakaounaki:

GÖREVİMİZ İNSAN HİKÂYELELERİNİ DUYURMAK

Gazetecilerin görevinin insanların hikâyelerini duyurmak olduğuna inanıyorum. Bu konuda empati ve profesyonellik, benim için eşit derecede önemli. İyi bir çalışma için ikisine de ihtiyaç var.

SUHEILA ISMAIL *

Arkadaşımın terörist (!) olduğunu öğrendiğim gece üniversitedeydik. Ben ve Türk oda arkadaşım zaman geçirmek için her gece çay içip birbirimize hikâyeler anlatıyorduk. Arkadaşım bir gece Türkiye'den Romanya'ya nasıl geldiğini anlattı. Hikâyenin sonunda, bunların bir uydurmaya veya gördüğü bir kâbusun etkisiyle anlattığını düşünüyordum.

2016 yazında, yurt dışında okuma hayalleri kuran 18 yaşında bir kızdı. Polis onu havaalanında taciz etmişti. Ailesinin peşindeydiler. Suçları mı? Babası, Gülen Hareketi'ne bağlı bir okulda öğretmendi. O gün ailesini son görüşüydü. Türk hükümetinin gözünde hepsi teröristti.

Gazetecilik lisansımı bitirmek üzereydim. Bu hikâyeyi duyunca kendimi güçsüz hissettim.

Mesleğe yeni başlayan bir gazeteci olarak neler yapabildim? İnsanları, bu haberleri işe giderken okudukları hikâyelerden daha fazlası olduğuna inandırabilir miydim? O gece aklıma pek çok düşünce geldi.

Bütün bunlar, benim gibi genç gazeteciler için zaten mücadele veren profesyonel rol modelleri bulduğumuzda daha kolay hale geliyor. Bunun nasıl yapıldığını sadece profesyonel yanı ile değil, insani tarafı ile de görebilirsiniz.

Marianna Kakaounaki de onlardan biri. Yunan bir gazeteci, oda arkadaşım gibi Türk insanının hikâyelerini daha yakından incelemek için bu hikâyelerin yeterli olmayacağını ve insanların bunları kısa sürede unutacağını düşünenlerden. Bu nedenle "Invisible" adlı bir belgesel çekti. Öğrendiğim tek şey; otoriter siyasilerin, bir topluluğu dışlamaya çalıştıklarında, bu topluluğu ön plana sürerek, topluluğun mensuplarına sadece, yapmadıkları bir işi yaptığını zorla ifade ettirmekle kalmayıp, aynı zamanda bir isyanı da başlattıklarını "zorla söyletmeleri" oldu. Ruhunuzu, acı çeken insanların sesi olabilmek için onların yanında hissedebilmek büyük cesaret ister.

Hâlâ öğrenecek çok şeyim olduğunu düşünerek ve merak ettiğim soruların cevaplarını bulabilmek amacıyla aklımdakileri Marianna Kakaounaki'ye sordum.

Bir gazeteci insanları daha görünür hale getirmek için ne yapabilir? Böyle bir durumda empati mi yoksa profesyonellik mi daha önemlidir?

Bizim görevimizin insanları daha görünür kılmak ve onların hikâyelerini duyurmak olduğuna inanıyorum. Tüm yapabileceğimiz bu. Ancak bunu gerçekten başarabilmek için derinlere inmemiz ve kişiyi, kişinin hikâyesini, geldiği dünyanın resmini daha yakından anlamamız gerekir. Benim için empati ve profesyonellik eşit derecede önemli. Bu işte gerçekten iyi olma adına ikisine de ihtiyaç olduğuna inanıyorum.

Avrupa'da devam eden göç dalgasında sizi en çok etkileyen olay ne oldu?

Göçmenlik hakkında yaptığım haberlerden hafızamda kalan çok farklı şeyler var. Zulüm görmüş Türk topluluğuna gelince, bu konuda beni en asıl etkileyen konu, bu insanların savaştan kaçmadıkları, demokratik olması gereken bir ülkede zulme uğradıkları gerçeği. Türkiye Cumhurbaşkanı insan haklarını ihlal ediyor ama yine de hiçbir şey olmamış gibi diğer dünya liderleriyle aynı masaya oturabiliyor.

Kariyerinizde ülkenize göç eden insanların hikâyelerini belgeleyeceğinizi hiç düşündünüz mü? Bu insanlar hakkında haberyapmaya başlamadan önce bunları fark etmiş miydiniz?

Büyük göç dalgası aşağı yukarı ben genç bir gazeteci olarak işe başlarken ortaya çıktı. Bu insanların kim veya hikâyelerinin ne olduğunu bilmiyordum, ancak bunun üzerinde çalışmaya başlarken konunun ne kadar önemli olduğunu anladım.

Dünyanın en önemli insanlık hikâyelerinin yaşandığı ülkelerden birinde haber yapıyorsunuz. Sizi bu hikâyeleri belgelemeye yönlendiren şey neydi? Dikkatinizi ne çekti?

Beni bu hikâyelere çeken pek çok farklı şey var. Bu hikâyelerin herhangi birimizin başına gelebileceği hissi gibi. Ayrıca bir süre sonra göçmenlere karşı olumsuz düşüncelerin oluşması, özellikle de büyük anne ve büyük babalarımızın geçmişte göç ettiği bir ülkeden geldiğimden, benim için şok etkisi yarattı. Bütün dünyaya, yaşanan hikâye ile gerçeği anlatmanın ve Yunanlılar için tarihin temiz sayfasında olmanın önemli olduğunu düşünüyorum.

'Invisible' adlı belgeselin çekimleri sırasında kahramanlarınızla 5 ay geçirdiniz. "Yakın zamanda unutulacak bir makaleden çok daha büyük bir çalışma olması gerektiğini" fark ettiğinizde amacınız neydi?

Zulme uğrayan bu toplum ile ilk kez 2016 yazında, darbe girişiminden birkaç ay sonra tanıştım. Tanıştığım insanların ve gördükleri zulmün bireysel vakalar olmadığını, devam eden büyük bir zulüm dalgası olduğunu anladım. Konu hakkında hiç kimse konuşmadığı için de bu hikâyeyi anlatma gereksinimi hissettim. Bu insanların kendileri bile konuşmaktan çok korkuyordu. Film için değil ancak makale için konuşmayı kabul etmeleri konusunda ikna etmem uzun zamanımı aldı. Bunun yeterli olmadığını, konunun daha derinine inmem gerektiğini düşündüm. Buna ulaşmanın tek yolunun ise hikâyenin derinlerine indikçe bir film projesi olduğunu anladım.

Bir gazeteci olarak 'Invisible'ın çekimlerinde ülkenizden sürgün edilmenin nasıl bir şey olduğunu hissedebildiniz mi?

Kesinlikle! Çoğu zaman kendi kendime, "Bu ben olabilirdim"

Marianna Kakaounaki: Zulme uğrayan bu toplum ile ilk kez 2016 yazında, darbe girişiminden birkaç ay sonra tanıştım. İnsanlarla tanıştıkça, vakaların bireysel olmadığını, devam eden büyük bir zulüm dalgası olduğunu anladım. Fakat kimse konuşmuyordu. İnsanları konuşmak için ikna etmem uzun zamanımı aldı. Ama hikâyelerin derinlerine indikçe bunun bir film projesi olduğunu anladım.

dedim. Bu insanlar neredeyse bir gecede her şeylerini kaybettiler. Bu nedenle filmi çekerken asıl amacım, "Seyircinin de bunu hissetmesi" gerektiğiydi. Film izlediklerinde hikâyelerini izledikleri ailelerle birlikte yürüyüp onların hayatlarını daha yakından anlamalarını istedim. Çünkü bu insanların hedefleri çok basit; özgür olup iş bulmak, faturalarını ödemek ve çocukları için daha iyi bir gelecek kurmaktı.

Yaşanan olaylarla ilgili haber yapmanızın sorunlara çözüm getirdiğini düşünüyor musunuz? Çözüme ulaşmak için haber yapmaktan daha fazlasını yapmak ister misiniz?

Çözüm getirmenin bizim görevimiz olduğuna hiçbir zaman inanmadım. Ancak umuyorum ki, karar veren insanlar filmi görüp makaleleri okuyacaklar ve daha bilgili bir şekilde karar verecekler. Nihayetinde bu bir çözüm getirebilir. Amaç, haber yoluyla etki yaratmak.

Gazeteci tarafınızla insani tarafınız arasındaki ince çizgi nedir? Ya da bu konu üzerine kırmızı çizginiz var mı?

Kırmızı çizgimi birkaç kez aştım. Ancak bir hikâyeye ve nihayetinde birinin hayatına bu kadar yerleştiğinizde bu kaçınılmazdır. Gazetecilik ilkelerimizi kontrol altında tuttuğumuz süre boyunca bunun bir sorun oluşturduğunu düşünmüyorum. Aksine bu, gazetecilik çalışmalarına duygu ve "yürek" katabilir.

Sürgün bir gazeteci olsaydınız ilk olarak ne yapardınız?

Saniyorum ki öncelikle hayatta kalma mücadelesi verirdim. Her şeyi kaybettikten sonra farklı bir yerde kendinizi bulmanız çok zor. Ailemin temel ihtiyaçlarını güvence altına aldığım zaman neler olduğunu anlatmaya çalışırdım diye düşünüyorum. Hayatta kalmak için muhtemelen başka bir "düzenli" işe ihtiyacım olacağını düşünsem bile kendi işimi yapmaya devam etmeyi umardım.

Olimpiyat Oyunları'ndaki sporcuların hikâyeleri mi yoksa insanların hikâyeleri mi sizin için daha değerli?

Tüm hikâyeler önemlidir. Farklı görünebilirler ve pek çok durumda farklıdır ancak tümü bana gerçekten ilham veren bazı özellikleri paylaşır. İnsanların amaçları, odak noktaları ve azimleri için ne kadar çok çabaladıkları kendi özelliklerdendir.

Tarih yazılırken muhabir olarak orada bulunmak nasıl bir duygu?

Harika bir duygu. Tarihin bir parçası olacak bir hikâyede çalıştığım için gerçekten kendimi onurlu ve gururlu hissediyorum. Ve en önemlisi de tarihin doğru yanındaydım ve sesi olmayanların sesi oldum. ■

*Muhabir / Zaman Romania

SHAKEEL AHMED *

Pakistan'da medyanın durumu

Eskiden gazeteciler çoğunlukla çatışma bölgelerinde öldürülüyordu. Ancak son yıllarda, yolsuzlukların ortaya çıkarılması ve iktidar sahiplerinin yaptığı pek çok hatanın yazılması sebebiyle hayatlarını kaybediyor.

Bugün Pakistan medyasının bir özgürlüğe sahip olduğunu söylemek yanlış veya abartı olmaz. Hiç şüphe yok ki, Pakistanlı gazeteciler ve Pakistan medyası her ne olursa olsun konuşma veya yazma özgürlüğüne sahipler. Bunu söylediğim için birileri kaşlarını çatmış olabilir.

Bu tartışılır ama gerçek. Çalışan bir gazeteci, ana akım medya, basılı, sosyal veya dijital medyada olsun, bilgilerini iletmekte özgürdür, ancak yine de mesleki görevlerini yerine getirmede bir dizi engelle karşı karşıya kalabilir.

Mesela, sosyal medyada iftira ve sahte içerik paylaşımını suç sayan "Elektronik Suçların Önlenmesi Yasası (PECA) 2016" olarak adlandırılan bir kararname ile yasalarda önerilen değişiklik.

Yeni yasa, kolluk kuvvetlerine veya siber suçlar departmanına, ana akım veya sosyal medyada ha-

karet ettiği, kaba ve küçük düşürücü sözler söylediği veya yayınladığı iddiasıyla, herhangi bir emre gerek duymadan bir kişiyi tutuklamasına imkân tanıyor. Böyle bir eylemden kefaletle kurtulmak da mümkün değil.

Bu yasa, tüm medya kuruluşları tarafından, "medya özgürlüğünü boğmak" anlamına geldiği için kınandı. Muhalefetteki siyasi partiler bile protesto korosuna katıldı. Önerilen yasa değişikliğine, yürütmeyi durdurmanın halihazırda kabul edildiği Yüksek Mahkemede de itiraz edilmekte. Pakistan'ın en üst düzey yasal yetkilisi Pakistan Başsavcısı mahkemede, "önerilen yasanın acımasız olduğunu" söyledi.

Pakistanlı gazeteciler ve medya organları, yasa hakkında endişelerini dile getirdiler. Çünkü yasa, hükümeti eleştiren herkesi susturmak için bir

araç olarak görülüyor. Pakistan hükümeti ise, bu eleştiri ve tepkileri görmeyi reddediyor.

Aslında tartışmalar, bir televizyon programında, Pakistan Başbakanı İmran Han'ın eşi ve bir bakan aleyhine, bir gazetecinin bazı uygunsuz açıklamalar yapmasıyla ortaya çıktı.

Sorumluluk sahibi bir gazeteci eleştiri uğruna dizginsiz sözler söylemez. Devletin dördüncü ayağı olan medya, kitlelerin daha iyi yarınları için, hükümeti eleştirir ve kurumların yolsuzluklarını gün yüzüne çıkarmayı kutsal bir görev bilir.

Önerilen yeni değişikliğe göre, yargı ve ordu dahil herhangi bir kişi veya kuruma sosyal medyada hakaret etmek, 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezasına çıkartıldı. Mahkemeler, davaları altı ay içinde sonuçlandıracak ve suçun kefaleti olmayacak.

Pakistan Medya Organları Komitesi (JAC) tarafından yayınlanan ortak bildiriye, hükümetle iletişimin, Elektronik Suçları Önleme Yasası'nda (PECA) yapılan acımasız değişikliklerin iptal edilinceye kadar askıya alındığı belirtildi.

JAC, Tüm Pakistan Gazeteler Derneği (APNS), Pakistan Gazete Editörleri Konseyi (CPNE), Pakistan Federal Gazeteciler Birliği (PFUJ), Pakistan Yayıncılar Birliği (PBA) ve Elektronik Medya Editörleri ve Haber Direktörleri Birliği'nden (AEMEND) oluşmaktadır.

Yayınlanan ortak bildiriye, bu yasanın, gazetecilerin haber yapma hakkının susturulması ve medyanın finansal olarak işlevsiz hale getirdiği yönünde sayısız önerinin olduğu belirtildi.

Son üç yılda, Pakistan'daki medya özgürlüğü, mali baskılarla da ciddi etkilendi. Medya sahipleri küçülmeye gitmek zorunda kaldı. Finansal kısıtlamalar belli bir dereceye kadar bir sebep olabilir. Fakat, medya patronları, çalışanlarına aylarca maaş ödememek pahasına milyarların peşine düşüyor. Devlet reklamlarını hazırlıyor ve diğer özel işletmelere yatırım yapıyor. Korona salgını da ayrı bir etkendi. Bu süreçte binlerce gazeteci işsiz kaldı. Aç bir gazeteci medya özgürlüğü

için savaşamaz.

Bu arada, yakın zamanda kabul edilen PECA Kararnamesi'ne, Lahor ve İslamabad Yüksek Mahkemelelerinde itiraz edildi. Kararnamenin, yalnızca Apex Mahkemesi tarafından kabul edilen kararların değil, aynı zamanda Pakistan Anayasası'nın da tamamen ihlal edildiğini savundu.

Başvuru sahibi, ihtilafli kararnamenin yayımlanmasının ardındaki sebebin, yargı sisteminin bağımsızlığına ve Anayasa Mahkemesi hakimlerine doğrudan bir saldırı olduğunu belirtti.

Tarihte Pakistan'da çeşitli gazeteciler yasaklı hale gelmiş, bir kısmı bilinmeyen sebeplerden dolayı hayatını kaybetmiştir. 1990'dan bu yana 138 gazeteci, yolsuzlukları ortaya çıkarmaları sebebiyle öldürüldü.

Eskiden gazeteciler çoğunlukla çatışma bölgelerinde öldürülüyordu. Ancak son yıllarda, yolsuzlukları ortaya çıkarılması, iklim değişikliği ve çevre ile ilgili gerçeklerin yayınlanması ve iktidar sahiplerinin yaptığı pek çok hatanın yazılması sebebiyle giderek daha fazla hayatlarını kaybediyorlar. Ayrıca gazeteciler, soruşturma dosyalarından vazgeçmeleri için ölümle tehdit ediliyor, yıldırma, taciz ve diğer baskılara maruz kalıyor. Gazetecileri boyun eğmeye zorlamanın pek çok kurnazca yolu var. Express Tribune'un geçtiğimiz 6 Kasım'daki başyazısında şöyle diyordu: "Gazeteciler, cezasız kalan güçlü kişiler tarafından öldürülüyor."

Bütün bunlardan sonra şunu ifade etmeliyim ki, Pakistan'da genel olarak ifade özgürlüğü Hindistan'da dahil olmak üzere bölgesel ülkelere kıyasla çok daha iyi. ■

* Shakeel Ahmed

İş, Ekonomi ve Finans alanında 20 yıldan fazla kıdemli gazeteci olarak çalıştı. Samaa TV kıdemli muhabiri. Aaj TV, Dünya TV, Bol Network ve Samaa TV dahil olmak üzere farklı haber kanalları ile işler yaptı. Pakistan Broadcasting Corporation'da (PBC) sunucu olarak çalıştı. Online News Network'te Editör yardımcısı olarak çalıştı. British Channel 4 ve NBC America'da serbest gazeteci olarak çalıştı.

AFGANİSTAN'DA YENİ DÖNEM GAZETECİLİK

Afgan Bağımsız Gazeteciler Derneği Başkanı Hojatollah Mujadadi, "Ülke medyasının yarısının kapatılması basın özgürlüğü için bir felaket. Acil önlem alınmazsa, zor koşullardaki gazetecilerin diğer yarısı da işini kaybedecek."

EHSANULLAH ZİYAYİ AFGAN GAZETECİ

Afganistan'da son 9 ayda binlerce gazeteci işini kaybetti ve birçok medya kuruluşu artan güvenlik ve mali sorunlar nedeniyle kapılarına kilit vurmaya başladı. Sınır Tanımayan Gazeteciler'in (RSF) aralık ayında yayınladığı rapora göre, medya kuruluşlarının %40'ı geçen yılın son beş ayında kapandı ve yaklaşık 6.400 gazeteci işini kaybetti. Yüzlercesi ülkeyi terk etti. Afganistan'daki bazı eyaletlerde yalnızca bir avuç medya kuruluşu kaldı ve kalanlar da müzik yayınına durdurdu, yabancı içerikleri yayından kaldırdı ve kadın sunucuları yayından çekti. Ülke genelindeki kadın gazetecilerin yüzde 80'inden fazlası artık gazetecilik yapamıyor.

Ağustos ayı öncesi ülke genelinde 543 basın kuruluşu yayın hayatına devam ediyordu. Taliban'ın 15 Ağustos'ta ülke yönetimine el koymasından bu yana, en az 153 medya kuruluşu kapatıldı ve binlerce basın emekçisi işsiz kaldı. Afgan Bağımsız Gazeteciler Derneği'ne (AIJA) göre ise ülkedeki her on medya kuruluşundan 4'ü kapatıldı. Medya çalışanlarının yüzde 60'ı işsiz kaldı. Ülkede kapanan medya kuruluşu sayısı ise 231. AIJA'ya göre işini kaybedenlerin sayısı 6400'den fazla.

Sadece Kabil'de her iki medya kuruluşundan birisi kapanmak zorunda kaldı. Taliban öncesi kentte 148 medya

kuruluşu vardı şimdi ise 72. Ülke ekonomisinin çok büyük zarar gördüğü bugünlerde, gazetecilere alternatif iş seçeneği kalmadı. Basın emekçileri yaşamlarına devam edebilmek için farklı iş kollarına yöneldiler.

Ülke genelinde ilerlemesini sürdüren Taliban, yayın politikalarını beğenmediği medya kuruluşlarını kapatırken, gazeteciler de ya tehditlerden ya da ekonomik sorunların baş göstermesi ile başka alanlara yöneldiler. Ülkesini terk etmek zorunda kalanların yanı sıra isimleri tutuklama listelerinde olanlar da ikametgâh değiştirerek başka kimliklerle farklı şehirlerde yaşamaya başladılar.

Hassan Sirdash, ülkesini terk etmek zorunda kalan yüzlerce gazeteciden sadece birisi. 17 yıllık gazetecilik tecrübesi olan Sirdash'ı, ulusal ve uluslararası medya kuruluşunda görev yapması, hedef haline getirmiş. Taliban tarafından 2 kere kaçırılmış ve üç kez de devlet kurumları tarafından gözaltına alınmış.

Eski hükümetin ekonomi bakanlığında basın danışmanlığı görevlerinde de bulunduğu için Taliban'ın yönetimi ele geçirmesi ile hemen tehditlerin hedefi olmuş Sirdash. Şimdi bu tehditler sonrası ülkesini terk ederek komşu ülke İran'a sığınmak zorunda kalanlardan. Gazetecilik mesleği başarılarla dolu olan Sirdash, şimdi çantasında anı olarak ka-

Pek çok ödülün sahibi olan Afganistan'lı gazeteci Hassan Sirdash, Taliban'ın baskısı sebebiyle artık mesleğini yapamıyor. Ülkesini terk etmek durumunda kalan Sirdash, İran'da temizlik ve hamallık yaparak geçimini sağlamaya çalışıyor.

lan 50'ye yakın meslek sertifikası taşıyor.

Afganistan'dan ayrılmasının en büyük nedeninin işsizlik olduğunu aktaran Hassan Sirdash, Taliban yönetimiyle birlikte cezaevlerinden serbest bırakılan mahkumların kendisine ve ailesine yönelik tehditleri arttırmaları ile ülkeyi terk ettiğini aktarıyor. Serbest bırakılan mahkumlar isimsiz şekilde adresine tehdit mektupları göndererek ölüm tehditlerinde bulunmuşlar.

"En cesur muhabir" ödülü sahibi, İnsan Hakları Komisyonu ve Afgan Meclisi'nden teşekkür belgesi bulunan Sirdash, ırkçı söylemler ve gazetecilere yönelik bakış açısı sebebiyle İran'a gitmeye ilk başta karşı gelmiş. Ancak kapısını çaldığı birçok büyükelçilikten olumsuz yanıt aldıktan sonra rotasını mecburen İran'a çevirmek zorunda kalıyor. Ailesi ile 2 hafta boyunca ev bulmaya çalışan Hassan Sirdash, şimdi aylık 150 dolar karşılığında bir mağazada hem temizlik hem de hamallık yapıyor.

Sirdash, Taliban'ın ifade özgürlüğüne tamamen karşı

olduğunun altını çiziyor. Taliban için gazeteciler, eski Cumhurbaşkanı Eşref Gani hükümetinin kalıntıları olarak görülüyorlar ve ihanet ile suçlanıyorlar. Sadece gazeteciler değil Afgan halkı da görüşünü ifade edemiyor. Özgürlüklerin elinden alınması, sansürü ve gazetecilerin haber yapmamasını da beraberinde getiriyor. Gazetecilerin hata yapması beklenirken, mesnetsiz gerekçelerle tutuklanıp yargılanıyorlar.

KADIN GAZETECİLERE YASAKLAR

Afganistan'ın 34 kentinden 15'inde artık hiç çalışan kadın gazeteci yok. Taliban öncesi 112 kadının çalıştığı ve 19 medya kuruluşunun bulunduğu kuzeydeki Cevizcan eyaletinde 7 kurum kapılarını kapattı. Geriye kalan 12 medya kuruluşunun hiçbirinde kadın gazeteci çalıştırılmıyor. Taliban'ın, medya talimatları arasında yerel medyada kadın çalıştırmamanın yasaklandığı ilk andan itibaren duyurulmuştu.

Kuzey bölgesi kadın gazeteciler sorumlusu Asliye Ahmadzai, gazetecilik ve ifade özgürlüğünün Taliban dönemine kara bir leke olarak iz bıraktığını düşünenlerden. Ahmadzai, senelerce ifade özgürlüğünün susturulmaya çalışılmasının verilen mücadeleyi boşa çıkarttığını ve ülke genelinde kadın gazetecinin kalmayacağını üzüntüsünü yaşıyor.

Kadın gazeteciler için en parlak dönemin Afganistan'ın cumhuriyet ile yönetildiği dönemin olduğunu belirtmek gerekir. O dönemin yıkılması ile ülkede kadın olarak gazetecilik mesleği de her geçen gün zorlaştı. Cumhuriyetin yıkıldığı zamanda yüzlerce gazeteci işsiz kalmıştı. Taliban'ın şeriat uygulamaları ile yeniden kadınlar işlerini bırakmak zorunda bırakıldılar. Birçok kadın meslektaşımız Taliban korkusundan işlerine tekrar geri dönemedi.

Taliban, başkent Kabil'i ele geçirmesi ile kadınlara evde kalmalarını ilan etti. O dönemde işe gitmeye cesaret edebilen kadın gazetecisi sayısı iki elin parmaklarını geçmeyecek kadar az. Ancak başkentteki medya kuruluşlarına son birkaç ayda yeniden kadın gazeteciler geri dönmeye başladı. Ağustos ayı başında Kabil'de sayıları 1.190 olan kadın gazeteci sayısı şimdilerde sadece 320.

YENİ DÖNEM GAZETECİLİK KURALLARI

Medya çalışanları artık Enformasyon ve Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanan "11 gazetecilik kuralına" ve İslam'ın "İyiliği emretmek ve yanlıştan sakındırmak" emirlerine uymak zorundalar. Haber ve müzik programlarının içeriği dini içerikli programlar dışında yasak, yerel radyo istasyonlarının yayınları da bu sürede durduruldu.

Mesleğine hala bir şekilde devam etmeye çalışan gazeteciler Taliban tarafından şiddete uğradılar. Şimdiye kadar 40'a yakın gazetecinin şiddet gördüğü kayda geçti.

IAJA Başkanı Hojatollah Mujadadi, uluslararası kuruluşlara çağrıda bulunarak, ülke medyasının yarısının kapatılmasının basın özgürlüğü için bir felaket olduğunu, acil önlem alınmazsa, zor koşullardaki gazetecilerin diğer yarısının da işini kaybedeceğinin altını çiziyor. RSF, Taliban öncesi yayınladığı 'Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde' Afganistan 180 ülke arasında 122. sırada yer alıyordu. Bu yıl yayınlanacak olan endeksin akıbetini ise yukarıdaki rakamlardan sonra kestirmek güç olmasa gerek. ■

RABİA YAVUZ TÜRE *

Dünya gazeteciler için dev bir hapishaneye dönüştü!

Medya çalışanları baskıyı asla hak etmiyor! Her şeye rağmen gazeteciler olarak ne küsmeye ne de vazgeçmeye hakkımız var. Bu konuda hepimiz birlik olmalıyız. Basın ve ifade özgürlüğünün korunabilmesi için sonuna kadar mücadele vermeliyiz!

Dünya gerçeğin sesi olmaya çalışan gazeteciler için her geçen gün demir parmaklıkları olan kocaman bir hapishaneye dönüşüyor. Geçtiğimiz sonbahar ayında İskandinav ülkelerinin birinde düzenlenen medya toplantısı sırasında Belaruslu gazeteci bir çifti dinlemiştim. Ülkelerinde yaşananlarla ilgili sunum yaparken anlatılanlar beni çok etkilemişti. Birlikte çalıştıkları gazeteci arkadaşlarının tutuklandığını ve kendilerinin de bir süre saklanmak zorunda kaldığını, ardından da başka bir ülkeye kaçmaları gerektiğini ayrıntıları ile anlatmışlardı.

Ağustos 2020'de Belarus'ta yapılan devlet başkanlığı se-

çimlerinin Aleksandr Lukaşenko tarafından hileli bir şekilde gerçekleştirildiğini anlatan Belaruslu karı-koca, halkın sokaklardaki protestolarını, gazetecilerin gördükleri şiddeti, tehdit edilip gözaltına alınmalarını ve yabancı gazetecilerin sınır dışı edilmelerini aktardılar. Belarus'taki bu hukuksuzluk, şiddet, haksızlık ve gazeteci çiftin yaşadığı bu ruh hali bana, Türkiye ikliminde gazetecilik yapmaya çalışmış biri olarak hiç yabancı gelmedi.

Her gece yastığa başını koyarken yarının ne getireceğini kestirememek, kelle koltukta yaşamak, gazetecilik mesleğinin büyük riskleri. Ancak, polisten şiddet görmek, bir gece

ansızın iftira ile özgürlüğünün elinden alınması, gökyüzünü tel parmaklıkların ardından görmek, tek kişilik hücrelerde hayatta kalmak, taş duvarların soğuşuna maruz bırakılmak gazetecilerin kaderi olmamalıdır!

Kamuoyunu doğru bilgilendirmeye yönelik bir mesleği olduğu için gazetecilik hukuksuz şekilde yargılanamaz. Delilsiz ve mesnetsiz bir şekilde suçsuz yere yıllarca hapse mahkum edilemez. Gazetecilik bir suç değildir! Basın özgürlüğü demokrasinin vazgeçilmez bir parçasıdır! Bu özgürlük noktasında medya özgürlüğünün dünya genelinde geldiği nokta maalesef içler acısı!

Uluslararası Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ) yayınladığı raporunda; dünyada hapiste olan gazeteci sayısının 2021'de rekor kırarak 293'e ulaştığını açıkladı. Komitenin her yıl açıkladığı rapora göre, en fazla gazetecinin cezaevinde olduğu ülke Çin. Ardından Myanmar ve Mısır. Dördüncü ve beşinci sırada ise Vietnam ve Belarus geliyor.

Bu rakamlar her yıl artıyor ve son 6 yılda rekor düzeylere ulaştı. Dünyada basın özgürlüğü ve bağımsız gazeteciliğe karşı artan hoşgörüsüzlük, otoriter rejimlerin acımasızlığının apaçık göstergesi durumuna geldi. Dünya adeta dev bir gazeteci hapishanesine dönüştü.

Türkiye ise bu listede altıncı sırada! 15 Temmuz 2016 tarihinden itibaren yaşanan medya üzerindeki baskı giderek arttı. Muhafif görüşlü binlerce gazeteci mesleğini artık gerçekleştirilemiyor. Yüzlercesi hukuksuz bir şekilde yargı salonlarına dolduruldu ve mahkemeleri hala devam ediyor.

CPJ raporunda, Türkiye'de son beş yılda birçok gazetecinin mesleği bıraktığı da belirtiliyor. Sınır Tanımayan Gazeteciler (RFS) örgütünün raporu bu gerçeği destekler nitelikte. Raporda Türkiye'de medyanın yaklaşık yüzde 90'ının hükümet kontrolünde olduğunun da altı çiziliyor.

RSF ve CPJ'den farklı olarak cezaevindeki gazetecileri takip eden sivil toplum örgütleri, Türkiye'de hapishanelerdeki gazeteci sayısının açıklanandan daha fazla olduğunu belirtiyor. Cezaevindeki gazetecilerle ilgili çalışmalar yapan jailedjournos.com platformunun hazırladığı listeye göre; Türkiye'de 68 medya çalışanı, 64 gazeteci hukuksuz bir şekilde yıllardır hapishanede tutuklu bulunuyor.

Gazetecileri cezalandırma yöntemi sadece onları demir parmaklıklar ardında tutmaları ile sınırlı değil. Gazetecilikte Kadın Koalisyonu (CFWIJ), 2021 Temmuz ayı basın özgürlüğü raporuna göre; 61 kadın gazeteci şiddete, tehdide veya tacize maruz kaldı. En çok vakaların görüldüğü ülkeler ise Türkiye, Gürcistan ve Belarus oldu.

Hiç kimse hukuksuz bir şekilde tutuklu olmayı hak etmiyor. Hukukun, anayasanın, demokrasinin kendilerine verdiği haklar ile mesleklerini yapmaya çalışan ve baskıya boyun eğmeyen medya çalışanları bu baskıyı asla hak etmiyor! Her şeye rağmen gerçeğin sesi olan gazeteciler olarak ne küsmeye ne de vazgeçmeye hakkımız var. Bu konuda hepimiz birlik olmalıyız. Basın ve ifade özgürlüğünün korunabilmesi için sonuna kadar mücadele vermeliyiz! ■

RABİA YAVUZ TÜRE

Türkiye'de önemli haber sitelerinde editör olarak çalıştı. Sürgün bir gazeteci olarak Türkiye'deki hukuksuzluklar sonrası ailesi ile Norveç'e yerleşti. Norveç'te serbest gazeteci ve içerik üreticisi olarak çalışıyor. İnsan hakları derneklerine ve yardım kuruluşlarına gönüllü destek veriyor.

FOTO: MATTHEW MIRABELLI / AFP

GAZETECİ CİNAYETİNİN SIRRI ÇÖZÜLDÜ MÜ? **HENÜZ DEĞİL!**

Adalet Komiseri Vera Jourova'ya göre, 2020'de Avrupa'da gazetecilere yönelik 900'den fazla saldırı gerçekleşti. 1992'den bu yana AB'de çoğu son altı yılda olmak üzere 23 gazeteci öldürüldü.

IRIS ROHMANN*

53 yaşındaki Maltalı gazeteci ve blog yazarı Daphne Caruana Galizia, 16 Ekim 2017 tarihinde, evinden çok fazla uzakta olmayan bir yerde, arabasına konulan bombayla acı bir suikast sonucu hayatını kaybetti.

Gazeteci Daphne'nin Running Commentary adlı bloğundaki siyasilere yönelik ifşaatları, özellikle 2016 Panama Belgelerinin yayınlanmasının ardından çok ses getirmişti. Bu belgelerde, genç adanın demokrasisinin, mafya teşkilatları ve suça bulaşmış bir aile tarafından sekteye uğratıldığı çok açık bir şekilde gözler önüne serildi. Belgeler, bu yolsuzluk ve adam kayırma bataklığını ortaya çıkarmıştı.

Daphne, onlarca skandalı ardı ardına blog sayfasında haber yaparak kirliliği ifşa etmiş ve her geçen gün de daha fazla düşman edinmiş oldu. Bir kadın olarak Katolik ataerkil bir toplumda bulunması, içinde bulunduğu durumu kendisi için daha da zorlaştırdı.

Politikacıların ve iş adamlarının kara para aklama, rüşvet alma ve çıkar oluşturma hadiselerine karıştığına ortaya çıkması ve bu haberlerin her geçen gün daha da gündeme getirilmesi, Daphne'ye karşı alınan önlemlerin sertleşmesine sebep oldu. Birçok gazeteci, baskı, korku ve reklam geliri kaybı endişesi gibi sebeplerden ötürü meslektaşlarının arkasında durmadı ve hatta iftiraların, sözlü saldırıların birer parçası oldular.

Malta'daki medya kuruluşlarının çoğu siyasi partiler tarafından kontrol edilir. Ancak birçok gazeteci gelen bu tehdidin boyutunu ya görmedi ya da görmek istemedi.

Daphne Caruana Galizia, son günlerinde çaresiz ve tamamen toplumdan tecrit edilmişti. Ölümünden kısa bir süre önce şunu yazdı: "Trajik ama beni memnuniyetle ölü biri olarak görebilirler." Bu yazdığı metin acı bir şekilde gerçekleşti.

Gazeteciyi susturma stratejileri, ülkenin İşçi Partisi hükümetinin en tepe noktasındaki yetkililerce onaylandı, finanse edildi ve uygulandı. Rebecca Vincent, -Sınır Tanımayan Gazeteciler Sivil toplum kuruluşunun Uluslararası Kampanyalar Direktörü- bu tür stratejilerin dünyanın her yerindeki medya çalışanlarına, özellikle kadınlara karşı kullanıldığını söylüyor ve ekliyor: "Bu stratejiler her zaman hakaret, ajitasyon, fiziki tehdit, izolasyon ve cinayete kadar varan fiziksel saldırıların bir kombinasyonudur."

Bağımsız Soruşturma komitesi tarafından yaklaşık 4 yıl süren ve 120 tanıkla yapılan toplam 93 görüşmede, birçok kişinin başından beri yaşananları bildiği ortaya çıktı. Ailesi, arkadaşları ve meslektaşları bu toplantılarda yürek burkan

ifadeler anlattılar. Soruşturma Komitesinin açıkladığı nihai raporda şu net ifadeler yer aldı: "Devlet cinayetin sorumluluğunu üstlenmelidir!" Çünkü cinayete sebep olanlar, Başbakanlık yönetiminin en üst kademelerindeki bürokratlardan polise, diğer ilgili kurumlara kadar bir ahtapot gibi yayılacak suçsuzluk atmosferi oluşturuldu. Hukukun üstünlüğünün ayaklar altına alınmasına yol açtılar.

Somut olarak bu olay, gazetecinin yıllarca devlet tarafından onaylanan karalama kampanyalarına katlanmak zorunda kaldığı anlamına geliyordu. Gazeteciye saldırılar ve tehdit edenler cezasız kaldı. Son gününe kadar tecrit edilip, takip edilerek her yerde fotoğrafları çekilmişti. Banka hesapları da bir bakan tarafından donduruldu. Bu yaşananlar Malta'da duyulmamış münferit bir dava ve yasaların ciddi bir şekilde suiistimal edilmesidir.

Dönemin Başbakanı Joseph Muscat'ın onayıyla gazeteci Galizia'ya milyonlarca dolarlık davalar açılmıştı ve mali açıdan tamamen çökmüş durumdaydı. Suikaste uğradığı zaman, başta siyasiler ve onların işbirlikçileri tarafından aleyhine açılmış 48 hakaret davası vardı.

Daphne Caruana Galizia, öldürülmesinden birkaç gün önce bir röportajında şunları aktarmıştı: "Aslında karşılaştığım problemlerin tamamı, psikolojide "günah keçisi ilan edilmek" ile tam bir paralellik arz ediyor. Başıma gelenlere baktığımda, ülke çapında bir günah keçisi ilan edilmenin klasik bir örneğini görürsünüz. Tam bir orta çağ yöntemi. Bana en çok taktıkları isme bir bakın: 'Bidnija'lı cadı! Yani, kadınlara ne zaman cadı deniyordu? Aydınlanma çağı öncesi açık açık bu şekilde adlandırılırlardı. Onlara göre ben bir cadıyım ve kötüyüm. Ve sokaktaki insanlarla bile problem yaşıyorum."

Daphne'nin ölümünün Facebook'da İşçi Partisi Gruplarında kutlanması ve alkışlanması, bu orta çağ cadı avının mide bulandırıcı detaylarından biri olarak akıllarda kaldı. Gazeteci hakkında hiçbir bilgiye sahip olmayan sokaktaki 'sıradan' vatandaşlarla yaptığım konuşmalarda bile, Daphne hakkında nefret dolu açıklamalar duydum. Bu nefret söyleminin, sosyal medya kampanyalarının, yalan haberlerin ve yasal uygulamaların (Halkın Katılımına Karşı Stratejik Dava-SLAPP) stratejik hedeflerinin demokrasiyi ve basın özgürlüğünü nasıl tehlikeye attığını çok iyi şekilde görebilirsiniz. Bu strateji, Daphne'yi halka karşı düşmanlaştırıp dikkatleri kendi üzerlerinden uzaklaştırmadır. Malta'da bu strateji çok işe yaradı.

Bu iğrenç eylemden sadece birkaç hafta sonra, üç şüpheli bombacı tutuklandı. Bu kişiler Malta mafya gruplarının üyesi olan şüphelilerdi. Şüphelilerin olaya karıştıkları yönündeki kanıtlar apaçık ortada olmasına rağmen bugüne kadar tek bir kelime bile etmediler. Bununla birlikte, saldırının başından beri, suçun nasıl işlendiğinin arka planının daha yakından araştırılmasının önüne büyük engeller konuldu veya oyalama taktikleri uygulandı. Hatta cinayeti kendi aile üyelerinin işlediğine dair söylentiler bile yayıldı! Gerçek suçluların adalet önüne çıkartılması fiilen durduruldu. Avrupa Birliği, 3 yıl sonra, Malta'ya birkaç delegasyon göndererek Malta hükümetini soruşturma üzerinde ciddi başarısızlıklarla suçlayıp tam açıklama talep etti. ►

Uluslararası gazeteci dernekleri, Daphne Caruana Galizia cinayetinin incelenerek derinlemesine bir rapor hazırlanması için kampanya yürütmeye devam ediyorlar.

FOTO: MATTHEW MIRABELLI / AFP

► Bunun ardından beklenmedik bir olay yaşandı. Suç ortaklarından biri olan Melvin Theuma, sessizlik yeminini (omertà) bozdu. Theuma, mafyavari bir senaryoyu ortaya çıkardı. Cinayetin iddia edilen sorumlularının, birçok politikacının çıkarları için milyonlarca avroluk rüşvet çarkı ile büyük çaplı ticari şirket kılıfında bir suç şirketi kuran tanınmış Maltalı iş adamı Yorgen Fenech olduğu ortaya çıktı.

Tıpkı Panama belgelerinde ifade edildiği gibi. Bunun için devletten milyonlarca avroluk ihaleler aldı. Fenech, Theuma'nın aracılık ettiği üç katile 150 bin avro ödedi. Theuma'nın tutuklanmasından sonra, Fenech adadan kaçmaya çalışırken tutuklandı. Tutuklanmasının ardından, Başbakanın Özel Kalem Müdürü Keith Schembri'yi cinayeti planlamakla suçladı. Başkent Valetta'da isyanlar çıktı. Schembri ve diğer bakanlar ve ayrıca Başbakan Joseph Muscat, haftalarca süren protestoların ardından Kasım 2019'da istifa etmek zorunda kaldı.

Birçok kişi, iskambil kağıtlarından kurulu yolsuzluk ve suç düzeninin bundan böyle çökeceğini umarak rahat bir nefes aldı. Ama ardından ortalık yeniden duruldu. Yabancı gözlemciler, mevcut İşçi Partisi hükümeti tarafından cinayet davasının soruşturulmasının engellenmesi ve geciktirilmesini ortaya çıkardılar. Keith Schembri, Joseph Muscat ve diğerleri bugüne kadar hala suçlanmadı. Ancak öldürülenlerin ailesi güçlü bir duruş sergileyerek, adalet için savaşılmaya devam ettiler ve bu nedenle Daphne Vakfı'nı kurdular.

Malta'daki Occupy Justice gibi STK'lar,

düzenli olarak gerçekleştirdikleri halk protestolarından asla vazgeçmediler. Daphne'nin meslektaşları ve arkadaşı Caroline Muscat, "The Shift News" ile mirasını devraldı. Caroline ve meslektaşları, bugün politikacıların skandalalarını ifşa etmeye devam ediyorlar. Karalama kampanyalarına ve kendilerine açılan davalara karşı çıkarak Daphne'nin misyonunu sürdürüyorlar. Ayrıca Avrupa Basın ve Medya Özgürlüğü Merkezi (ECPMF) ve Sınır Tanımayan Gazeteciler gibi uluslararası gazeteci dernekleri, Daphne Caruana Galizia cinayetinin incelenerek derinlemesine bir rapor hazırlanması için kampanya yürütmeye devam ediyorlar.

Bağımsız Komisyon'un tavsiyeleri şimdilerde Malta'da uygulanacak: 'Hukukun üstünlüğünün bağımsız kalması için artık Başbakan, Emniyet Genel Müdürünü ve Başsavcıyı atamayacak'. Gazetecileri koruyan yasalar çıkartılacak. Şimdi hükümet tarafından bu düzenlemelerin yerine getirilmesi için uzman bir ekip görevlendirildi. Önerilen uzmanlardan birisi ise, Daphne'nin açık bir düşmanı ve gazeteciyi 'Kin Kraliçesi' olarak tanımlayan bir kişi.

HÂLÂ YAPACAK ÇOK ŞEY VAR

Daphne Caruana Galizia, Köln'lü sanatçı Joanna Vortmann tarafından onurlandırıldı. Öldürülen gazetecinin ailesinin de desteğiyle, Daphne tarafından yazılıp kız kardeşi Corinne Vella tarafından okunan metinlerin yer aldığı bir video hazırlandı. Videoya aşağıdaki siteden ulaşabilirsiniz. <https://www.fotovideokunst.net/kopie-von-videoinstallation-we-want> ■

**Iris Rohmann, 2018 yılında Alman Muhabirler Forumu'ndan Daphne Caruana Galizia bursuna hak kazandı. Westdeutscher Rundfunk, Deutschlandfunk ve çeşitli gazetelerde serbest gazeteci olarak çalışmaktadır.*

Öneriler:

INVICTA- Daphne Caruana Galizia'nın Hayatı ve Çalışmaları, The Pertinent Press (30 Kasım 2017).

Daphne Caruana Galizia - Sesin titrese de gerçeği söyle, Orell Füssli Verlag (18 Eylül 2020)

Hakikat Savaşçıları- Öldürülen ve Zulüm Gören Gazetecilerin Portreleri <http://wahrheitskaempfer.de/portfolio/daphne-caruana-galizia-malta-ermordet-oktober-2017>

ANA KARADAREVIC HOLLANDA GAZETECİLER DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ

Hollanda'da gazetecilere saldırılarla nasıl başa çıkılır?

Basin özgürlüğünün ne kadar önemli olduğu her geçen gün daha net bir şekilde anlaşılıyor. Pandemi salgınının başladığı günden bugüne, hastalığın seyri ve sonuçları hakkında haber yapan gazeteciler, Covid-19 karşıtı protestocuların saldırılarının kurbanı oldular.

Hollanda devletinin yayın kuruluşu NOS, Pandemi döneminde ülke genelinde Korona salgını sırasında uygulanan yasaklara karşı düzenlenen gösterilerin takibinde kullanılan ulaşım araçlarının üzerindeki logolarını saldırıya uğradıkları gerekçesiyle sökmek zorunda kaldılar.

Gazeteci Peter R. de Vries'in 2021 yılının yaz ayında bir saldırı sonucu öldürülmesinden yaklaşık bir ay sonra, Hollanda'da başka bir gazeteci daha saldırıya uğradı. Tanınmış gazeteci Willem Groeneveld, yayınladığı haberlerinden dolayı evine Molotof kokteyli ile saldırı düzenlendi. Covid karşıtlarının amacı, komplo teorisyenlerine karşı yazılar yazan gazeteciyi korkutmaktı. Molotof kokteyllerinin yol açtığı yangını söndürmeyi başaran Groeneveld, şans eseri olaydan yara almadan kurtuldu.

Groeneveld'e yönelik yapılan bu saldırı büyük çaplı bir olay gibi görünmese de Hollanda'daki gazetecilerin hedef alındığı ilk ve tek olay değil. 272 gazeteci arkadaşımız 2021 yılında görevleri başında tehdit edilerek saldırıya uğradı. Bir önceki yıl bu rakam 121 idi.

NVJ için öncelikli konuların başında 'Basın özgürlüğü' ve 'basın mensuplarının güvenliği' geliyor. PersVeilig anlamına gelen Basın Güvenliğini birkaç yıl önce kurduk. PersVeilig'in kurucuları arasında NVJ, Hollanda Baş Editörler Derneği, Emniyet Teşkilatı ve Savcılık Birimi de var.

Bu birimin öncelikli görevleri arasında gazetecilerin çalıştıkları ortamda, sosyal medya üzerinden saldırıya uğramaları ya da tehdit edilmeleri veya haklarında herhangi bir yasal işlem başlatılması durumunda meslektaşlarımıza destek olmak.

PersVeilig, gazetecilere ve medya çalışanlarına çeşitli hizmetler sunuyor. Şiddete uğrayan gazetecilere PersVeilig tarafından

www.persveilig.nl

oluşturulan özel protokol maddeleri uygulamaya konuluyor. Buna göre, saldırıya uğrayan gazeteciler adına çalıştıkları medya kuruluşları polise ihbarda bulunabiliyor. Savcılık, gazetecilere yönelik ihbarları, polis raporlarını öncelikli dosya olarak kabul ediyor ve olayın faillerine yüksek cezalar veriliyor.

Ayrıca PersVeilig, medya kuruluşlarına ve gazetecilere olası saldırılarla nasıl başa çıkabileceklerini ve tehlikeli durumlarda ne tür bir yöntem izleyebilecekleri konusunda kurslar düzenliyor.

Hollanda'da giderek artan gazetecilere yönelik saldırılar, basın özgürlüğünün de uluslararası alanda daha fazla gündeme getirilmesine neden oluyor. NVJ, gazetecileri korumak için daha fazlasının yapılması gerektiğinin bilincinde. Bu bilinç ile Hollanda'daki gazetecilerin güvenliğiyle ilgili Medya Özgürlüğü acil Müdahale Platformunun (MFRR) uluslararası misyonunu da destekliyor.

Bu kapsamda medya çalışanlarının güvenliğine yönelik yol haritası çalışması da yürütülüyor. Hazırlanan yol haritasına göre muhabirlerden, editörlere, politikacılar, polis, savcılar, uzmanlar ve parlamento üyeleriyle görüşmeler yapılarak bir sonuç raporu hazırlanacak. Hazırlanan rapor, uluslararası bir basın toplantısıyla kamuoyuna duyurulacak.

Hollanda'daki gazetecilerin güvenliği hakkında bu raporun, diğer ülkelerdeki gazeteciler için de faydalı olmasını umuyoruz. Çünkü bir toplum ancak basın özgürlüğü güvence altına alırsa özgür olabilir. ■

ERKAN PEHLİVAN *

Putin, bağımsız gazeteciliği nasıl yasaklıyor?

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin tehditlerini hayata geçirdi ve 200 bin askeriyle Ukrayna'yı işgal etti. Her gün işlenen savaş suçları ile ilgili haberler izliyoruz. Kiev'den, Harkov'dan, Mariupol'den gördüğümüz resimler adeta Grozny, Halep ve 1990'ların işgal altındaki Sarajevo'sunu andırmakta.

Rusya'da bu işgal bir askeri operasyon olarak halka pazarlanmakta ve saldırının nedeni olarak da Ukrayna'nın faşistlerden arındırılması ve etnik Ruslara yapılan katliamların sonlandırılması gösterilmektedir. İşin en acı yanı halkın büyük bir çoğunluğu da buna inanmaktadır.

Rusya'da medya yıllardır neredeyse tamamen Putin'in kontrolünde. Bundesverbands Deutscher Zeitungsverleger Genel Müdürü Volker Schulze, Rusya'daki yabancı gazetecilere ve medya kuruluşlarına yönelik baskıyı 2004 yılında dile getirmişti. Schulze'ye göre dünyanın dört bir yanından gazetecilerin ve yayınevlerinin umut bağladığı demir perde sonrası Rusya'nın bile yerli ve yabancı medya temsilcilerini baskılayan çağ dışı yapıya dönüşmesi çok üzücü.

Rusya'da geçtiğimiz yıl gerçekleşen Parlamento seçimlerinden birkaç hafta önce basın ve fikir özgürlüğü bir kez daha kısıtlandı. Muhafif olarak gösterilen en az 5 haber sitesi kapatıldı. Hükümet bu siteler için "dış güçler" suçlamasında bulundu.

Sınır Tanımayan Gazeteciler, Rusya'nın pandemi döneminde parlamentodan geçirdiği yasaları mercek altına aldı. "İftira ve yalan haberlere" yönelik çıkartılan bu yeni yasalar, Rus hükümetine, kendisini rahatsız edici haberleri engelleme fırsatı verdi.

Ukrayna işgalinin başlamasından kısa bir süre sonra Putin gazetecilere yönelik baskısını arttırdı. Kremlin'e göre Ukrayna istilas, savaş ve işgalden çok "özel operasyon" olarak isimlendirilebilir. Bunun aksini söylemeye çalışana uzun yıllar hapis cezası verilebilir.

Bu açıklamalar ve yasaların ardından Rusya'daki en önemli bağımsız gazetelerden Nowaja Gaseta, mart ayında yayın yapmadı. Yabancı gazeteciler üzerinde de benzer baskılar arttı. Rusya Adalet Bakanlığı, Alman Deutsche Welle'yi "ajan" olarak listeye aldı. Bütün bunlara rağmen halk savaşa karşı gösterilerini ve muhalif siyasetçi Aleksei Nawalny'nin bulunduğu cezaevinin önünde kendisine desteklerini sürdürmekte.

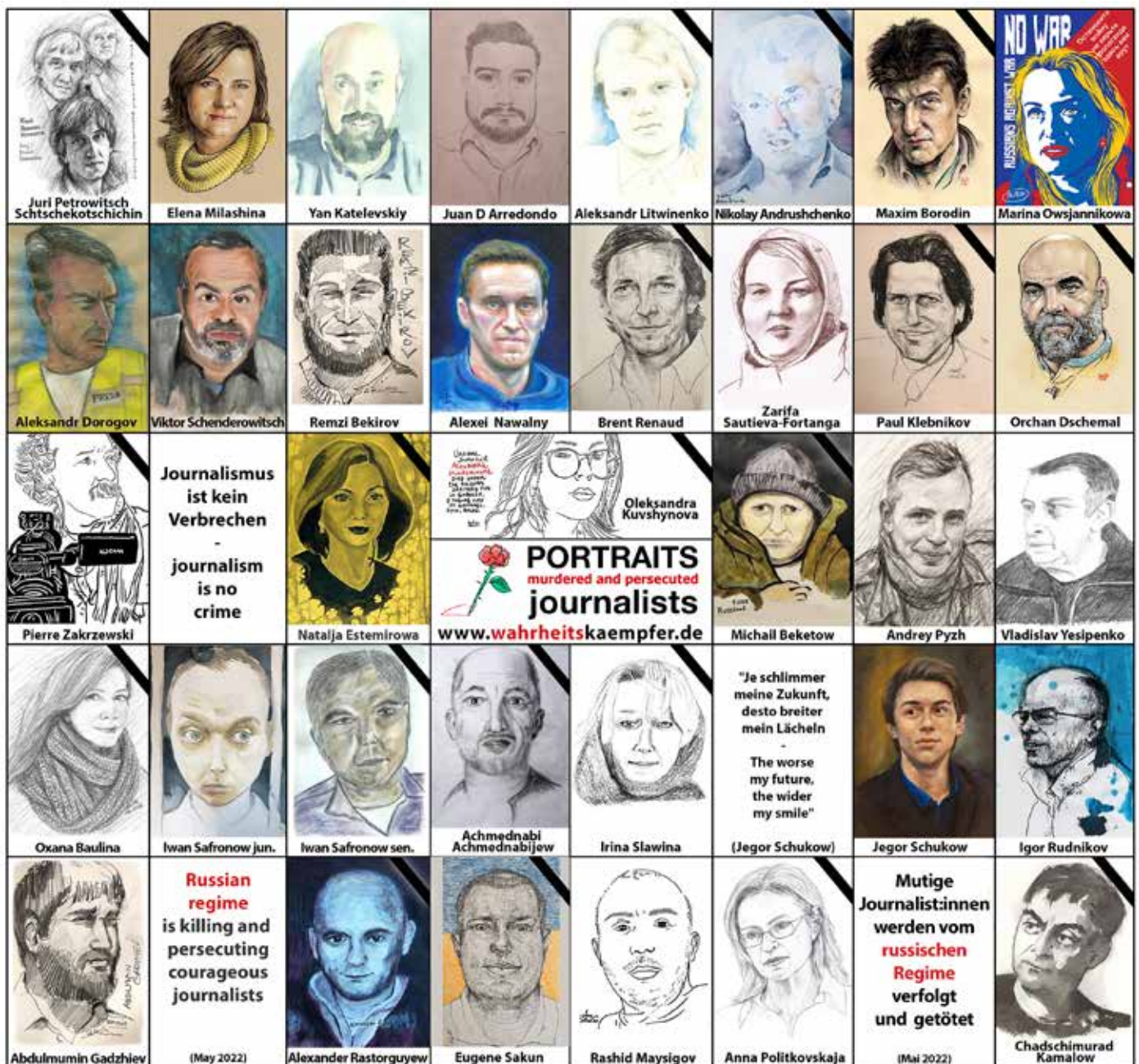
Ukrayna gazeteciler için özellikle tehlikeli bir ülke. İsviçre menşeli haber sayfası NAU.CH'ye göre Mart ayında Rusya saldırıları sonucunda 12 gazeteci hayatını kaybetti ve 10 gazeteci yaralandı. Kiev, Harkov ve diğer şehirlerdeki saldırılar artmış durumda. Mariupol tamamen kuşatma altında ve şehrin büyük bir kısmı harabeye döndü. Savaşın sonuna kadar öldürülen ve yaralanan gazetecilerin sayısı artmaya devam edecek gibi görünüyor. Bununla beraber Rus ve Ukraynalı gazetecilere yönelik gözaltı ve tutuklamaların da aynı şekilde artış göstermesi muhtemel.

Wahrheitskämpfer sanat projesi, Rus ve Ukraynalı gazeteciler için bir sanat eseri planlıyor. Şu ana kadar 36 gazeteci resmedildi. Bağımsız gazetecilerin yaşadıkları ülkelerde cesaret gerektiren işler olduğundan, sanatçılar buna saygı duymakta ve buna yönelik bir çalışma gerçekleştirmek istemekteler.

Bugüne kadar dünyanın farklı yerlerinden 500 portre, 2015'ten itibaren ise online ve gezici bir sergide gösterime girdi. www.wahrheitskaempfer.de sitesinden bu resimler görülebilir. Belgelenen gazeteciler ve seçilmiş ülkeler basın özgürlüğü anıtını tamamlamakta. Herkese açık olan bu proje, araştırmaya yardımcı olmak, metin yazmak veya portre çizmek isteyen daha fazla insanı bekliyor. ■

* Erkan Pehlivan

Frankfurt/Main'den serbest gazeteci. Wahrheitskämpfer üyesidir.

CARLOS LATUFF BREZILIYA

LATUFF
2022
INTERNATIONAL JOURNALISTS.ORG

Amazon alışverişlerinizde artık
küçük bir değişiklik yapın

Alış-bağış başladı

Artık Amazon üzerinden alışverişlerinizde
derneğimizi bağış yapacağınız kurum olarak seçebilirsiniz.
Bu işlem, aldığınız ürünün fiyatını değiştirmezken, özgür medya
yayıncılığı için anlamlı bir destek haline geliyor.

Kamu yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen
derneğimiz International Journalists Association e.V.
artık Amazon Smile üyesi.

amazonsmile

Alışveriş ve bağış deneyimi için:

<https://smile.amazon.de/ch/45-255-66390>

Alternatif bağışta bulunmak için:

<https://internationaljournalists.org/aboutus/>

YOU'LL NEVER WRITE ALONE!

dju.

Deutsche
Journalistinnen- und
Journalisten-Union

Warum in die dju in ver.di?

dju.verdi.de

**Wir kümmern uns –
auch um deine Sicherheit**

Kompetente Rechtsanwälte beraten und
begleiten dich.

Presseausweis

In deinem Mitgliedsbeitrag enthalten.

Journalismustag

Jedes Jahr mit rund 200 Kolleginnen und
Kollegen über Trends und Themen im
Journalismus diskutieren.

M Menschen
Machen
Medien

Das ver.di-Magazin mit aktuellen News
und Storys aus der Medienwelt –
hintergründig & kritisch – print & online.
mmm.verdi.de

ver.di